

DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI

İPEKYOLU İLÇE ANALİZİ

EKONOMİK
YAPI

SOSYO
KÜLTÜREL
YAPI

ALTYAPI
VE
ULAŞIM

ÇEVRE
VE
ENERJİ

HAZIRLAYAN
Mustafa TURNA
Planlama, Programlama ve
Koordinasyon Birimi Uzmanı

Nisan, 2016

T.C.

DOĞU ANADOLU KALKINMA AJANSI

İPEKYOLU İLÇE ANALİZİ

RABİA YENİGÜN

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi Uzmanı

İPEKYOLU İLÇE ANALİZİ

RABİA YENİGÜN

Planlama, Programlama ve Koordinasyon Birimi Uzmanı

Nisan, 2016

Belge No : 2013-RP-21/55
Revizyon No : -
Revizyon Tarihi : -
ISBN :

1. Basım, Mayıs 2016

Editör(ler) : -

Tasarım :

Basım Yeri :

Matbaa Sertifika No :

Bu belgenin her türlü yayın hakkı Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'na aittir.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın izni olmadan, eğitim ve tanıtım amaçlı da olsa hiçbir şekilde bu belgenin tümü veya bir kısmı yayınlanamaz ve çoğaltılamaz.

T. C. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı

Şerefiye Mah. Mareşal Fevzi Çakmak Cad. No: 25
65100 İpekyolu / VAN
Tel : (0432) 215 65 55 (pbx)
Faks : (0432) 215 65 54 - (0212) 381 79 93
E-posta : bilgi@daka.org.tr

www.daka.org.tr

İPEKYOLU İLÇE ANALİZİ

Yönetici Özeti

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
DHMI	: Devlet Hava Meydanları İşletmesi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSİ	: Devlet Su İşleri
MDA	: Mevcut Durum Analizi
VASKİ	: Van Su ve Kanalizasyon İdaresi
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
KGM	: Karayolları Genel Müdürlüğü
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KSS	: Küçük Sanayi Sitesi
MTA	: Maden Tetkik Arama
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
RES	: Rüzgâr Enerjisi Santrali
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TCDD	: T.C. Devlet Demiryolları
TSO	: Ticaret ve Sanayi Odası
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
VANDAŞ	: Aksa Van Doğalgaz
HES	: Hidroelektrik Santrali
EPDK	: Enerji Piyasası Denetleme Kurulu
GES	: Güneş Enerji Santrali

İçindekiler

Yönetici Özeti	iii
Kısaltmalar	iv
İçindekiler	v
Tablo, Şekil ve Grafikler Listesi	vii
Tablolar	vii
Grafikler	viii
Haritalar	viii
Resimler	ix
1. Giriş	1
1.1. İlçeye Genel Bakış	1
1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı	2
1.2.1 Coğrafi Konum ve İdari Sınırlar	2
1.2.2 Dağlar	3
1.2.3 Ovalar	5
1.2.4 Riskli Alanlar	5
1.2.5 Genel Toprak Yapısı	8
1.2.6 Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar	10
1.2.7 Çayır ve Mera Alanları	14
1.2.8 Sıcaklık	15
1.2.9 Yağış	15
1.3. İlçenin İdari Yapısı	17
2. Sosyo-Kültürel Yapı	19
2.1. Nüfus	19
2.2. Göç	21
2.3. Eğitim	21
2.4. Sağlık	26
2.5. Spor	27
2.6. Sivil Toplum Kuruluşları	27
2.6.1. Dernekler	27
2.6.2. Vakıflar	29
3. Ekonomik Yapı	29
3.1. Tarım ve Hayvancılık	29
3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan	29
3.1.2. Bitkisel Üretim	32
3.1.3. Hayvansal Üretim	36
3.2. Sanayi	44
3.2.1. Küçük Sanayi Siteleri	45

3.2.2. İlçede Öne Çıkan Sektörler.....	46
3.2.3. İstihdam ve Sosyal Güvenlik	49
3.3. Madencilik.....	52
3.3.1. Yeraltı zenginlikleri	52
3.4. Kültür ve Turizm.....	54
3.4.1. İlçede Kültürel Göstergeler.....	54
3.4.2. Tarihi ve Turistik Mekanlar	55
3.4.3. Koruma Ve Sit Alanları	59
3.4.4. İlçede Konaklama İmkanları	63
4. Altyapı ve Ulaşım	63
4.1. Altyapı	63
4.1.1.İçme Suyu	63
4.1.2. Atık Su Ve Kanalizasyon.....	65
4.1.3. Katı Atık.....	67
4.1.4.İletişim ve Haberleşme	68
4.2. İlçede Ulaşım	69
4.2.1. Karayolları	69
4.2.2. Demiryolu	72
5. Çevre ve Enerji.....	73
5.1. Çevre	73
5.1.1. Endemik Flora	73
5.1.2. Endemik Fauna	74
5.2. Enerji	77
5.2.1.Doğalgaz	77
5.2.2.Elektrik	77
5.2.3. Yenilenebilir Enerji	78
6. Sonuç ve Değerlendirme	86
Kaynakça	89
İnternet Kaynakları.....	89

Tablo, Şekil ve Grafikler Listesi

Tablolar

Tablo 1: Van Merkez İlçesi Genelinde Faklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C).....	15
Tablo 2: Bölgede Yer Alan İlçe, Mahalle, Köy Sayısı ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Bilgiler, 2016	17
Tablo 3: İlçe Mahallelerinin Nüfusu, 2015	17
Tablo 4: 2013-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015	19
Tablo 5: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2015	20
Tablo 6: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2015	21
Tablo 7: Üç Büyük Şehirde İpekyolu'lu, Van'lı ve TRB2'li Nüfusu Varlığı, 2015.....	21
Tablo 8: İpekyolu, Van ve TRB2 Bölgesi Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları	22
Tablo 9: Taşınmalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)	25
Tablo 10: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2015	26
Tablo 11: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015	26
Tablo 12: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015	27
Tablo 13: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015.....	28
Tablo 14: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2015	28
Tablo 15: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015	29
Tablo 16: İpekyolu ve Van Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak)	30
Tablo 17: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2014	32
Tablo 18: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015	32
Tablo 19: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015	33
Tablo 20: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Aksi belirtilmedikçe ton olarak).....	34
Tablo 21: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri, 2015 (Aksi belirtilmedikçe ton olarak)	35
Tablo 22: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	37
Tablo 23: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	39
Tablo 24: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	41
Tablo 25: Bölgede Arı Kovanı, Arıcılık Yapan İşletme Sayısı, Balmumu Ve Bal Üretimi 2015	44
Tablo 26: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Süt Üretimi (Ton) (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)	44
Tablo 27: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı.....	45
Tablo 28: Van İli Küçük Sanayi Siteleri Bilgileri	46
Tablo 29: Van İli Merkez İlçeleri'nde (İpekyolu ve Tuşba) İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Dağılımı, 2015.....	48
Tablo 30: İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı	49
Tablo 31: Merkez ilçeler ve Van'da Alanlara Göre İstihdam Oranları	50
Tablo 32: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015	50
Tablo 33: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015	51
Tablo 34: Bölgede Kültürel Göstergeler, 2015.....	55
Tablo 35: Sit Alanlarının ve Koruma Alanlarının Dağılımı	60
Tablo 36: Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları	61
Tablo 37: TRB2 Bölgesi Konaklama Tesis Kapasitesi	63
Tablo 38: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu	64
Tablo 39: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	65
Tablo 40: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri	66
Tablo 42: Van İli Vahşi Depolama Alanları	67
Tablo 42: Van İli Yol Satış Cinsleri Çizelgesi	71
Tablo 43: Van İl Merkezinden Bazı İllere Karayolu Uzaklıkları.....	71
Tablo 44: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan Jeotermal Sahalar	79

Tablo 45: Van İli Su Kaynakları Potansiyeli	79
Tablo 46: TRB2 Bölgesi Hidroelektrik Santralleri	80
Tablo 47: Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde Bulunan İller için Günlük ve Yıllık Olmak üzere Ortalama Güneşlenme Süreleri ve Radyasyon Değerleri	82

Grafikler

Grafik 1: Bölgede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015.....	19
Grafik 2: İpekyolu'nun Nüfus Piramidi, 2015.....	20
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi	22
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	23
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	23
Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	24
Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015.....	24
Grafik 8: Eğitim durumu 2014-2015 (% Olarak)	25
Grafik 9: İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015	51
Grafik 10: İpekyolu Global Radyasyon Değeri (KWh/m ² -gün).....	84
Grafik 11: İpekyolu Güneşlenme Süreleri (saat).....	84
Grafik 12: Merkez PV Tipi-Alan-Üretililecek Enerji (Kwh-Yıl)	85

Haritalar

Harita 1: Van İdari Sınırları.....	2
Harita 2: Van İli Topografyası.....	4
Harita 3: Van Deprem ve Fay Hattı Haritası	6
Harita 4: Van İli Riskli Bölgeler	7
Harita 5: Van İli Genel Toprak Yapısı	10
Harita 6: Van İli Hidrolojik Yapı	13
Harita 7: Van İli Çayır ve Mera Alanları	14
Harita 8: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı	16
Harita 9: Van İli Çayır ve Mera Alanları	31
Harita 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzeçilik Alanları	36
Harita 11: TRB2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar.....	38
Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar.....	40
Harita 13: TRB2 Bölgesi Arıcılık Sektörünün Yoğunlaştığı Alanlar.....	43
Harita 14: Van İli Maden Haritası.....	53
Harita 15: Van İli Koruma Alanları	62
Harita 16: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri	68
Harita 17: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası.....	70
Harita 18: Ankara-Van-Tahran Demiryolu'nun Dünya Üzerindeki Konumu	72
Harita 19: Van İli Endemik Flora Alanları	74
Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları	76
Harita 21: TRB2 Bölgesi Elektrik Üretim Santralleri	77
Harita 22: TRB2 Bölgesi Jeotermal Kaynaklar Haritası	78
Harita 23: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri.....	81
Harita 24: Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası.....	83
Harita 25: Van İli Güneş Radyasyonu	83

Resimler

Resim 1: Hüsrev Paşa Camii.....	55
Resim 2: İkiz Kümbetler.....	56
Resim 3: Yedi Kilise	57
Resim 4: Erçek Gölü	58
Resim 5: Erek Dağı ve Van Kalesi	59
Resim 6: Van Kalesi.....	60

1. Giriş

1.1. İlçeye Genel Bakış¹

Geçmişten günümüze birçok medeniyetin izlerini üzerinde barındıran Van ilimizde tarih öncesi devirlere ait kaya ve mağara resimleri önemli bir yer tutmaktadır. Tilkitepe ve Dilkaya Höyükleri ve çeşitli kazılarda elde edilen buluntular Bölgede neolitik devirden itibaren kesintisiz devam eden kültürlerin varlığının ispatı niteliğindedir. Van'ı yüksek bir medeniyet düzeyine ilk defa Urartular çıkarmıştır. Urartulardan kalan birçok kale, tapınaklar, kaya mezarları, su yolları ile diğer toprak ve madeni eserler bunu kanıtlamaktadır.

Urartuların M.Ö.6.yüzyıl ortalarında yıkılmasıyla birlikte Van, yaklaşık 1.500 yıl sessizliğe gömülmüş, O dönemden Van Kalesi'nin güney yüzünde kayalıklara kazınmış pers yazıtı dışında hiçbir önemli kalıntı günümüze ulaşmamıştır. Bu da gösteriyor ki, bölge uzun süre geçiş noktası olarak kullanılmış, büyük medeniyetlerin yerleşimine sahne olmamıştır. Van'ın tekrar canlanması, M.S.8. yüzyıldan sonra Vaspurakan Krallığı ile başlamaktadır. Akdamar Kilisesi bunun en önemli tanığıdır.

Çevrede Hristiyan mimarisine ait dini yapılar bu devirden itibaren giderek yaygınlaşmış ve yörenin kültürel mirasında önemli bir yer edinmiştir. 11. yüzyıl başlarından itibaren Türk akınlarına sahne olan bölge, Malazgirt savaşıyla Selçukluların egemenliğine girmiş ve Selçuklularla birlikte Türk-İslam eserleri görülmeye başlanmış, bunu diğer Türk devletlerinin hâkimiyetleri izlenmiştir. Selçuklu sonrasında Van ve çevresine İlhanlı, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Safevi ve Osmanlı devlet ve hanedanları hâkim olmuşlardır.

1914 yılında başlayan 1.Dünya Savaşı'nda Rusların istilası ve Ermenilerin ayaklanmasıyla başlayan karanlık günler 2 Nisan 1918 'e kadar sürmüştür.

Urartu Devleti'ne başkentlik yapan Van Merkez ilçesi, Selçuklu ve Osmanlı devirlerinde de idari ve tarihi önemini devam ettirmiştir. Şehrin tarihi merkezi bugünkü Van Kalesi'nin güneyindeki yerleşim alanıdır. 1914 Birinci Dünya Savaşı'nda harabe haline gelmiş olan bugünkü merkezi, kuzeyden, doğudan ve güneyden dağlarla çevrilmiş, Van Gölü'ne doğru gittikçe alçalan Van Ovası üzerine 1918 yılından itibaren kurulmaya başlanmıştır. İpekyolu ilçesi, batıdan Van Gölü ve Tuşba, kuzeyden Muradiye, doğudan Özalp, güneyden ise Gürpınar ve Edremit ilçeleri ile çevrilidir.

İpekyolu İlçesi, 12 Kasım 2012'de TBMM'de kabul edilen 6360 sayılı kanun ile Van merkez ilçesinin ikiye bölünmesi sonucu ilçe olmuştur. İpekyolu, Van'ın nüfus bakımından en kalabalık ilçesidir.

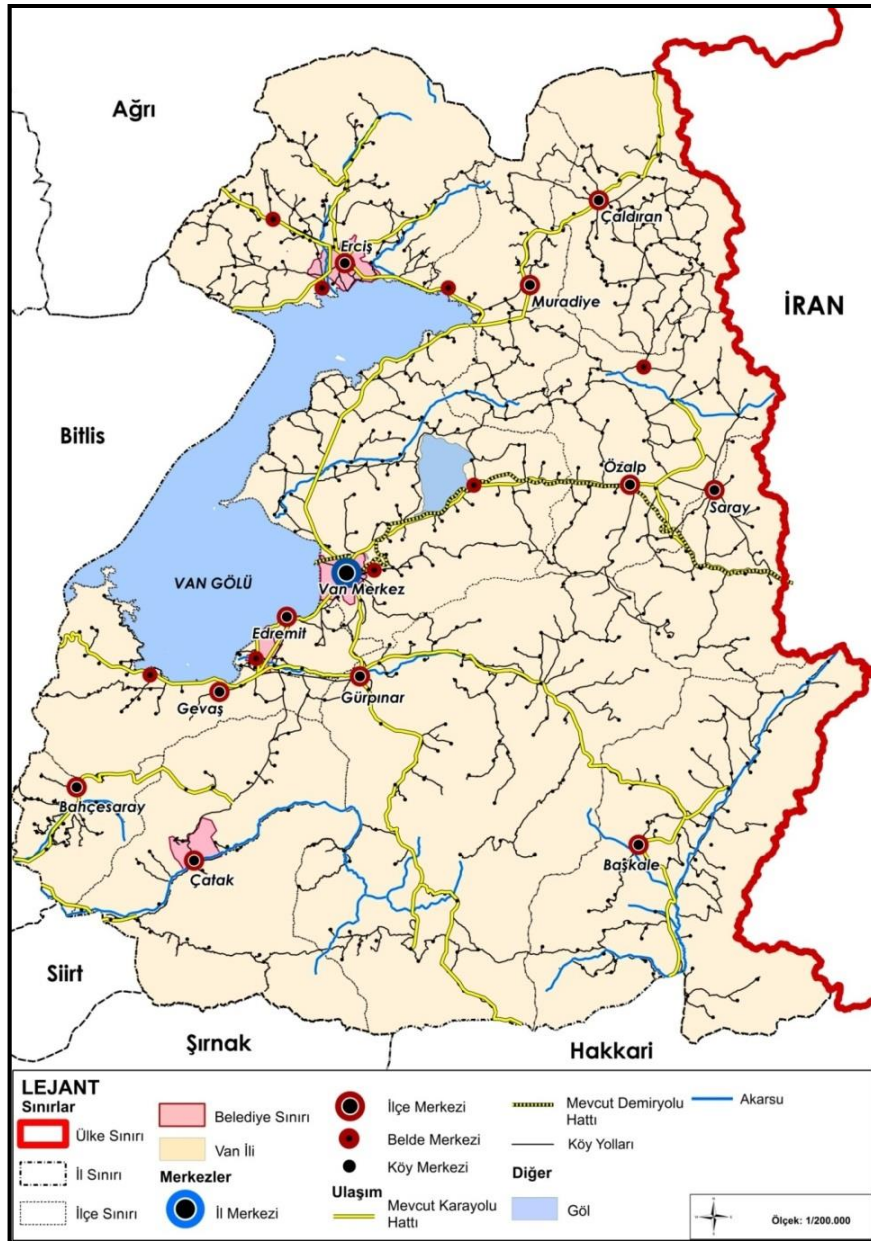
¹ Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Web Sitesi (<http://www.vankulturturizm.gov.tr>) Erişim Tarihi 12.02.2016

1.2. İlçenin Coğrafi Yapısı

1.2.1 Coğrafi Konum ve İdari Sınırlar

Van il merkezi, 38°29'39" kuzey enlemiyle, 43°22'48" doğu boylamlarında yer almaktadır. Kuzeyden Ağrı ilinin Doğubeyazıt, Diyadin ve Hamur ilçeleri, batıdan Van Gölü ile Ağrı ilinin Patnos, Bitlis ilinin Adilcevaz, Tatvan ve Hizan ilçeleri, güneyden Siirt ilinin Pervari, Şırnak ilinin Beytüşşebap ve Hakkari ilinin Yüksekova ilçesi ile çevrili olan Van ili, doğuda ise İran'a komşudur. Merkez alan 2.289 km² olmak üzere toplam yüzölçümü 20.842 km² olan Van ili, Türkiye topraklarının % 2,65'lik kısmını oluştururken, deniz seviyesinden 1.725 metre yükseklikte yer almaktadır.

Harita 1: Van İdari Sınırları

Kaynak: AVA Raporu

İpekyolu, Van ilinde bulunan ve yüzölçümü 956 km² olan bir ilçedir.² İlçede karasal iklim hüküm sürmektedir. Yazlar sıcak, kışlar sert ve uzun geçer. Van ilinin orta kesiminde küçük bir deniz karakteri gösteren Van Gölü'nün bulunması iklimin yumuşak geçmesini sağlamaktadır. Göl, kış döneminde ılık olması nedeniyle hava sıcaklığını yumuşatmaktadır. Yaz döneminde ise havayı serinletme özeliğine sahiptir. Kışın 150 güne yakını 0°C altında geçer. Yazın ise 20 gün +30°C'nin üstündedir. Toprak 80 gün karla örtülü kalır. Senelik yağış miktarı ilçelere göre 370 mm ile 570 mm arasında değişir. Yazlar az yağışlı ve çok sıcak geçer. Sıcaklık -26,9°C ile +36°C arasında seyreder.

1.2.2 Dağlar

Van ili alanının %53'ünü kaplayan dağlar, genelde yüksek sıradağlar ve volkanik kökenli dağlar şeklindedir. Van il sınırları içinde dorukları 3.000 metreyi aşan birçok dağ bulunmaktadır. Van ilinin 2. yüksek doruğu olan 3250 metre yüksekliğe sahip Erek Dağı İpekyolu ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Musakent Tepe (2.320 m) ve Küçükerek Dağı (3.125 m) ilçede bulunan diğer dağlardır.

² Harita Genel Komutanlığı web sitesi (<http://www.hgk.msb.gov.tr>) Erişim Tarihi 12.02.2016

Harita 2: Van İli Topografyası

Kaynak: AVA Raporu

1.2.3 Ovalar

Van ili genelinde ovalar, Van ili genelindeki alanlarında %14'ünü kapsamaktadır. Bu ovalardan Van Ovası Van ilinin kurulduğu yerde olup, yaklaşık 150 km²'lik bir alanı kaplamaktadır. Karasu ile Hoşap suyu arasında kalan ova, batıda Van Gölüne ulaşmaktadır. Ovanın yaklaşık yükseltisi 200 m kadardır. Van Ovası, kuzeydoğuda Sihke Düzü, kuzeyinde Akköprü Düzü ve güneyinde de Şamranaltı Düzü adını alan bir kaç bölümden oluşur. Çok verimli toprağa sahiptir.

1.2.4 Riskli Alanlar

Riskli alanlar, erozyon, deprem vb. doğal afet riski taşıyan bölgeleri kapsamaktadır. Nitekim bu bölgeler, gerek yerleşim gerekse de tarım vb. ekonomik faaliyetler açısından risk oluşturduğu gibi diğer faktörler için de önem taşımaktadır. Bu bağlamda topografya ve jeomorfoloji kapsamında bu konulara da yer verilmiştir.

Van Gölü ve İran sınırı arasındaki saha, tektonik olarak oldukça karmaşık bir yapıdadır. Bahsi geçen bu bölgede, **deprem** üreten ve deprem üretme potansiyeli taşıyan önemli tektonik yapıları bulunmaktadır. Bu nedenle deprem aktivitesi bakımından oldukça aktif olan bölgede bugüne kadar birçok yıkıcı depremin gerçekleşmiştir. Büyük bir çoğunluğu 1.Derece, geriye kalan kısmı 2. Derece Deprem Bölgesi'nde yer alan Van ili, Türkiye'nin deprem bölgeleri haritasında en riskli iller arasında yer almaktadır.³

³ Van İli Çevre Durum Raporu, 2011

1. Derece

2. Derece

3. Derece

4. Derece

5. Derece

● İl merkezi

■ İlçe merkezi

■ Bucak merkezi

— Dirî Faylar(MTA)

— Yol

— Otoban

— Demiryolu

— Nehir

— İlçe sınırı

— İl sınırı

0 5 Km

DEPREM ARAŞTIRMA DAİRESİ ANKARA

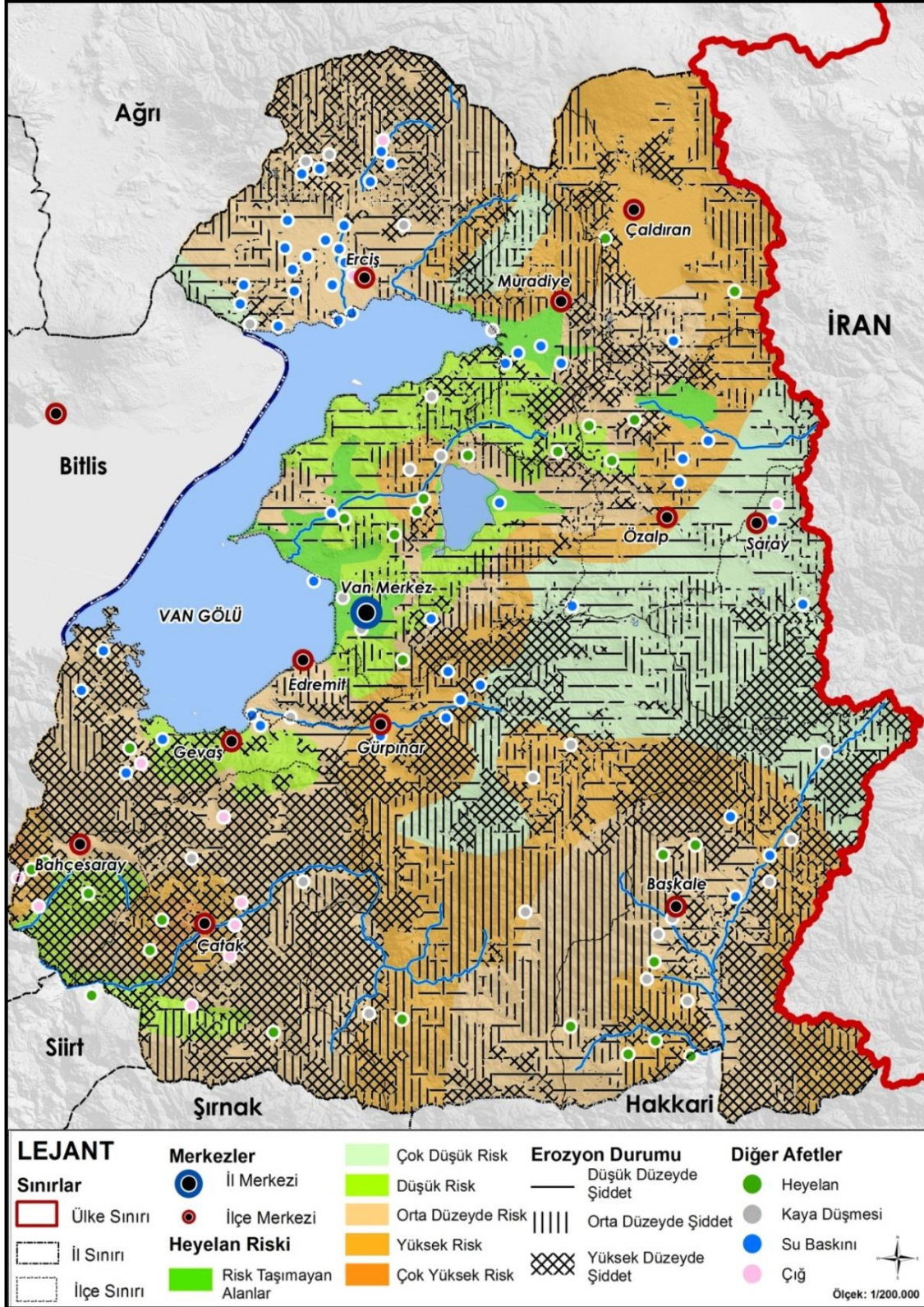
Toprakları 1. ve 2. Derece Deprem Bölgesi'nde yer alan Van ilinde geçmiş dönemlerde birçok şiddeti yüksek deprem meydana geldiği görülmektedir. Van ilinde 11. ve 19. yüzyılları arasında şiddeti 6,0-10,0 aralığında değişen büyük depremler meydana gelirken, 1900-1995 yılları arasında 75 adet 4,0-5,0 şiddet aralığında küçük deprem aktiviteleri gerçekleşmiştir. Özellikle şiddeti 6,0 ve üzerinde olan depremlerde Van ilinde önemli can ve mal kayıpları yaşanmıştır.

⁴ Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı [AFAD], 2014

İPEKYOLU İLÇE ANALİZİ

Van ilinde merkez ilçenin yüksek eğimli alanları olan kuzey ve doğu kesimleri heyelan riski taşımaktadır. Merkez ilçenin kuzey kesimlerinde aynı zamanda kaya düşmesi olaylarına da rastlanmaktadır.

Harita 4: Van İli Riskli Bölgeler

Kaynak: AVA Raporu

1.2.5 Genel Toprak Yapısı

Topografya, iklim ve ana madde farklılıkları nedeni ile Van ilinde çeşitli büyüklükte toprak grupları oluşmuştur. Büyük toprak gruplarının yanı sıra Van ilinde toprak örtüsünden yoksun bazı arazi tipleri de görülmektedir. Van ilindeki toplam arazi yüzölçümünün 19.120 km² olup, il genelinde oluşan büyük toprak gruplarının miktarları ve oranları kısaca şöyledir:

-Alüvval Topraklar: Çoğu kireç bakımından zengin, akarsu havzalarının özelliklerine göre değişmekle beraber ince bünyeli, organik madde oranı fazla, taban suyu yüksek olduğu yerlerde tuzluluk, sodiklik problemi gösteren, akarsular tarafından taşınarak yeni tortul depozitler üzerinde oluşmuş (A) C profilli topraklardır. Van ilinde toplam 68.653 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kolüvval Topraklar: Genelde tuzluluk, sodiklik, drenaj problemleri bulunmayan, oluştukları ana materyal özelliklerini gösteren, dik eğimlerin eteklerinde, vadi ağzlarında biriktirilmiş genç (A) C profilli topraklardır. Van ilinde toplam 22.965 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kestane Rengi Topraklar: Kalsifikasyon ihtivaları sonucu profilleri kalsiyumca zengin, baz satürasyonları yüksek yapısı prizmatik, üst bünyede kil alt bünyede jips ihtiva eden zonal yapıda ABC profillerine sahip topraklardır. Kestane Rengi Topraklar Van ili genelinde en büyük toprak grubunu oluşturmakta ve 973.350 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kahverengi Topraklar: Orta derecede organik maddeye sahip, kireçli, çok miktarda kalsiyum ihtiva eden ABC profilli zonal topraklardır. Aşınmış toraklarda yüksek baz satürasyonunu ve sadece AC horizonunlu yerlerde görülür. PH nötr durumundadır ve alt katmanlarında jips birikimi görülmektedir. Van ili genelinde toplam 292.652 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kireçsiz Kahverengi Topraklar: Düşük derecede organik maddeye sahip, asit karakterli ABC profilli zonal topraklardır. Genellikle kireç formasyonları içermeyen ana materyaller üzerinde, iyi drenajlı aluviyal konilerin, teras depozitlerinin ve alçak yamaç bölgelerinin stabil hale gelmiş kısımlarında bulunmaktadır. Van ilinde toplam 324.102 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Regosel Topraklar: Kalkerli veya kalkersiz kayalardan oluşan kaba bünyeli ve sertleşmiş depozitlerden oluşmuş, yüksek geçirgen ve düşük su tutma kapasitelerinden dolayı genelde her mevsim kuru görünen AC profilli topraklardır. Van ilinde toplam 18.701 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kahverengi Orman Toprakları: Kireççe zengin ana madde üzerinde ABC profilleri genelde birbirine girmiş reaksiyonu genelde kalevi baz ortamında nötrdür, yapıları granüller gözenekli olup, kalsifikasyon, podzollaşma ve az miktarda kil içeren genellikle geniş yapraklı orman örtüsü altında oluşan topraklardır. Van ilinde toplam 207 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Kireçsiz Kahverengi Orman Toprakları: Kireçsiz, reaksiyonu asit, nötr veya kalevi, doğal verimlilikleri fazla olmayan A (B) C profilli topraklardır. A horizonu granüler, B horizonu köşeli blok

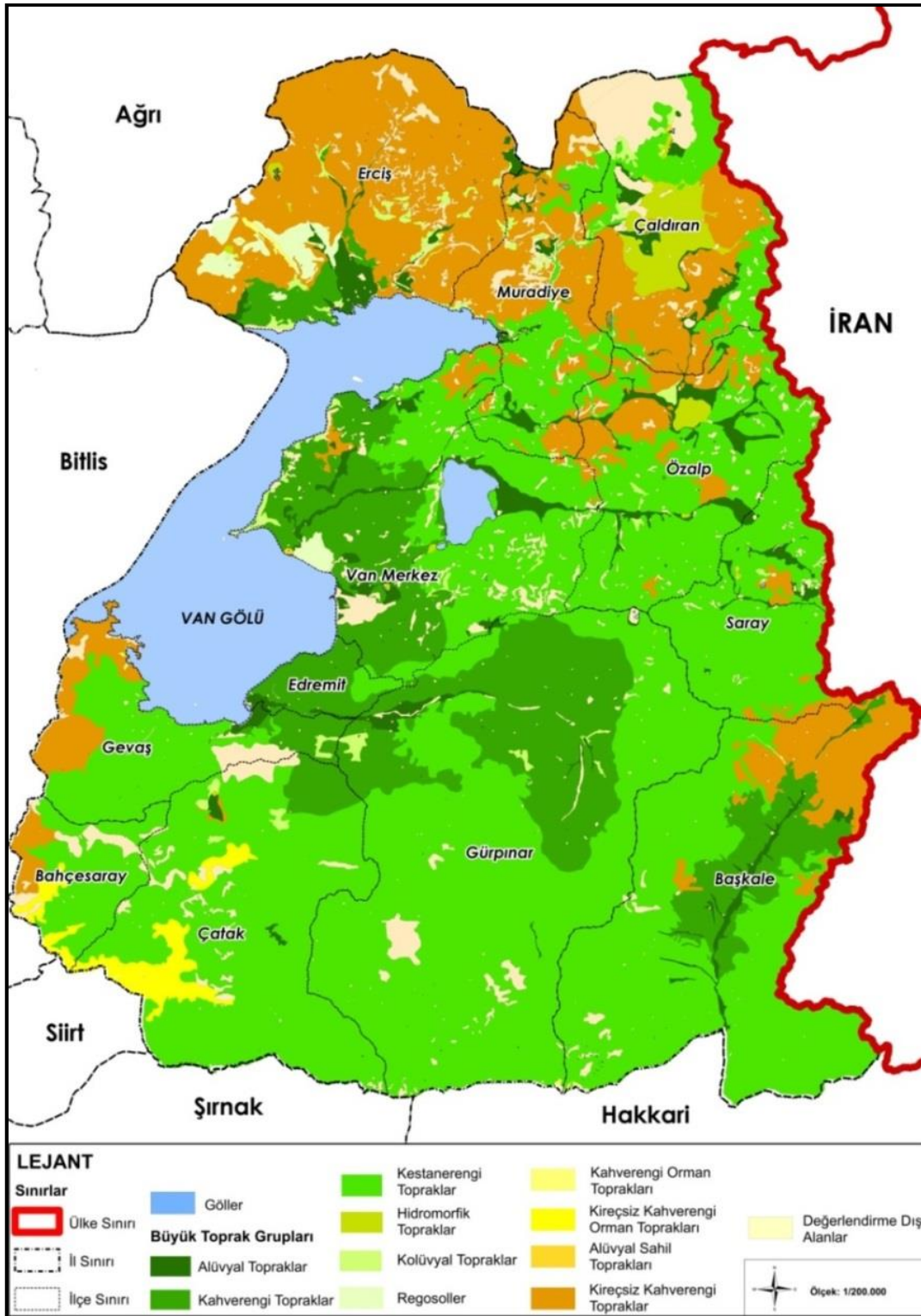
yapıdadır. Genellikle ladin, kayın, köknar, sarıçam ve meşe örtüsü altında oluşmaktadır. Ph 6.5- 7.2 arasında değişmektedir. Van ilinde toplam 25.622 hektarlık alan kaplamaktadır.

-Halomorfik Topraklar: Tuzlu ve alkali intrazonal topraklar olup, drenaj yetersizlikleri olan yerlerde bulunmaktadır. Orman şeridinin bittiği yerde oluşan bu topraklar, çeşitli ana maddelerden, bozuk drenaj ve soğuk iklim şartlarında oluşmaktadır. Üzerlerindeki doğal bitki örtüsü ot, saz ve çiçekli olan bu toprakların soğuk iklimden dolayı verimleri sınırlıdır. Bu tür topraklar Van ilinde toplam 25.290 hektarlık bir alanı kaplamaktadır.

Van ili genelinde 68.653 hektarlık bir alan kaplayan **Alüvyal Topraklar**, mineral bakımından zengin, tarımsal değeri en yüksek olan toprak türüdür. Van ili'nin kuzeyinde yoğunlaşan alüvyal topraklar genellikle delta ovalarında rastlanan, geçirgen ve kolay işlenebilen topraklar olması nedeniyle verimleri yüksek olan topraklardır. Van ili genelinde en geniş alanı kaplayan **Kestane Rengi Topraklar** (973.350 ha) ve **Kahverengi Topraklar** (292.652 ha) diğer verimli toprak türlerindendir. Van ilinin, özellikle güney kısmının neredeyse tamamını kaplayan ve organik madde bakımından oldukça zengin olan **Kestane Rengi Topraklar** üzerinde tahıl tarımı yapılabilmektedir. Van Gölü'nün çevresinde yoğunlaşan **Kahverengi Topraklar** ise kuru tarım yapılmasına olanak sağlayan bir toprak türüdür. Dağların eteklerinde ve yamaçlarında taşınan toprakların birikmesiyle oluşan **Kolüvyal topraklar** iri taneli bir görünüme sahip olan, su tutma kapasiteleri düşük, tarıma pek elverişli olmayan bir toprak türüdür. Van ilinde 324.102 hektarlık bir alan kaplayan, ilin kuzeyinde yoğunlaşan **Kireçsiz Kahverengi Topraklar** ise genellikle çalı, ot, karışık orman, fundalık v.b. bitki örtüsüne sahip olan, verimliliği düşük bir toprak türüdür. Van ili geneline yayılan ve bahsedilen toprak türlerine göre daha az bir alan kaplayan diğer toprak türleri de genellikle eğimli bölgelerde yer alan, verimliliği düşük olan, tarıma pek elverişli olmayan toprak türleridir. Bunun yanında alüvyal sahil bataklıkları, gri kahverengi podzolik topraklar, sahil kumulları, ırmak taşkın yatakları, çıplak kaya ve molozlardan oluşan **Diğer Topraklar** toplam 13.018 hektarlık alan kaplamaktadır (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

Van ili genel toprak yapısı haritasında görüldüğü üzere İpekyolu ilçesinde en geniş alanı Kahverengi topraklar ve kestane rengi topraklar kaplamaktadır.

Harita 5: Van İli Genel Toprak Yapısı

Kaynak: AVA Raporu

1.2.6 Akarsular, Göller ve Sulak Alanlar

Van ili sınırları içinde çeşitli uzunlukta **akarsular** bulunurken, Van Gölü havzasının akarsuları genelde Van Gölü'ne dökülmektedir. Van ilinin güneyinde yer alanlar ise Basra Körfezi'ne, doğu kısmından uzananlar ise İran'a ulaşmaktadır. Van ili alanı çok dağlık olduğundan yörede birleşik büyük bir akarsu

oluşmamaktadır. Van ili sınırlarında yer alan küçük akarsuların ise çoğu yaza aylarında çekilmekte ya da tamamıyla kurumaktadır.

Van ili sınırları içinde çok sayıda **göl** ve **gölet** yer almaktadır. Göl ve göletlerin toplam yüzey alanı 190.400 hektardır. Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü'nün doğu kesimi il sınırları içindedir. Diğer göller arasında en önemlileri ise Erçek Gölü, Akgöl, Sultan (Süphan) Gölü, Turna (Keşiş) Gölü, Kaz gölü, Değirmigöl, Sihke (Bostaniçi) Göleti, Hasantimur Gölü'dür. Göller havza alanının %20,7'sini kaplamaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009). Bu göllerden Van Gölü, Erçek Gölü, Turna (Keşiş) Gölü İpekyolu ilçesi sınırları dahilindedir.

Van Gölü

Kapalı bir göl olan Van Gölü kıtasal plaka kenarında yer alan bir göl olup alansal genişlik bakımından 3.765 km² yüzölçümü ile Türkiye'nin en büyük gölü olmakla birlikte dünyadaki kapalı göller içerisinde 13. sırada yer almaktadır. Buna karşın derinliğinin fazla olması nedeniyle yaklaşık 607 km³ lük toplam su hacmiyle Hazar Denizi, Aral ve Issyk Kul (Issık Gölü) göllerinden sonra kapalı göller içinde 4. sırada yer almaktadır.

Morfolojik yapısı genel olarak D. Afrika rift göllerine benzeyen Van Gölü, aynı zamanda dünyanın en büyük endorheik (dışa akışı olmayan) göllerinden birisidir (Kempe vd.,1978). Nemrut Yanardağı'nın pleistosen devirde aktif hale gelmesi sonucunda ortaya çıkan lav akıntıları, gölün batı tarafının tıkanmasına neden olmuştur.

Van Gölü Havzası tabanında yer alan Van Gölü 3713 km² lik yüzey yüzölçümü, 451 m. maksimum derinliği ve yüksek soda içeriği (% 22 tuzluluk ve 9.8 lik pH değeri) ile yeryüzündeki en büyük terminal göllerden biridir. Denizden yüksekliği ortalama 1.648 metre olan Van Gölü, Van ve Bitlis'in Tatvan ilçesi sınırlarında yer almaktadır

Gölün, güneybatıdaki Tatvan koyu ile kuzeydoğudaki Bendimahi Çayı ağzı arasındaki uzunluğu 128 km, Gevaş kıyıları ile Arin Gölü yakınındaki kuzey kıyıları arasındaki genişliği 54 km'dir. Erciş körfezi ile Van Koyu'nda derinlikler 100 metrenin altındadır. Tatvan Baseni olarak adlandırılan alanda ise derinlikler 400 metrenin üzerine çıkmaktadır. Maksimum derinlik, bu bölgenin kuzey kenarında 451 m. olarak ölçülmüştür. Gölün en geniş yeri, körfezdeki Bendimahi Çayı'nın döküldüğü yerle güneybatıdaki Tuğ arasında yer almaktadır. Bu mesafe yaklaşık 125 km, kuzey-güney doğrultusundaki azami genişlik ise 75 km'dir. Gölün kenarındaki en alçak yer ise Reşadiye doğusunda olup 1.800 m yüksekliğindedir.

Van Gölü'nün su seviyesi, 3-5 yıllık periyotlar halinde zaman zaman yükselip alçalmaktadır. Bunun yanında 1943 yılından beri yapılan günlük seviye ölçümleri, jeomorfolojik ve tarihi bulgulardan hareketle Van Gölü'ndeki su seviyesinin bazı yıllar alçalıp bazı yıllarda yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte uzun vadede Van Gölü'nde sürekli olarak su seviyesinin yükseldiği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Van Gölü'nde su seviyesinin yükselme hızının yıllık ortalamalara göre yılda 4-5 cm kadar olduğu gözlenmektedir.

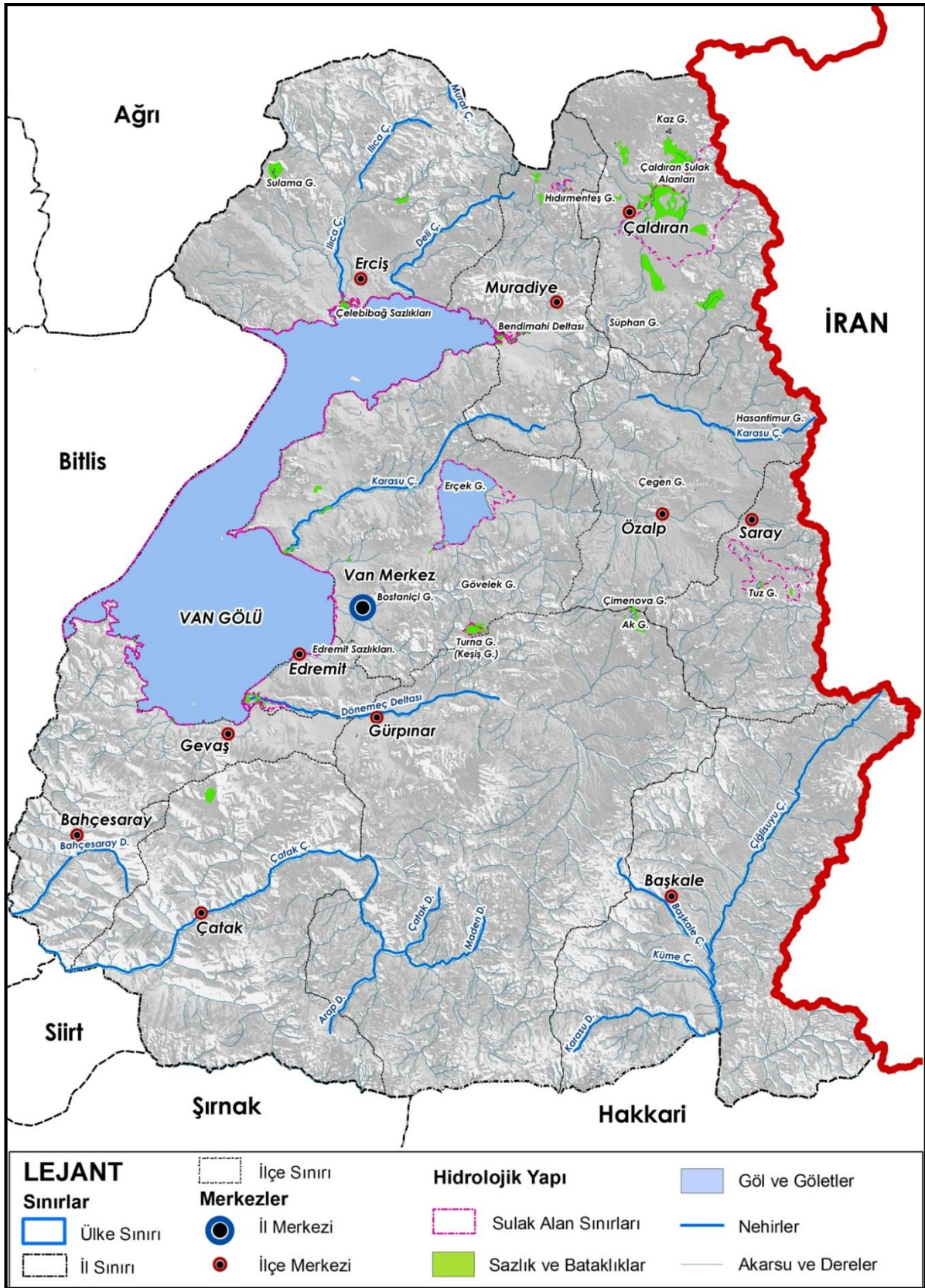
Öte yandan Van Gölü, hem tatlı su hem de deniz ekosistemlerinden farklı bir sucul ekosisteme sahiptir. Suları tuzlu ve sodalı olan Van Gölü'ndeki suyun tuzluluk oranı %0,19, pH'ı ise 9,8 seviyesindedir. Bu tuzlu sularda yüksek miktarda soda da bulunmaktadır. Bunun nedeni, Van Gölü'nü besleyen akarsuların geçtiği volkanik araziye oluşturan kayalarda sodyum bileşiklerine rastlanmasıdır. Bu bileşiklerin eriyerek akarsular tarafından taşınması ve buharlaşma sonucunda oluşan yoğunlaşma, Van Gölü'ndeki suların sodalı olmasına yol açmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Erçek Gölü

Ortalama göl yüzey alanı 96 km² olan Erçek Gölü, Van Gölü'nden sonra Van ilinin en büyük ikinci gölü konumundadır. İpekyolu ve Tuşba ilçelerine kıyısı olan Erçek Gölü, Van Gölü'nün doğusunda IV. zamanda, lav kümelerinin yığılmasından meydana gelmiştir (Lahn, 1948). Van Gölü'nden bir eşikle ayrılan Erçek Gölü, bir çöküntü havzası içerisinde yer almaktadır. Erçek Gölü'nün kuzeydoğusunda Şeyh Zengi Ovası yer alırken, güneyinde ise Irgat Dağı bulunmaktadır. Deniz seviyesinden yüksekliği yaklaşık 1,803 metre olan Erçek Gölü'nün en derin yeri 15 metre kadardır. Bunun yanında Van Gölü gibi Erçek Gölü suyunun da sodalı ve tuzlu olduğu görülmektedir. Erçek Gölü'nde su kalitesini belirlemek amacı ile yapılan çalışmalar doğrultusunda, göl suyundaki toplam çözünmüş madde ve alkalite miktarının Van Gölü'ne yakın olmasına rağmen göllerin alkali element oranlarının çok farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Van ili sınırları içerisinde yer üstü su kaynakları arasında deltalar da bulunmaktadır. Erçek Gölü, Turna (Keşiş) Gölü ve büyük kısmı Van il sınırları içinde kalan Van Gölü Sulak Alanı, Van ilinde bulunan sulak alan ve delta alanlarıdır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009). İlin kuzey ve orta kesiminde yoğunlaşan sulak alanların büyük bir çoğunluğunu (4.271,02 km²) Van Gölü sulak alanı oluşturmaktadır. Van gölü sulak alanının dışında, en büyük alan kaplayan sulak alanlardan biri ise Van Merkez'de yer alan Erçek Gölü sulak alanıdır.

Harita 6: Van İli Hidrolojik Yapı

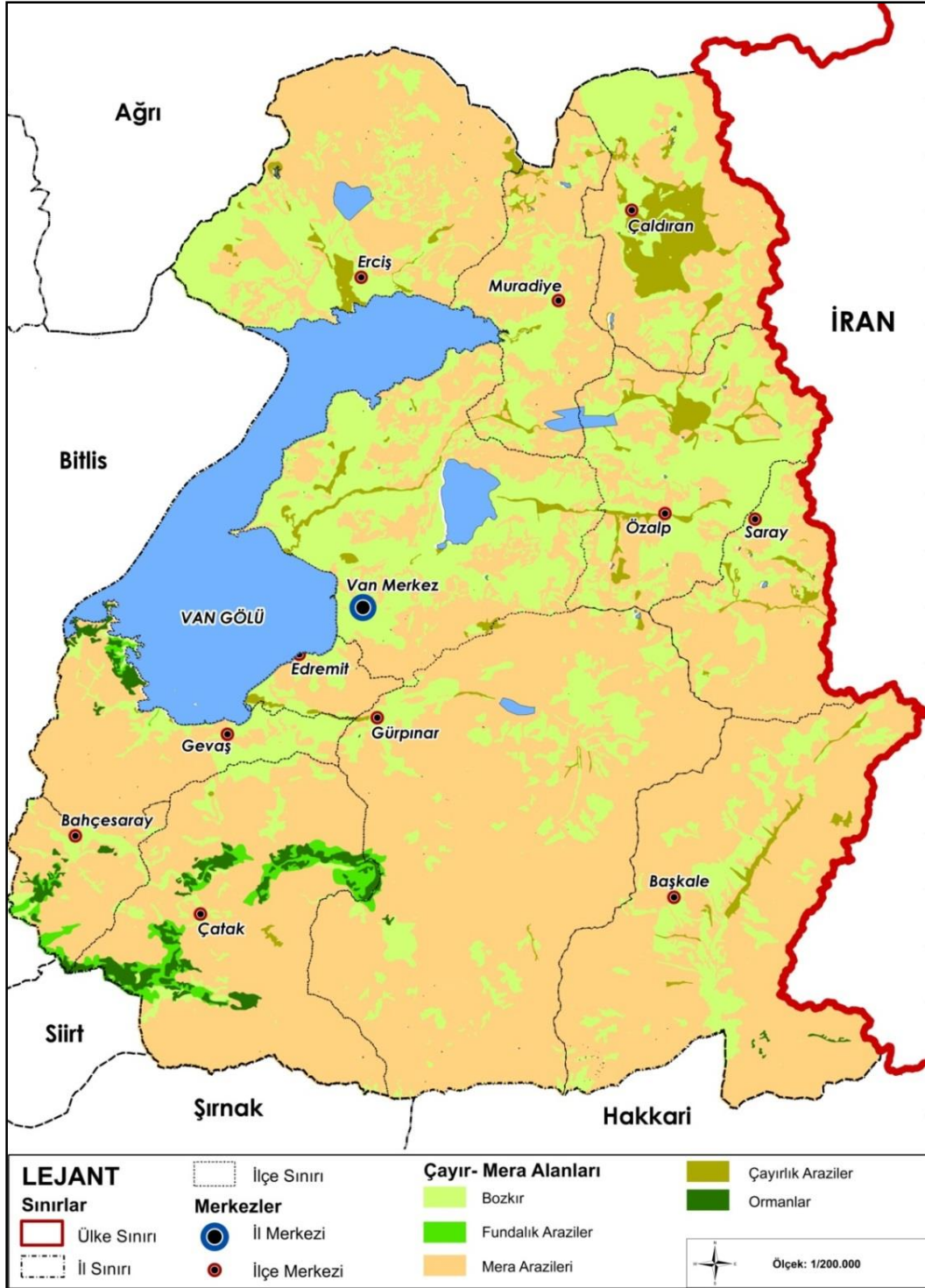

Kaynak: AVA Raporu

1.2.7 Çayır ve Mera Alanları

Van ilinin toplam yüzölçümü (göller dahil) 2.084.200 ha olup, çayır ve meralar 1.118.674 hektarlık bir alanla ilin toplam arazi varlığının %53,6'sını oluşturmaktadır. Van ilinin arazi dağılımı incelendiğinde, çayır mera alanı oranının yüksek (%53,6); tarım arazilerinin (%17,7) ve orman alanlarının (%1,2) oranın ise düşük olduğu görülmektedir.

Harita 7: Van İli Çayır ve Mera Alanları

Kaynak: AVA Raporu

1.2.8 Sıcaklık

Van ilindeki yirmi yıllık sıcaklık ortalamaları (1988-2007) esas alındığında, yıllık ortalama sıcaklık 9,6°C'dir. En yüksek değerler temmuz ayında ölçülmektedir. İlde görülen en yüksek sıcaklık 37,0°C (Temmuz ayında) olarak ölçülmüştür. En düşük değer ölçülmesi kriterinde ise ocak ayı görülmektedir. Minimum değer -22,6°C (ocak ayında) olarak ölçülmüştür. En yüksek sıcaklıklar temmuz ve ağustos aylarında, en düşük sıcaklıklar ise aralık, ocak ve şubat aylarında görülmektedir (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011). İpekyolu ilçesi Van Gölü kıyısında bulunması sebebiyle iç kesimlerdeki ilçelere göre daha ılıman ve nemli bir havaya sahiptir.

Tablo 1: Van Merkez İlçesi Genelinde Farklı Periyotlarda Ölçülen Uzun Yıllar Aylık Ortalama Sıcaklık Verileri (°C)

İlçe	Aylar											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Merkez	-3.58	-3.13	1.03	7.48	13.03	18.06	22.21	21.83	17.18	10.65	4.42	-0.89

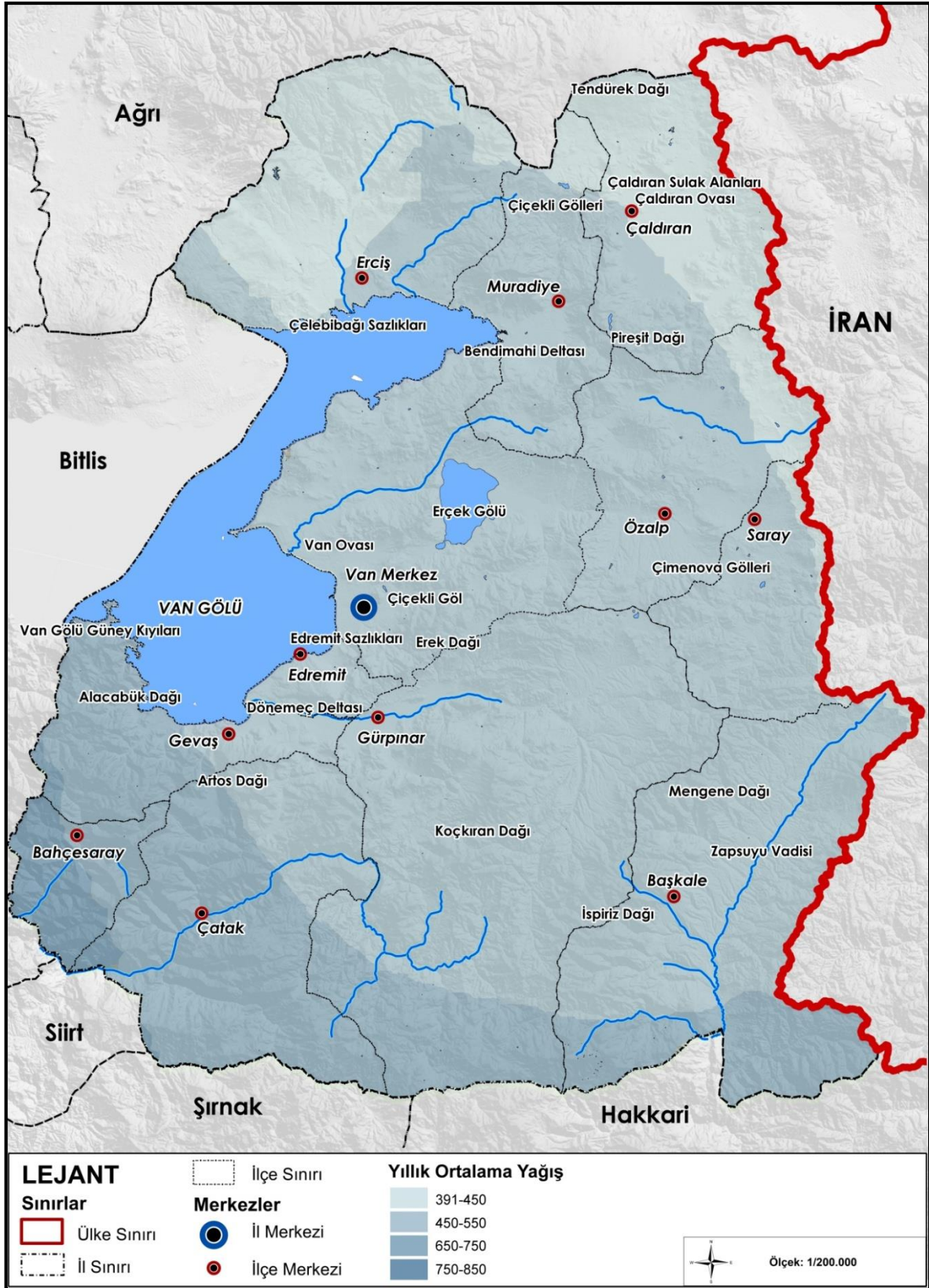
Kaynak: AVA raporu

1.2.9 Yağış

Van ilinde 1988–2007 arasındaki yirmi yıllık ortalamalar esas alındığında, yıllık toplam ortalama yağış miktarının 394,4 mm olduğu görülmektedir. Toplam yağışların aylara göre dağılımına bakıldığında ise ilin en çok yağış aldığı ayın 59,6 mm ile Nisan ayı ve 53,6 mm ile Kasım ayı olduğu görülmektedir. Aylık toplam yağışlarda en az yağışın yaşandığı zaman ise 3,7 mm. yağış miktarı ile Ağustos ayıdır. Yağışın en az olduğu mevsim ise yaz mevsimidir (%10,43).

Yağışın büyük bir kısmı Kış mevsiminde düşmekte olup yağışlı geçen 85 günün 35'inde kar yağmaktadır. Kar yağışlarının görüldüğü devre kasım başından mart sonuna kadar devam etmektedir. İlin güney kesimi kuzey kesimine göre daha fazla yağış almaktadır. (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

Harita 8: Yıllık Ortalama Yağış Miktarı

Kaynak: AVA Raporu

1.3. İlçenin İdari Yapısı

İpekyolu ilçesinin 51 mahallesi vardır. Van'daki mahallelerin %44,7'si ve bölgedeki mahallelerin %12,8'i İpekyolu ilçesinde yer almaktadır.

Tablo 2: Bölgede Yer Alan İlçe, Mahalle, Köy Sayısı ile Bölgenin Yüzölçümüne İlişkin Bilgiler, 2016

	İlçe Sayısı	Mahalle Sayısı	Köy Sayısı	Yüzölçümü (Göl Hariç-km ²)
İpekyolu	-	51	-	856
Van	13	114	576	19.300
TRB2	30	397	1.429	41.558
Türkiye	970	31.389	18.938	769.604

Kaynak1: İçişleri Mülki İdari Bölümleri <https://www.e-icisleri.gov.tr> (erişim 02.03.2016)

Kaynak2: TÜİK <http://www.tuik.gov.tr/> (erişim 02.03.2016)

Aşağıdaki tabloda ilçedeki mahallelerin nüfusları verilmiştir. Bostaniçi, Karşıyaka, Cevdetpaşa, Selimbey Mahalleleri en kalabalık mahallelerdir.

Tablo 3: İlçe Mahallelerinin Nüfusu, 2015

MAHALLE ADI	NÜFUS
Ağzıkara	1.153
Aktaş	732
Alipaşa	14.178
Arıtoprak	1.084
Aşağıçitli	391
Aşağıgölalan	261
Bahçıvan	6.511
Baklatepe	416
Bakraçlı	1.022
Beşçatak	411
Bostaniçi	28.891
Buzhane	3.977
Cevdetpaşa	18.448
Cumhuriyet	6.675
Çalıklı	1.247
Değirmenarkı	414
Değirmenköy	1.610
Dereüstü	346
Dibekli	463
Eminpaşa	14.178

Erçek	3.705
Esenler	5.564
Gövelek	1.047
Hacıbekir	963
Hafiziye	10.421
Halilağa	15.538
Hatuniye	7.594
Ilıkaynak	963
Irgat	499
Karagündüz	901
Karakoç	1.099
Karpuzalanı	3.509
Karşıyaka	19.384
Kavuncu	1.977
Kaymaklı	658
Kevenli	5.765
Kıratlı	1.223
Köşebaşı	755
Ortanca	1.952
Sarmaç	428
Selimbey	18.419
Serhat	9.255
Seyitfehimarvasi	13.728
Şerefiye	12.186
Vali Mithatbey	14.736
Yalı	8.826
Yalınağaç	446
Yatıksirt	1.090
Yenimahalle	16.134
Yukarıgölalan	680
Yukarıgüneyce	156

Kaynak1: İçişleri Mülki İdari Bölümleri <https://www.e-icisleri.gov.tr> Erişim Tarihi: 02.03.2016

Kaynak2: TÜİK <http://www.tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 02.03.2016

2. Sosyo-Kültürel Yapı

2.1. Nüfus

Van ili geneline bakıldığında İpekyolu en fazla nüfusa sahip ilçedir. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2015 itibarıyla İpekyolu nüfusu 285.272 dir. İpekyolu nüfusu Van ilinin %26'sını oluştururken, TRB2 nüfusunun %13.4'üne tekabül eder.

Genel olarak 2013-2015 nüfus verileri incelendiğinde ilçe nüfusunun artan bir grafik izlediği görülmektedir. Genel göç dalgası nedeniyle 2013 ile 2015 nüfus verileri kıyaslandığında yaklaşık %3,7'lik bir nüfus artışı olduğu göze çarpmaktadır.

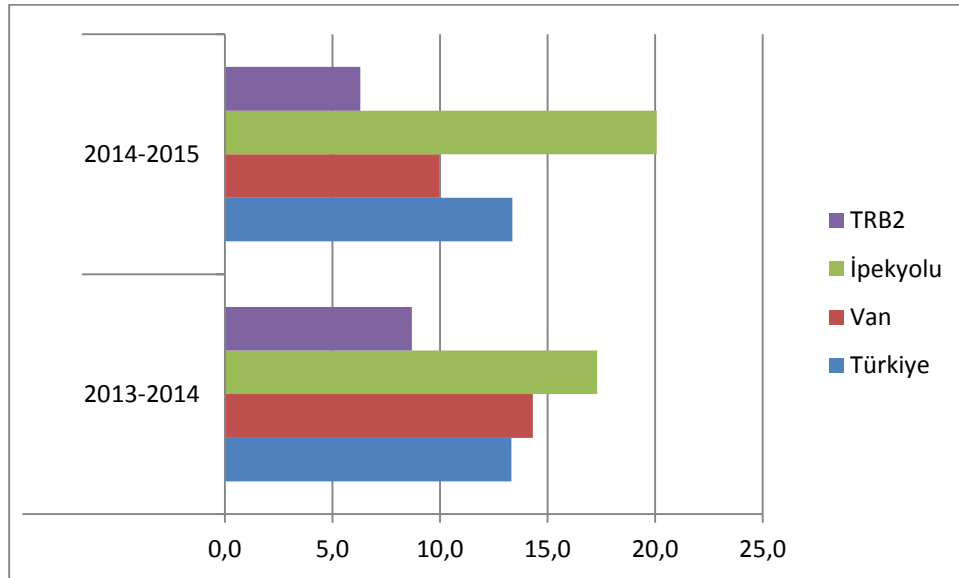
Tablo 4: 2013-2015 Yılları Arası Bölge Nüfusu, 2015

	İPEKYOLU	VAN	TRB2	TÜRKİYE
2013 ADNKS	274.902	1.070.113	2.092.863	76.667.864
2014 ADNKS	279.660	1.085.542	2.111.068	77.695.904
2015 ADNKS	285.272	1.096.397	2.124.349	78.741.053

Kaynak: TÜİK, Genel Nüfus Sayımları ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 02.03.2016)

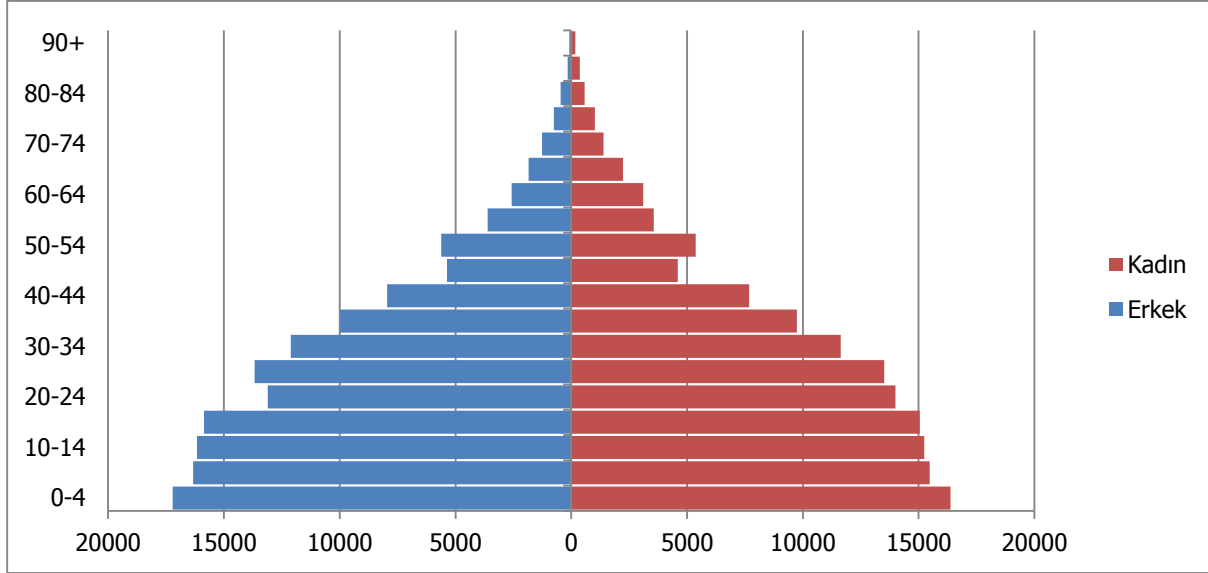
İpekyolu nüfus artış hızının değişimi Van, TRB2 ve Türkiye'ye kıyasla oldukça yüksektir.

Grafik 1: Bölgede Nüfus Artış Hızının Değişimi, 2015

İpekyolu ilçesinde beşerli yaş grubuna göre nüfus piramidi Grafik-2 'de gösterilmiştir. Piramidin genişleyen alt kısmından bölgede doğurganlığın önceki yıllara nazaran arttığı anlaşılmaktadır. İlçe nüfusunun büyük bir çoğunluğunu 0-34 yaş arası nüfus oluşturduğundan İpekyolu ilçesi genç bir nüfusa sahiptir. TRB2 bölgesinin genel sorunu olan göç sorunu burada da kendini göstermektedir.

Grafik 2: İpekyolu'nun Nüfus Piramidi, 2015

Nüfus bağımlılıkları genç ve yaşlı nüfus bağımlılığı olmak üzere ikiye ayrılır. Genç bağımlılık oranı 0-14 yaş aralığındaki nüfusun, yaşlı bağımlılık oranı ise 65 ve üstündeki yaş grubunda bulunan nüfusun; 15-64 yaş aralığında çalışma çağındaki nüfusa oranlanmasıyla hesaplanır. İpekyolu ilçesinde genç bağımlılık oranı Van ve TRB2 bölgelerinden daha azdır. Yaşlı bağımlılık oranı da Van ve TRB2 bölgesine nazaran daha düşüktür (Bkz. Tablo 5). Bu fark esasen İpekyolu'nda artan genç nüfus oranını belirtmektedir.

Tablo 5: Bölgede Bağımlılık Oranları, 2015

	Genç Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş/15-64 Yaş)	Yaşlı Bağımlılık Oranı (65+/15-64 Yaş Yaş)	Toplam Bağımlılık Oranı (0-14 Yaş + 65+ Yaş)
İpekyolu	54,34	5,81	60,15
Van	60.89	5.92	66.81
TRB2	59.22	6.34	65.56
Türkiye	35.4	12.17	47.57

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 19.01.2016)

2.2. Göç

Göç kavramı, insanların bulundukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı belirli bir zaman boyutu içerisinde başka bir yere geçişidir. Buna göre 2015 yılında Van ilinde net göç (bölgeye gelenler-bölgeden gidenler) -17.569 kişi olarak gerçekleşirken, net göç hızı -15,9 olarak hesaplanmıştır. İpekyolu ilçesine bakıldığında ise bu değerler sırasıyla -2.605 ve -9,09 olarak hesaplanmıştır. (Bkz. Tablo 6)

Tablo 6: Bölgenin Aldığı ve Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2015

	ADNKS 2015 Nüfusu	Aldığı Göç	Verdiği Göç	Net Göç	Net Göç Hızı
İpekyolu	285.272	8.632	11.237	-2.605	-9,09
VAN	1.096.397	30.492	48.061	-17.569	-15,89
TRB2	2.124.349	55.073	95.377	-40.304	-18,79

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 07.03.2016).

Üç büyük şehirdeki TRB2'li, Vanlı ve İpekyolu kütüğüne kayıtlı olan nüfus varlığına baktığımızda ise İstanbul ve İzmir'deki TRB2'li nüfus varlığı şaşırtıcı düzeylere erişmektedir. İpekyolu nüfus varlığına baktığımızda ise İpekyolulu nüfusun en fazla ikamet ettiği şehirler sırasıyla İstanbul (21.167), İzmir (5.958) ve Ankara'dır (4.030). Türkiye'de iç göç dalgasının yoğun olduğu 1950 yıllarından itibaren İstanbul'a göç eden Vanlı, Bitlisli, Hakkari ve Muşlular bugün İstanbul'un yaklaşık % 4'ünü oluştururken İpekyolu kütüğüne kayıtlı olanlar ise bunun %0.14'üne tekabül eder.

Tablo 7: Üç Büyük Şehirde İpekyolu'lu, Van'lı ve TRB2'li Nüfusu Varlığı, 2015

	İstanbul	Ankara	İzmir
İpekyolu	21.167	4.030	5.958
VAN	179.634	19.662	25.892
TRB2	532.133	47.475	115.263

Kaynak: TÜİK, Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (Erişim Tarihi: 08.04.2016).

2.3. Eğitim

İpekyolu ilçesinde 15 Anaokulu, 119 İlköğretim okulu, 12 Genel Ortaöğretim ve 12 Mesleki ve Teknik Ortaöğretim bulunmaktadır.

Tablo 8: İpekyolu, Van ve TRB2 Bölgesi Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları

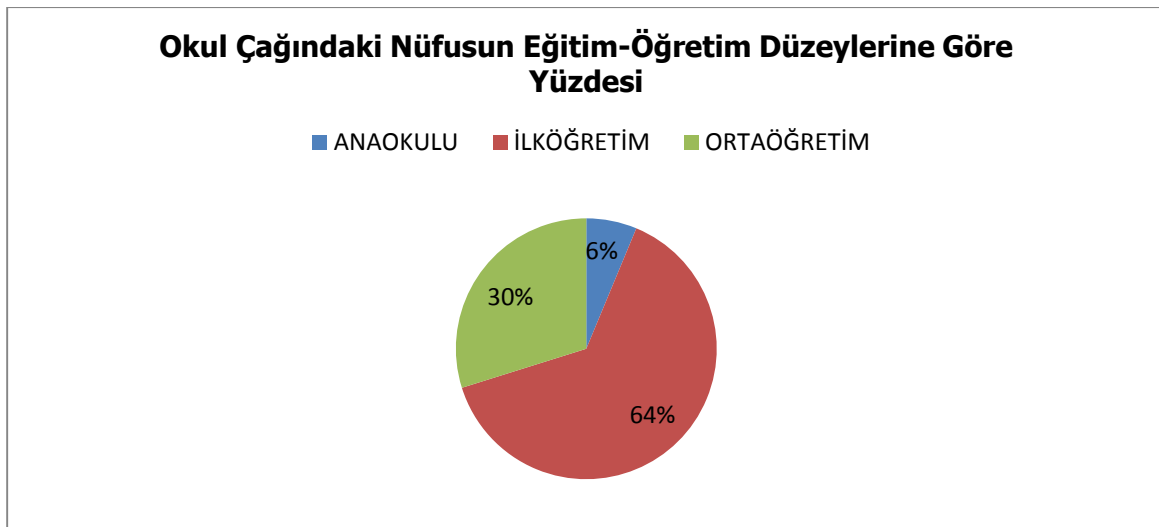
		Okul sayısı	Öğrenci sayısı	Öğretmen sayısı	Derslik sayısı
İPEKYOLU	Anaokulu	15	5044	202	66
	İlköğretim	119	51389	2421	1205
	Genel ortaöğretim	12	9355	545	279
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	12	14647	705	383
VAN	Anaokulu	661	22.182	1.126	1.019
	İlköğretim	1.232	237.548	10.501	7.398
	Genel ortaöğretim	42	37.671	1.324	856
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	76	44.476	2.218	1.399
TRB2	Anaokulu	1.283	39.457	2.039	1.846
	İlköğretim	2.872	467.523	21.174	15.684
	Genel ortaöğretim	90	79.734	2.560	1.556
	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	155	85.620	4.425	2.474

Kaynak : Tüik Veritabanı, Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Van ili genelindeki toplam okul sayısının %7,8'i İpekyolu ilçesinde bulunmaktadır. İldeki anaokullarının %2,2'si, ilköğretimlerin %9,6'sı, genel ortaöğretimlerin %28,5'i, mesleki ve teknik ortaöğretimlerin ise %15,7'si İpekyolu ilçesinde bulunmaktadır.

Nüfus eğitim profili incelendiğinde okul çağındaki nüfusun %6'sı anaokulu, %64'ü ilköğretim, %30'u ortaöğretim düzeyinde eğitim görmektedir.

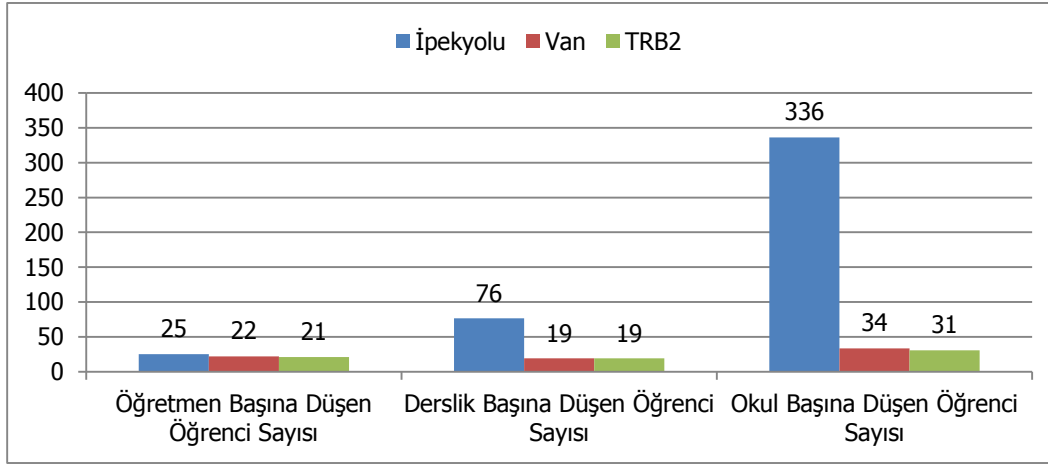
Grafik 3: Okul Çağındaki Nüfusun Eğitim-Öğretim Düzeylerine Göre Yüzdesi

Kaynak: Tüik Veritabanı, Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İpekyolu'nda 2014-2015 dönemi için okulöncesi seviyede öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-4 ile gösterilmiştir. Grafikten anlaşılabacağı üzere, İpekyolu'nda öğretmen başına düşen, derslik başına ve okul başına düşen öğrenci sayısı, Van ve TRB2 bölgesi ortalamalarının üzerindedir.

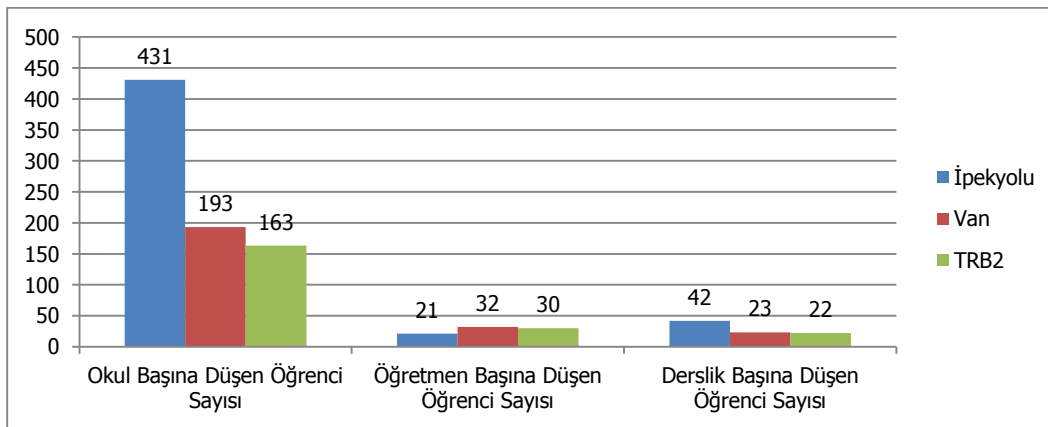
Grafik 4: Okulöncesi Seviyede Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İpekyolu'nda 2014-2015 dönemi için ilköğretim seviyesinde öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-5 ile gösterilmiştir. Grafiğe göre, İpekyolu'nda derslik başına ve okul başına düşen öğrenci sayısı, Van ve TRB2 bölgesi ortalamalarının üzerindeyken öğretmen başına düşen öğrenci sayısı il ve bölge ortalamasının altındadır.

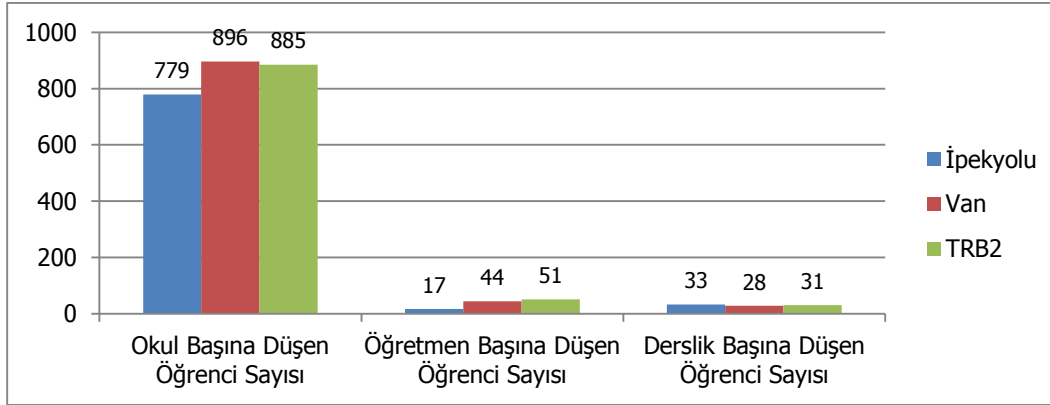
Grafik 5: İlköğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İpekyolu'nda 2014-2015 dönemi için genel ortaöğretim düzeyinde öğretmen, derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-6 ile gösterilmiştir. Grafikten anlaşılabacağı üzere, İpekyolu'nda okul başına ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısı il ve bölge ortalamasının altındayken derslik başına düşen öğrenci sayısı il ve bölge ortalamasının üzerindedir.

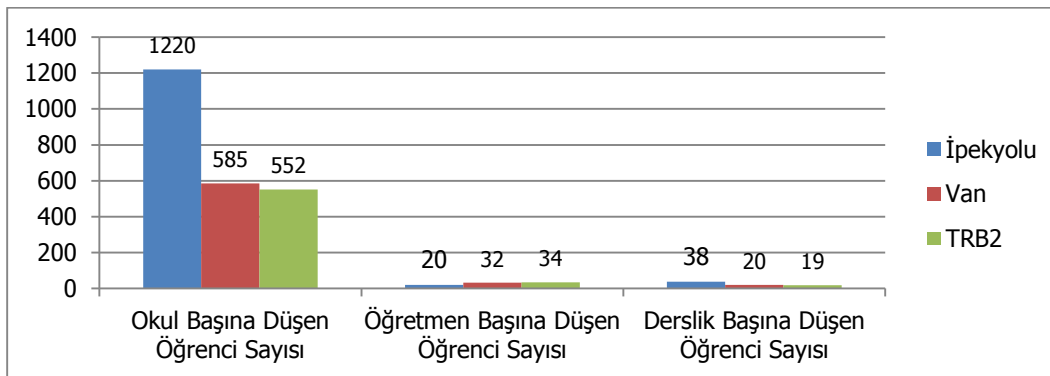
Grafik 6: Genel Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

Kaynak: Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İpekyolu'nda 2014-2015 dönemi için mesleki ve teknik ortaöğretim düzeyinde derslik ve okul başına düşen öğrenci sayıları Grafik-7 ile gösterilmiştir. Grafiğe göre, İpekyolu'nda öğretmen başına ve okul başına düşen öğrenci sayısı, Van ve TRB2 bölgesi ortalamalarının üzerindeyken öğretmen başına düşen öğrenci sayısı il ve bölge ortalamasının altında kalmaktadır.

Grafik 7: Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Seviyesinde Okul, Öğretmen ve Derslik Başına Öğrenci Sayıları, 2014-2015

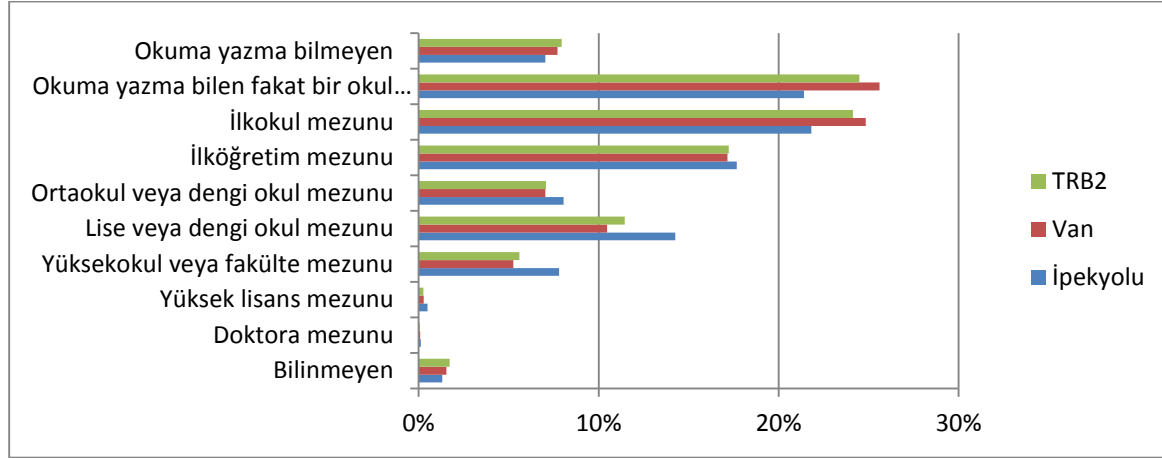

Kaynak: Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Bölgede yaşayan nüfusun eğitim durumuna bakıldığında, okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen nüfus varlığı Van ve TRB2 yüzdesinden düşüktür. (Bkz. Grafik-8) İpekyolu ilçesi ilköğretim, lise veya

dengi okul, yüksekokul veya fakülte ve yüksek lisans mezunu yüzdesi bakımından ise Van ve TRB2'nin üzerindedir.

Grafik 8: Eğitim durumu 2014-2015 (% Olarak)

Kaynak: Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

İpekyolu ilçesinde taşınmalı eğitim yapan okul sayıları, halk eğitim merkezi ve özel eğitim kurumları sayısı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. İpekyolu'nda 63 adet taşınmalı eğitim yapan ilköğretim okulu, 1 adet halk eğitim merkezi ve 4 adet özel eğitim merkezi bulunmaktadır.

Tablo 9: Taşınmalı Eğitim Yapan Okul Sayıları, Halk Eğitim Merkezi ve Özel Eğitim Kurumları Sayısı (2015)

	İPEKYOLU
Taşınmalı Eğitim Yapan ilköğretim Okulları	63
Halk Eğitim Merkezi	1
Özel Eğitim Kurumu	4

Kaynak: Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Kentin ilk ve tek yükseköğretim okulu 20 Temmuz 1982 tarihinde kurulan Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ)'nde 15 fakülte, 14 yüksekokul ve 5 enstitü bulunmaktadır. Üniversite Van Gölü'nün kuzey kıyısında ve Van-Erciş yolu 15. km'de yerleşmiştir. 2014 verilerine göre üniversitede 1.563 akademisyen görev yapmaktadır. Bu akademisyenlerin % 71'i erkeklerden oluşurken, % 28'i kadın akademisyenlerden oluşmaktadır. 2014 Kasım ayı verilerine göre YYÜ'de eğitim görmektedir olan 23.373 öğrencinin % 39'u kadın, % 61'i erkek öğrencidir. Van'da bulunan yükseköğretim öğrenci sayısının, ülke genelinde devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilerin toplamına (5.020.516) oranı 0,004 olmakla birlikte TRB2 Bölgesi'ndeki öğrencilerin % 58'i YYÜ'de öğrenim görmektedir.

Bunun yanında 2014 verilerine göre YYÜ öğrenci sayısı bakımından ilk 50 üniversite arasında son sırada yer almaktadır. Bu sıralamada 95.126 öğrenci sayısı ile birinci sırada bulunan İstanbul Üniversitesi'nde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı 18 iken, YYÜ'de bu değer 15 öğrenciye düşmektedir. Öğretim elemanı sayısına göre ilk 50 üniversite arasında 29. sırada yer alan YYÜ'de bugün 1.563 öğretim elemanı görev yapmaktadır. Van ili için yükseköğretimde öğretim 2013 yılında mezun olan öğrenci sayısı 4.554'tür. Bunun yanında 2013 yılında YYÜ 131.844 kez tercih edilmiş, bu üniversite ortalama olarak 11,947'nci tercihinde yer almıştır. 5.372 aday 2013 yılında bu üniversiteye yerleşmiştir (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi [ÖSYM], 2013; Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK], 2014).

Tablo 10: Bölgede Üniversitelere Ait Bilgiler, 2015

	Fakülte/Meslek Yüksek Okulu/Yüksek Okul Sayısı	Akademik Personel Sayısı	Öğrenci Sayısı	Bölüm-Program Sayısı
VAN	37	1.641	27.048	120
TRB2	78	2.775	47.036	280

Kaynak: TRB2 Bölgesi Üniversiteleri

2.4. Sağlık

İlçede 2015 yılı itibarıyla hastane, yatak, hekim, hasta, yatak başına hasta, hekim başına hasta, toplum sağlığı merkezi ve eczane sayıları aşağıda gösterilmiştir (Bkz. Tablo-11).

İlçede kamu hastanesi bulunmamakla birlikte 3 adet özel hastane 581 yatak kapasitesi ile hizmet vermektedir.

Tablo 11: Bölgede Sağlık Kuruluşları ve Uzman Personel Sayıları, 2015

		İPEKYOLU	Van	TRB2
Hastane Sayısı	Kamu	-	10	21
	Özel	3	3	4
	Toplam	3	13	25
Yatak Sayısı	Kamu	-	1.382	2.460
	Özel	581	581	626
	Toplam	581	1.963	3.086
Hekim Sayısı	Kamu	Uzman	295	504
		Pratisyen	414	703
		Toplam	709	1.247

	Özel	Uzman	177	177	201
		Pratisyen	18	18	25
		Toplam	195	195	226
Hasta Sayısı	Kamu		511.68,6	443.261,4	772.722
	Özel		80.978,7	80.978,7	99.991
	Toplam		132.147,3	524.240,1	872.713
Yatak Başına Hasta Sayısı			227,4	75,4	1.260,46
Hekim Başına Hasta Sayısı			466,9	7,369	3.101,78
Toplum Sağlığı Merkezi Sayısı			1	14	24
Bebek Ölüm Oranı (‰)			0	0,83	0,7
Eczane Sayısı			67	146	220

Kaynak: Van İl Sağlık Müdürlüğü

2.5. Spor

İpekyolu ilçesinde 679 bayan, 1829 erkek olmak üzere 2.508 lisanslı sporcu bulunmaktadır. İlçede Kapalı Olimpik Yüzme Havuzu, Ferdi Sporlar Merkezi, Bostaniçi Spor Salonu, Dumlupınar Spor Salonu, 75.Yıl Spor Salonu, Bostaniçi Futbol Sahası, 4 Adet Tenis Kortu, Atatürk Şehir Stadyumu, Gençlik ve Spor Stadı olmak üzere 13 adet spor tesisi mevcuttur.

Tablo 12: Spor Tesisi ve Toplam Lisanslı Sporcu Sayıları, 2015

	Spor Tesisi Sayısı	Toplam Lisanslı Sporcu Sayısı
İPEKYOLU	13	2.508
Van	38	9.436
TRB2	83	28.669

Kaynak: Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri

2.6. Sivil Toplum Kuruluşları

2.6.1. Dernekler

İlçede faaliyet gösteren 336 derneğin 18.345 erkek, 4.035 kadın üyesi vardır. Kadın üye sayısı, hem Van hem de TRB2 ortalamasının altındadır. İpekyolu ilçesinde kadınların derneklere katılımı, Van ve TRB2 ortalamasının üzerindedir.

Tablo 13: Bölgede Dernek ve Üye Sayıları, 2015

	Dernek Sayısı	Üye Sayısı				
		Toplam	Erkek	Kadın	Erkek (%)	Kadın (%)
İPEKYOLU	336	22.380	18.345	4.035	81,97	18,02
Van	858	29.919	25.405	4.514	85	15

İlçede faaliyet alanına ve türün göre dernek sayıları gösterilmiştir (Bkz. Tablo-14). İpekyolu'nda öne çıkan dernek türleri mesleki ve dayanışma, eğitim, spor ve dini temelli derneklerdir.

Tablo 14: Faaliyet Alanına ve Türüne Göre Dernek Sayıları, 2015

	İPEKYOLU	VAN	TRB2
Çevre, Doğal Hayat, Hayvanları Koruma	10	19	52
Engelli	8	10	34
Eğitim Araştırma	32	65	117
Toplumsal Değerleri Yaşatma	9	21	49
Gıda Tarım Ve Hayvancılık	2	6	15
Hak Ve Savunuculuk	23	33	75
İmar, Şehircilik Ve Kalkındırma	11	13	21
İnsani Yardım	24	35	166
Kamu Kurumları Personelini Destekleyen	2	5	11
Kültür, Sanat Ve Turizm	31	42	110
Mesleki Ve Dayanışma	97	153	285
Sağlık	9	12	25
Şehit Yakını Ve Gazi	3	5	10
Spor	73	141	403
Bireysel Öğreti Ve Toplumsal Gelişim	15	25	65

Uluslararası Teşekküller Ve İşbirliği	-	2	14
Yaşlı Ve Çocuk	-	1	2
Dizi Hizmetler	48	243	470
Düşünce Temelli	16	21	31

Kaynak: T.C. İçişleri Bakanlığı, Dernekler Dairesi Başkanlığı

2.6.2. Vakıflar

İlçede eğitim, kültür ve sosyal yardım amacına yönelik 3 adet vakıf bulunmaktadır.

Tablo 15: Bölgede Kuruluş Amacına Göre Vakıflar, 2015

Kurum Amacı	İPEKYOLU	Van	TRB2
Eğitim	1	5	10
Dini-Dini Eğitim	-	3	6
Sosyal Yardım	1	14	31
Bilim-Teknoloji	-	0	0
Kültür	1	0	0
Sağlık	-	0	0
Sosyal Hizmet	-	0	3
Sosyal, Tarihi ve Kültürel	-	0	0
Spor	-	0	0
Yöresel Kalkınma	-	1	1
Çevre	-	0	1
Toplam	3	23	52

Kaynak: Vakıflar Genel Müdürlüğü

3. Ekonomik Yapı

3.1. Tarım ve Hayvancılık

3.1.1. Tarımsal Yapı ve Alan

3.1.1.1. Tarım Arazileri

Kuru tarım, sulu tarım ve bağ-bahçe alanlarının il genelindeki dağılımına bakıldığında kuru tarım arazilerinin kuzeyde bulunan Erciş, İpekyolu, Tuşba, Özalp ve Saray ilçelerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Sulu tarım alanları ise il geneline yayılmakla birlikte, ağırlıklı olarak Van Gölü çevresinde ve delta alanlarında yer almaktadır. Oldukça küçük bir alan kaplayan Bağ-bahçe alanları ise Tuşba, İpekyolu, Erciş, Edremit, Gevaş ve Çaldıran ilçelerinde bulunmaktadır. (Bkz Harita-9)

Tarım arazileri bakımından İpekyolu sınırları içerisinde bulunan toplam tarım arazi miktarının 291.930 dekar olduğu görülmektedir. Tarım arazileri, ilçe genelindeki toplam arazi varlığının %30' unu oluşturmaktadır. Tarım alanı kullanımına bakıldığında ise toplamda 291.930 dekar olan tarım alanlarının büyük bölümü sulanmayan tarım arazisi ve nadas alanıdır. Sulanan arazi ise toplam tarım alanının sadece %6,5' ini oluşturmaktadır.

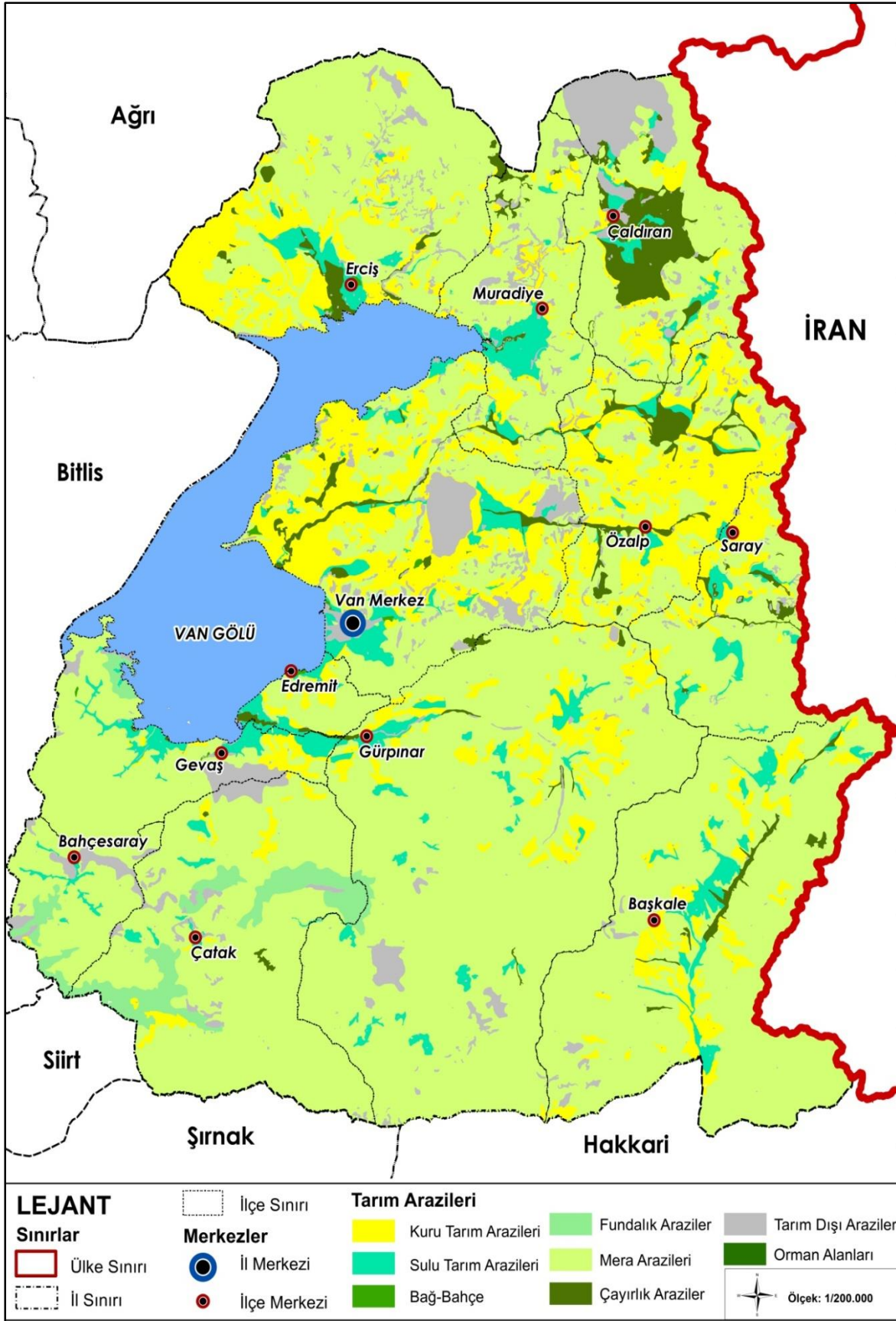
İpekyolu ilçesi genelindeki toplam tarım arazisinin 69.996 dekarında kuru tarım, 62.730 dekarında ise sulu tarım yapılmaktadır (Bkz. Tablo-16)

Tablo 16: İpekyolu ve Van Tarım Alanları, 2015 (Dekar olarak)

İlçeler	Toplam	Tarım Arazisi Alanı (Dekar)						
		İşlenen Tarım Arazisi					Nadas Alanı	Tarıma Elverişli Olup Kullanılmayan Arazi
		Sulanan	Sulanmayan	Örtü altı	Meyve	Sebze		
İpekyolu	291.930	62.730	69.996	-	6.874	396	74.934	77.000
Van	3.743.842	1.164.202	965.162	50	52.643	17.385	981.384	563.016
İpekyolu/ Van(%)	%7.7	%5.3	%7.2	-	%13	%2.2	%7.6	%13.6

Kaynak: Tarım İl Müdürlüğü (Erişim Tarihi: 21.01.2016)

Harita 9: Van İli Çayır ve Mera Alanları

Kaynak : MDA

İpekyolu, toplam 408 adet traktör ile Van traktör varlığının %7,5 ine, bölgedeki toplam traktörün % 2,3' üne sahiptir. Van traktör varlığı ise bölgenin %32'sini oluşturmaktadır. Traktör başına ekilen tarım alanı İpekyolu'nda yaklaşık 656 dekar olup ve Van'da yaklaşık 695.62 dekardır.

Tablo 17: Traktör Sayısı ve Traktör Başına Ekilen Tarım Alanı, 2014

	TRAKTÖR SAYISI	BİÇERDÖVER	TRAKTÖR BAŞINA EKİLEN TARIM ALANI(DEKAR)
İPEKYOLU	408	0	715,51
VAN	5.382	3	695,62
TRB2	17.138	5	334,7

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 21.01.2016)

3.1.2. Bitkisel Üretim

3.1.2.1. Tarla Ürünleri

İpekyolu, tarla bitkileri üretimi bakımından değerlendirildiğinde baklagiller, endüstriyel bitkiler, yağlı tohumlar ve yumru bitkilerinin ekimi ve üretimi ihtiyaca yönelik yapıldığı ve son derece düşük olduğu gözlemlenmektedir. İlçede tahıl üretimi ve yem bitkileri üretimi oldukça yoğundur. Üretilen tahıl ve yem bitkilerinin Van ve TRB2 içindeki payı ise son derece düşüktür (Bkz. Tablo-18).

Tablo 18: Bölgede Ürün Türlerine Göre Ekilen Tarla Alanı ve Üretim Miktarları, 2015

	İPEKYOLU			VAN			TRB2		
	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)	Ekilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/Da)
YAĞLI TOHUMLAR	-	-	-	75	10	133	44.580	8.002	463
BAKLAGİLLER	-	-	-	1.051	143	270	60.872	13.324	756
TAHILLAR	97.484	12.643	129	878.648	119.711	320	2.720.664	449.109	1734
ENDÜSTRİYEL BİTKİLER	-	-	-	8.516	35.019	4.136	128.383	559.483	4628
YEM BİTKİLERİ	33.702	24.911	739	1.224.165	847.768	5.823	2.730.671	3.054.678	8.781
YUMRU BİTKİLER	10	8	800	2.326	6.602	2.849	57.526	221.475	3.851
TOPLAM	131.196	37.562	286	2.114.706	1.009.243	133.98	5.698.116	4.298.069	19.750

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 17.03.2016)

İlçede üretilen tarımsal ürünlere detaylı bir şekilde bakıldığında; tahıllardan arpa ve buğday, yem bitkilerinden ise Korunga ve yonca öne çıkmaktadır.

Türkiye’de en çok üretilen tahıl ürünü olan soğuk ve kurak şartlarda ve nispeten mineral oranı az olan topraklarda yetişen arpa ve buğday ilçede en fazla üretilen tahıllardır.

İlçede diğer öne çıkan tarla bitkileri yem bitkileri olan yonca ve korungadır. Hayvancılıkta ana yem maddesi olan yonca 25.032 dekar ile ilçede en fazla ekim alanına sahip yem bitkisidir.

Korunga kısa ömürlü, çok yıllık bir baklagil yem bitkisidir. Soğuğa ve kurağa çok dayanıklıdır ve diğer bitkilerin yetişemediği kıraç, kireçli topraklarda iyi gelişir. Yem kalitesi iyidir, yemi proteince zengindir. Korunga otunun besleme değeri yüksektir; kalsiyum, fosfor ve diğer mineral elementlerce zengindir. Yeşil ot olarak hayvanlara yedirildiğinde şişkinlik yapmaz ve kökleri yardımıyla toprağa azot kazandırır. Çok iyi bir balözü bitkisidir. Otlatmaya dayanıklı olduğundan iyi bir mera bitkisi olarak da kullanılabilir. Özellikle kurak ve yarı kurak olan İpekyolu ilçesinde iyi bir ekim nöbeti bitkisidir. İlçede korunga ekim alanı 8.500 dekardır.

Tablo 19: İlçede Ürün Türlerine Göre Ekilen Alan ve Üretim Miktarları, 2015

Grup Adı	Ürün Adı	Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Üretim (Ton)	Verim (Kg/da)
Tahıllar	Çavdar	-	-	-	-
	Yulaf (Dane)	-	-	-	-
	Mısır (Dane)	-	-	-	-
	Buğday (Diğer)	94.995	94.995	15.340	161
	Arpa (Diğer)	3.999	3.999	706	176
Baklagiller	Fasulye (Kuru)	-	-	-	-
	Mercimek	-	-	-	-
Endüstriyel Bitkiler	Şekerpancarı	-	-	-	-
Yumru Bitkiler	Soğan (Kuru)	10	10	8	800
	Sarımsak (Kuru)	-	-	-	-
	Patates (Diğer)	30	30	75	2.500
Yem Bitkileri	Yonca (Yeşil Ot)	25.032	25.032	18.774	750
	Korunga (Yeşil Ot)	8.500	8.500	5.525	650
	Fiğ (Yeşil Ot)	-	-	-	-
	Mısır (Silajlık)	170	170	612	3.600

Kaynak: Tarım İl Müdürlükleri

3.1.2.2. Sebze Ürünleri

Sebze üretimi ülkenin hemen her bölgesinde yapılmakla birlikte bölgelerin ekolojik yapısına ve büyüklüğüne bağlı olmak kaydıyla toplam tarımsal üretim alanı içindeki oranı değişmektedir.

Van ilinde toplam tarım alanlarının % 0,46' sında sebze üretimi yapılmaktadır. Bölgede 2015 yılı itibari ile 17.385 da alandan toplamda 36.402 ton sebze üretimi gerçekleşmiştir. İpekyolu ilçesi sebze üretimine bakıldığında ilçede sadece tüketime yönelik az miktarda sebze üretimi yapıldığı görülmektedir. İlçede, ilde ve TRB2 bölgesi genelinde öne çıkan sebzeler tabloda gösterilmiştir (Tablo-20).

Aşağıdaki tabloya göre ilçede öne çıkan sebze ürünlerine bakıldığında hıyar, domates ve karpuzun başı çektiği görülmektedir.

Tablo 20: İlçede Öne Çıkan Sebze Ürünleri, 2015 (Aksi belirtilmedikçe ton olarak)

	İpekyolu	Van	TRB2
Karpuz	150,5	3.812	58.761
Domates (Sofralık)	275	13.228	126.493
Kavun	104	3.431	17.590
Fasulye (Taze)	-	2.095	7.315
Lahana (Beyaz)	18	5.001	16.253
Hıyar (Sofralık)	294	3.865	20.070
Maydanoz	-	27	85
Soğan (taze+kuru)	8	632	11.352
Biber (Sivri)	7,5	1.816	5.038
Marul	14	93	143
Balkabağı	-	137	456

Kaynak: TÜİK Veri tabanı

3.1.2.3. Meyve Ürünleri

TRB2 Bölgesi'ndeki meyve üretimi Türkiye toplam meyve üretimi içerisinde düşük düzeydedir. İllere göre meyve üretimi incelendiğinde en fazla meyve üretimi Hakkari'de olup bu ili sırasıyla Bitlis, Van ve Muş izlemektedir.

Van' da yetiştirilen meyve gruplarına bakıldığında, büyük oranla yumuşak ve taş çekirdekli ürünlerin üretimi ilk sıradayken bunu da sırasıyla sert kabuklular, üzüm-üzümsüz meyveler takip etmektedir. Van ilinde en fazla yetiştiriciliği yapılan ürünler elma, ceviz, kayısı ve armuttur. Elma ve armut üretim miktarlarının bölge üretimi içindeki payı sırasıyla %49 ve %41'dir. Ceviz üretim miktarının bölge üretimi içindeki payı %37'dir. Ayrıca, Van ilinde üretilen ceviz yoğunlukla Çatak ilçesinde yetiştirilmektedir.

İlçe düzeyinde bakıldığında ise İpekyolu ilçesinde az miktarda aile içi tüketime yönelik meyve üretimi yapıldığı ve bu üretimlerden elma, armut ve kayısının ön plana çıktığı görülmektedir. İlçede elma, armut ve kayısı üretimi sırasıyla 1.600,09 , 420,16 ve 164,4 ton olarak belirtilmektedir (Bkz. Tablo-21).

Tablo 21: İlçede Öne Çıkan Meyve Ürünleri, 2015 (Aksi belirtilmedikçe ton olarak)

	İpekyolu	Van	TRB2
Ayva	5,92	92,56	523
Armut	420,16	2.201,67	5.261
Elma	1.600,09	11.854,60	24.122
Erik	44	1.119,10	2.834
Kayısı	164,4	2.242,96	3.024
Zerdali	-	29,57	244
Kiraz	35,38	1.083,61	1.636
Şeftali	4,80	21,88	452
Ceviz	86,70	6.144,29	16.523
Badem	-	1,83	18
Vişne	19,92	1.206,33	1.452
Üzüm	-	78,00	8.177
Çilek	-	3,00	27

Kaynak: Tarım İl Müdürlükleri ve TÜİK

TRB2 Bölgesinde sebze meyve üretimi ve örtü altı sebzeçilik birlikte ele alındığında sebzeçilik yapılan alanların daha çok Van Gölü çevresi, Yüksekova ve Çukurca bölgeleri olduğu görülmektedir. Van ilinin Edremit, Gevaş, Muradiye, Erciş, İpekyolu ve Tuşba ilçelerinde iklim şartları ve toprak yapısının daha elverişli olması sebebiyle sebze üretiminin iç kesimlerden daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Aynı şekilde meyve üretim alanlarına bakıldığında il genelinde üretim Van Gölü çevresindeki ilçeler ve Bahçeşaray ilçesinde yoğunlaşmaktadır.

Harita 10: TRB2 Bölgesi Sebze ve Meyvecilik Alanları ve Potansiyel Örtü Altı Sebzeçilik Alanları

3.1.3. Hayvansal Üretim

3.1.3.1. Büyükbaş Hayvan Varlığı

Dünya piyasalarında büyükbaş denildiğinde akla ilk gelen sığır, manda ve deve yetiştiriciliğidir. Türkiye’de ise büyükbaş denildiğinde daha çok sığır ve manda anlaşılmaktadır. Hayvancılık, Türkiye’nin artan nüfusunun dengeli beslenmesinin yanında tarıma dayalı sanayinin hammadde ihtiyacının karşılanması için de önemlidir

Tablo 22: Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

	Hayvan Sayısı		2014	2015
İpekyolu	Sığır	Kültür	1.682	1.640
		K.Melezi	12.786	12.235
		Yerli	9.580	8.820
		Toplam	24.048	22.695
	Manda		13	37
Van	Sığır	Kültür	26.064	27.695
		K.Melezi	72.187	74.184
		Yerli	65.361	65.065
		Toplam	163.612	166.944
	Manda		346	444
TRB2	Sığır	Kültür	100.545	101.806
		K.Melezi	243.472	248.146
		Yerli	198.851	189.023
		Toplam	542.868	538.975
	Manda		12.194	14.170
İpekyolu/Van*	Sığır	Kültür	6,45	5,92
		K.Melezi	17,71	16,49
		Yerli	14,66	13,56
		Toplam	14,70	13,59
	Manda		3,76	8,33
İpekyolu/TRB2	Sığır	Kültür	1,67	1,61
		K.Melezi	5,25	4,93
		Yerli	4,82	4,67
		Toplam	4,43	4,21
	Manda		0,11	0,26

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 21.03.2016)

2015 Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre bölgemizde 189.023' i yerli ırk, 248.146' sı melez ırk, 101.806'sı kültür ırkı ve 14.170' ü manda olmak üzere toplam 553.145 baş büyükbaş hayvan bulunmaktadır. İlçede yerli 8.820, melez 12.235, 1.640 kültür ırkları bulunmaktadır.

İpekyolu ilçesi büyükbaş hayvan sayısı bakımından bölgenin % 4' ünü Van' ın ise %13'ünü karşılamaktadır.

Harita 11: TRB2 Bölgesi Büyükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak: MDA

3.1.3.2. Küçükbaş Hayvan Varlığı

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği, genel olarak zayıf meralar ile nadas, anız ve bitkisel üretime uygun olmayan alanları değerlendirerek et, süt, yapağı, kıl ve deri gibi ürünlere dönüştüren bir üretim etkinliğidir. Kırsal alanda önemli bir ekonomik aktivite olan küçükbaş hayvancılık bölgemizde sosyal ve ekonomik bir yere sahiptir.

TRB2 Bölgesi'nde yaygın olan yerli koyun ırkı olarak bölgenin zor iklim şartlarına uyum sağlayan Akkaraman ve Morkaraman öne çıkmaktadır (MDA).

Van ilinde toplam çayır mera varlığı 13.620.768 dekadır. Bu durum koyunculüğün gelişmesine büyük olanak sağlamaktadır. Sürdürülebilir bir koyunculuk faaliyeti ancak yayla ve mera otlatması ile mümkün olduğundan bölgenin mera varlığı küçükbaş hayvancılıkta bir rekabet avantajı sağlamaktadır.

Bölgede 2015 yılı itibarıyla küçükbaş hayvan varlığı 5.225.823 adettir. Ülke geneline bakıldığında TRB2 Bölgesi sahip olduğu küçükbaş hayvan varlığı açısından önemli bir yer teşkil etmektedir. Bölgenin küçükbaş hayvan varlığının % 83'ünü koyun, % 17'sini ise keçi oluşturmaktadır.

İpekyolu ilçesi 2015 yılı itibarıyla küçükbaş hayvan varlığı 261.800 adettir. Bunlardan 246.000 adeti koyun geri kalanı ise keçidir. İlçede bulunan koyunların hepsi yerli ırk olan; Doğu Anadolu Bölgesi'nin

soğuk ve uzun kış koşullarına ve dağlık yapısına çok iyi uyum sağlayabilen, yüksek rakımlı ve fakir meraları iyi değerlendirip kış aylarında ise normal bir besleme ile kapalı veya bir tarafı açık ağıllarda barındırılabilen Akkaraman ve Morkaraman koyunlarıdır.

İlçedeki keçi varlığına bakıldığında sayısı 15.800 olan keçilerin hepsinin kıl keçisi olduğu görülmektedir. İlçede koyun ve keçi sayısında yıldan yıla azalma olmaktadır. İlçe Van ilinin koyun varlığının % 10' unu karşılarken, keçi varlığının % 6,39' ini oluşturmaktadır.

Tablo 23: Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

	HAYVAN SAYISI		2014	2015
İpekyolu	Koyun	Merinos	-	-
		Yerli	255.000	246.000
	Keçi	Kıl	17.260	15.800
		Tiftik	-	-
	Toplam		272.260	261.800
Van	Koyun	Merinos	-	-
		Yerli	2.443.392	2.456.493
	Keçi	Kıl	248.542	247.088
		Tiftik	15	-
	Toplam		2.691.934	2.703.581
TRB2	Koyun	Merinos	11	503
		Yerli	4.464.005	4.376.944
	Keçi	Kıl	925.474	848.376
		Tiftik	102	-
	Toplam		5.389.479	5.225.823
İpekyolu/Van	Koyun	Merinos	-	-
		Yerli	10,44	10,01
	Keçi	Kıl	6,94	6,39
		Tiftik	-	-
	Toplam		10,11	9,68
İpekyolu/TRB2	Koyun	Merinos	-	-
		Yerli	5,71	5,62
	Keçi	Kıl	1,86	1,86
		Tiftik	-	-
	Toplam		5,05	5,01

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 21.03.2016)

Harita 12'ye bakıldığında Van Gölü çevresi daha çok tarım arazileri yönüyle değerlendirildiğinden küçükbaş hayvancılığın mera arazilerinin geniş yer kapladığı iç kesimlerde yoğunlaştığı görülmektedir. İpekyolu ve Tuşba ilçesinde küçükbaş hayvancılık faaliyetleri diğer ilçelere nazaran geri kalmıştır.

Harita 12: TRB2 Bölgesi Küçükbaş Hayvancılığın Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak: MDA

3.1.3.3. Kanatlı Hayvan Varlığı

Kümes hayvanı eti en yaygın olarak üretilen et çeşididir. Kümes hayvanlarının gerek sahip oldukları yüksek protein ve gerekse kırmızı ete nispeten daha ucuz ve sağlıklı olması nedeniyle Türkiye’de beyaz et üretiminin ve tüketiminin artması öngörülmektedir. Ülkemizde kanatlı hayvan yetiştiriciliği son yıllarda gelişmekte iken, TRB2 Bölgesi’nde buna paralel bir gelişme sağlanamamıştır.

TRB2 Bölgesi’nde iklim ve yüksek rakımın girdi maliyetleri üzerindeki olumsuz etkisiyle, TRB2 Bölgesi’nde kanatlı hayvan yetiştiriciliği istenilen düzeyde yapılamamıştır. Bölgede toplam 975.906 adet kanatlı hayvan bulunup, bunların büyük bir bölümünü yumurta tavuğu teşkil etmektedir. Bunu kaz,

hindi ve ördek izlemektedir. Ayrıca, bölgede az miktarda broiler yetiştiriciliği (etlik piliç) yapılmakta olup bölgedeki köylerde ailelerin öz ihtiyaçlarını karşılamak için kanatlı hayvan yetiştirilmektedir (MDA).

Bölgemiz kaz ve ördek yetiştiriciliği bakımından büyük avantajlara sahiptir. Bunlar, bölgemizde yetiştirilen kaz ve ördeklerin bölge şartlarına çok iyi uyum göstermiş olmaları, kaz ve ördeklerin işletme dışında yararlanabilecekleri tip ve düzeyde yem ve su kaynaklarının bulunması ve bu türlerin yetiştiriciliği konusunda gerekli kültür ve bilgi birikiminin bulunması olarak gösterilebilir. Nitekim yukarıda da bildirildiği gibi bölge genelinde yaklaşık olarak 140 bin kaz ve ördek bulunması, bu durumu desteklemektedir (MDA).

İpekyolu ilçesi kanatlı hayvan varlığına bakıldığında 5.000 yumurta tavuğu, 2.000 hindi, 520 ördek, 340 kaz ile Van' ın %1.92'si gibi küçük bir bölümünü sağlar. İlçede et tavuğu üretimi bulunmamaktadır.

Tablo 24: Yıllar İtibariyle Kanatlı Hayvan Varlığı (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

	Hayvan Adı		2015
İpekyolu	Kanatlı	Et Tavuğu	-
		Ymrt. Tavuğu	5.000
		Hindi	2.000
		Ördek	520
		Kaz	340
		Toplam	7.860
Van	Kanatlı	Et Tavuğu	-
		Ymrt. Tavuğu	381.285
		Hindi	18.933
		Ördek	4.346
		Kaz	5.403
		Toplam	409.967
TRB2	Kanatlı	Et Tavuğu	4.400
		Ymrt. Tavuğu	731.773
		Hindi	90.183
		Ördek	42.398
		Kaz	107.152
		Toplam	975.906

İpekyolu /Van(%)	Kanatlı	Et Tavuğu	-
		Ymrt. Tavuğu	1,31
		Hindi	10,56
		Ördek	11,97
		Kaz	6,29
		Toplam	1,92
İpekyolu /TRB2(%)	Kanatlı	Et Tavuğu	
		Ymrt. Tavuğu	0,68
		Hindi	2,22
		Ördek	1,23
		Kaz	0,32
		Toplam	0,81

Kaynak: TÜİK Veri tabanı (Erişim Tarihi: 22.03.2016)

3.1.3.4. Arıcılık

Arıcılık TRB2 Bölgesi'nde dezavantaj olarak nitelendirilen engebeli arazi yapısını bölge için avantaja dönüştüren önemli bir sektördür. Çünkü bölge arazi yapısının engebeli oluşu topografik farklılıklar oluşturmakta, bu ise arıcılık sezonunu diğer bölgelere nispeten daha uzun sürdürmektedir. Bölgemizin bitki örtüsü bakımından zengin bir flora'ya sahip olması, bitkilerin farklı zamanlarda çiçek açması, arıcılık sezonunun uzun sürmesi ve bölgeye has çiçeklerin bolluğu, arıcılığın bölge ekonomisinde yüksek potansiyelini göstermektedir. Ayrıca, TRB2 Bölgesi'nin zengin bitki florası ve yüksek rakımlı yaylaları, arıcıların doğal ve katkısız karakovan balı üretmesine olanak sağlamaktadır.

Bölgemizde tarım alanlarının sınırlı olması sebebiyle birim alandan elde edilen ürünlerin verimli ve kaliteli olabilmesi için bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yanında doğanın mevcut kaynaklarının en etkin bir biçimde kullanılması şarttır. Arazi varlığına bağlı olmadan faaliyetini devam ettiren arıcılık, özellikle gelir seviyesi düşük, az topraklı veya topraksız köylüler açısından önemli bir faaliyettir. Ayrıca, fazla sermaye ve işgücü gerektirmediğinden atıl durumda bulunan aile işgücünü en etkin bir şekilde değerlendirip kısa zamanda gelir getirecek ve katma değer oluşturacak bir uğraşı olması bakımından sosyo-ekonomik bir önem taşımaktadır (MDA).

Harita 13: TRB2 Bölgesi Arıcılık Sektörünün Yoğunlaştığı Alanlar

Kaynak : MDA

Van TRB2 bölgesi kovan varlığının %27,15' ini, toplam bal üretiminin ise %34,8 ini oluşturur. İpekyolu ilçesinde arıcılık yapan 59 işletme bulunmaktadır. 328,117 ton ile Van ilindeki bal üretiminin %15,5'i İpekyolu'nda yapılmaktadır.

Tablo 25: Bölgede Arı Kovanı, Arıcılık Yapan İşletme Sayısı, Balmumu Ve Bal Üretimi 2015

	Kovan Sayısı	Bal Üretimi(Ton)	Balmumu(Ton)	Arıcılık Yapan İşletme
İpekyolu	19.301	328,117	28,951	59
Van	125.246	2.113,082	188,518	536
TRB2	461.218	6.066,988	574,690	2.658

Kaynak: Tarım İl Müdürlükleri ve TÜİK Veritabanı

3.1.3.5. Hayvansal Üretim Miktarları

İlçedeki süt üretimi incelendiğinde 2015 yılında büyükbaş ve küçükbaş süt üretiminde bir düşüş yaşandığı görülmektedir. TRB2 genelinde süt üretimi artarken Van ve İpekyolu'nda azalma eğilimine girmiştir. İlçedeki büyükbaş süt üretimi Van'ın %11,09'unu, küçükbaş süt üretimi Van'ın %7,25'ini karşılamaktadır.

Tablo 26: Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Süt Üretimi (Ton) (Aksi belirtilmedikçe sayı olarak)

		2014	2015
İpekyolu	Büyük Baş Süt	17.302	17.022
	Küçük Baş Süt	8.027	7.918
Van	Büyük Baş Süt	140.834	153.544
	Küçük Baş Süt	103.532	109.200
TRB2	Büyük Baş Süt	517.352	542.940
	Küçük Baş Süt	209.183	209.895
İpekyolu /Van (%)	Büyük Baş Süt	12,29	11,09
	Küçük Baş Süt	7,75	7,25
İpekyolu /TRB2 (%)	Büyük Baş Süt	27,22	28,28
	Küçük Baş Süt	49,49	52,03

3.2. Sanayi

TRB2 Bölgesi 2008 itibariyle sanayinin Bölge GSKD toplamından aldığı % 15,8'lik pay ile 26 Düzey 2 Bölgesi içerisinde 24. sırada yer almaktadır. Katma değer özellikle sanayi sektöründe yaratıldığı göz önünde bulundurulduğunda TRB2 Bölgesi'nin katma değerinin artırılması için sanayi sektörünün mutlaka geliştirilmesi gerektiği görülecektir. Katma değer artırılması için metalik olmayan mineral ürünler, kauçuk ve plastik ürünler, fabrikasyon metal ürünler, ağaç-ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı gibi bölgenin öne çıktığı sektörlerle yoğunlaşılması gerekmektedir (Sanayi MDA).

Van ilinde 2 adet sicil almış OSB bulunmakta olup, doluluk oranı %60'tır. Tamamlanan Organize Sanayi Bölgeleri Van Organize Sanayi Bölgesi 2006 yılında tamamlanmıştır. Bölgedeki; 141 adet sanayi parselinin, tamamı tahsis edilmiştir. Tahsis edilen parsellerin; 87 adedi üretim, 35 adedi inşaat, 19 adedi proje aşamasındadır. Üretime geçen parsellerde yaklaşık 1.160 kişi istihdam edilmektedir. Ağırlıklı sektör grubu; gıda ürünlerinin imalatı, mobilya imalatı ve kauçuk-plastik ürünlerinin imalatı sanayidir (81 İlin Sanayi Durum Raporu, BSVTB).

Tablo 27'de gösterildiği gibi Van ili sanayi işletmeleri dağılımına bakıldığında başı çeken sektör %44 gibi bir payla gıda ürünleri imalatıdır. Onu takip eden sektör ise % 15'lik bir payla metalik olmayan mineral ürün imalatıdır.

Tablo 27: Van İli Sanayi İşletmeleri Dağılımı

VAN İLİ SANAYİ İŞLETMELERİ DAĞILIMI	%
Gıda Ürünleri İmalatı	44
Diğer Metalik Olmayan Mineral Ürünlerin İmalatı	15
Diğer Madencilik Taş Ocakçılığı	10
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Ekipman İmalatı	7
Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri	5
Elektrik Gaz, Buhar Ve Havalandırma Sistemi Üretimi Ve Dağılımı	4
Tekstil Ürünleri İmalatı	3
Fabrikasyonel Metal Ürünleri İmalatı, Makine Teçhizatı	3
Diğer	3
Kimyasalların Ve Kimyasal Ürünlerin İmalatı	2
Kağıt Ve Kağıt Ürünleri İmalatı	2
Motorlu Kara Taşıtı, Römork Ve Yarı Treyler	1
Ana Metal Sanayi	1

Kaynak: VAN TSO

3.2.1. Küçük Sanayi Siteleri

Van ilinde 1.228'İ dolu olmak üzere toplam 1.943 iş yeri kapasiteli 6 adet Küçük Sanayi Sitesi bulunmaktadır. Bu KSS'lerin yerleri, doluluk oranları ve buralarda istihdam edilen kişi sayısı aşağıdaki tablodan görülebilir.

Tablo 28: Van İli Küçük Sanayi Siteleri Bilgileri

	KÜÇÜK SANAYİ SİTESİ ADI	İŞYERİ SAYISI	DOLU İŞYERİ SAYISI	BOŞ İŞYERİ SAYISI	DOLULUK ORANI (%)	İSTİHDAM
VAN	VAN YENİ KSS	1122	594	528	52,9	1218
	VAN MARANGOZLAR KERESTECİLER HIZARCILAR KSS	169	168	1	99,4	447
	YENİ VAN MARANGOZLAR KERESTECİLER HIZARCILAR KSS	225	213	12	94,6	264
	ERCİŞ KSS	253	253	0	100	823
	ERCİŞ II KSS	95	TAŞINMA	AŞAMASINDA	-	-
	ÇALDIRAN KSS	79	TAŞINMA	AŞAMASINDA	-	-
	TOPLAM: 6 ADET KSS	1943	1228	541	63,2	2752

(BSTBİM, 2014)

Devam Eden Küçük Sanayi Siteleri:

Erciş II Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "100 işyeri altyapı" olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 96 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 78'dir.

Çaldıran Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "79 işyeri, altyapı" olarak ve 1.000.000.-TL ödenekle yer almaktadır. 79 işyeri yapım işi fiziki gerçekleşmesi % 27'dir.

Gevaş Küçük Sanayi Sitesi: 2011 yılı Yatırım Programı'nda "60 işyeri altyapı" olarak ve 629.000.-TL ödenekle yer almaktadır. Kooperatifçe hazırlanacak projelerinin onaylanmasına müteakip keşif ve ihale aşamasına geçebilecektir (MDA).

3.2.2. İlçede Öne Çıkan Sektörler

Tuşba ve İpekyolu'ndan oluşan merkez ilçeler, tarım, sanayi ve hizmet sektörlerinin en yoğun olduğu ilçelerdir. Van ili genelinde yapılan 56 farklı tarımsal faaliyetten 43 adedinin merkez ilçelerde gerçekleştiği görülmektedir. Üretim miktarı açısından ilçeler bazında 33 tarımsal üretim kolunda rekabetçi olan merkez ilçeler, silajlık mısır, taze fasulye, patates, aspir, maydanoz, balkabağı, elma, kiraz, erik, vişne, yerli ve kültür sığırcılığı, mandacılık, keçicilik, yumurta tavukçuluğu ve arıcılık faaliyetlerinde üretim miktarında rekabetçi olduğu gibi ülke ortalamasına yakın veya ortalamanın

üzerinde verim değerlerine sahiptir. Ayrıca geçmiş yıllarda yapılan nohut yetiştiriciliği de merkez ilçelerin ülke ortalamasının üzerinde verim elde ettiği bir tarımsal faaliyettir.

Van ili göstergeleri doğrultusunda ise merkez ilçelerde bitkisel üretime yönelik silajlık mısır, taze fasulye, nohut, ceviz ve elma yetiştiriciliğine öncelik verilmesi önem taşımaktadır. Daha sonra ise yüksek verimin alındığı maydanoz ve marul yetiştiriciliğinin artırılması uygundur. Bunun yanında üretim miktarı yüksek olan arpa, buğday, korunga, domates, hıyar, kavun, karpuz, biber, patlıcan, taze soğan, turp, armut, kayısı, kiraz, çilek, üzüm, erik ve vişne gibi ürünlerin lokal ölçekte yerel talebe yönelik yapılması, ihtiyaçların karşılanması açısından önem taşımaktadır.

Hayvancılık bakımından ise merkez ilçelerin yerel süt sığırcılığı, keçicilik ve arıcılıkta üretim miktarı ve verim göstergelerinde avantajlı olduğu görülmektedir. Bu çerçevede bu faaliyetlere yoğunlaşmak uygundur. Bunun yanında kültür ve melez sığırcılığı iki mandacılıkta üretim miktarında avantajlı olan ve Türkiye ortalamasına yakın verim elde eden merkez ilçelerde her iki faaliyet de uygundur.

Sanayi sektöründe ise merkez ilçelerin tartışmasız Van ilinin merkezi olduğu görülmektedir. Gıda işleme ve paketlenme, inşaat malzemeleri, tekstil ve hazır giyim ile mobilya sektörünün merkezi konumundaki merkez ilçelerde çok düşük olarak yapılan ve ekonomik bir faaliyet şeklinde değerlendirmeye uzak plastik sektörü vb. endüstriler de bulunmaktadır. Ayrıca merkez ilçeler, kimya, medikal sanayi gibi gelişme potansiyeli olan sektörlerle de ev sahipliği yapma imkanı taşımaktadır. Dolayısıyla Van ilinin mevcut durum ve gelecek açısından sanayileşmesinde merkez ilçeler en önemli bölge konumundadır.

Van ilinde hizmet sektörünün merkezi de merkez ilçelerden oluşmaktadır. Konaklama sektörünün başı olan merkez ilçeler, aynı zamanda gelecek açısından Van ili için potansiyel teşkil eden beş turizm sektörüne ev sahipliği yapabilecek alansal varlıklara sahiptir. Özellikle iş ve alışveriş turizmi, diğer turizm türlerine göre merkez ilçelerde daha hızlı gelişebilecek bir alt sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. Ticaret sektörü bakımından ise merkez ilçeler, sanayinin merkezi olması nedeniyle de hem iç hem de dış ticarete Van ilinin merkezi olarak değerlendirilebilir. Bunun yanında lojistik sektörünün de merkezi ilçelerde daha yoğun olduğu görülürken, lojistik köy vb. çalışmaların OSB ve çevresinde planlanması, merkez ilçelerin ticaret ve lojistik sektöründeki önemini arttırmaktadır. (AVA Raporu)

Tablo 29: Van İli Merkez İlçeleri'nde (İpekyolu ve Tuşba) İmalat Alanında Faaliyet Gösteren İşletmelerin Dağılımı, 2015

Faaliyet Adı	İşletme Sayıları
Sözleşme esasına dayalı diğer yiyecek hizmetleri (Yemek fabrikaları ve toplu yemek mutfakları)	22
Mıdır	18
Hazır beton	13
Gıda maddelerinin ambalajlanması ve dolumu	10
Traverten, ekosin, granit, porfir (somaki taşı), bazalt, kumtaşı ve diğer anıt taşlarının granül, mıcır ve tozları	9
Borular, çimento, beton veya suni taşlardan	7
Kapılar, bunların kasaları ve eşikleri (ahşaptan yapılmış)	6
Betondan bordür taşları	6
Mutfak mobilyaları	6
Karolar, döşeme taşları ve benzeri ürünler, çimentodan, betondan veya suni taştan olanlar (inşaat blokları ve tuğlaları hariç)	6
Diğer ahşap mobilyalar (yatak odası, yemek odası, oturma odası, mutfak, büro, tıbbi, cerrahi, dişçilik/veterinerlik mobilyaları ile hi-fi, videolar ve televizyonlar için özel tasarlanmış kasalar ve dolaplar hariç)	6
Başka yerde sınıflandırılmamış çimento, beton veya suni taştan eşyalar	5
Şeker - küp (rafine edilmiş)	5
Ekmek - normal	5
Bitümlü karışımlar (doğal veya suni agregalar ile bir bağlayıcı olarak bitüm veya doğal asfalt esaslı olanlar)	5
Kireçtaşı (Kalker) - Toz	5
Patates, hazırlanmış veya korunmuş (cips dahil) (dondurulmuş, kurutulmuş, sirkeli veya asetik asitli olanlar ile un, kaba un veya pul halinde olanlar hariç)	5
Dondurulmuş muhafaza ve şoklama	5
Ahşap yatak odası mobilyaları (duvarlara gömme dolaplar için bağlantı parçaları, yatak destekleri, lambalar ve aydınlatma parçaları, ayaklı aynalar, koltuklar hariç)	5
Plastikten kapılar ve bunların çerçeveleri ile pervazları ve kapı eşikleri	4

Kaynak: TOBB

3.2.3. İstihdam ve Sosyal Güvenlik

3.2.3.1. İstihdam

TÜİK verilerine göre 2015 yılı itibarıyla Van ili içerisinde istihdam oranı %42 çıkmaktadır. 2015 (1.096.397) nüfus sayısına göre bu oran toplamda 460.486 kişiye denk gelmektedir. Ülke genelinde istihdam oranı %46 olup az bir farkla Van ili bu ortalamanın altında çıkmaktadır (Bu Van ili adına olumlu bir gelişme olsa da gizli işsizlik oranının yüksek olduğu tarımda çalışan yüzdesi Van ili içerisinde Türkiye geneline oranla oldukça yüksek çıkmaktadır).

Van ili içerisinde istihdamın sektörlere göre oranlarına 1985-2013 yılları arasında bakıldığında ülke geneline paralel olarak tarım sektörünün payının düzenli olarak düştüğü hizmetler ve sanayi sektörünün payının düzenli olarak arttığı görülmektedir. Fakat sanayi ve hizmetler sektörünün payının düzenli olarak ülke genelinin altında kalması bölgede sanayileşmenin yeterli ölçüde gelişmediği, ekonomik kalkınmanın belirli bir düzeyde kalması da beraberinde hizmetler sektörünün ülke genelinde kalmasına sebep olmaktadır.

Tablo 30: İstihdamın Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Değerler	1985	1990	2000	2013
Tarım	Van Sayı	164.093	171.211	186.249	170.565
	Van %	76.2	75.3	68.1	38,5
	Türkiye Sayı	12.118.533	12.547.796	12.576.827	6.015.000
	Türkiye %	59.0	53.7	48.4	23,6
Hizmet	Van Sayı	33.985	45.008	73.716	178.540
	Van %	18	19.9	26.7	40,3
	Türkiye Sayı	5.235.067	6.515.508	8.719.693	12.771.000
	Türkiye %	25.5	20	33.5	50
Sanayi	Van sayı	3.672	6.328	6.109	94.807
	Van %	1.7	2.7	2.2	21,4
	Türkiye Sayı	2.345.719	2.992.864	3.470.360	6.737.000
	Türkiye Oran	11.4	12.8	13.3	26,4

Kaynak: TÜİK, 1985-2013.

1985-2013 yılları arasında toplam istihdam içinde tarım sektörünün payının önemli ölçüde azaldığı görülmektedir. 1985-2013 yılları arasında tarım sektörü çalışanlarının payı % 76,2'den %38,5'e gerilemektedir. Bu düşüşte büyük bir nüfusun tarım sektörü dışına çıkması da etkili olmaktadır. Tarım ve sanayi sektöründe yaşanan bu gelişmeler hizmet sektörü çalışanları oranının aynı dönemde hızlı bir artış göstermesine zemin hazırlamaktadır. 1985 yılında % 18 olan hizmet sektörü çalışanlarının oranı 2013 yılında %40,3'e yükselmiştir özellikle kamu çalışanlarının sayısının artması bu oranın

yükselmesinde etkili olmaktadır. Sektörel dağılımdaki bu değişiklikler kır nüfusunu azaltan şehir nüfusunu artıran etkenler olarak değerlendirilebilmektedir.

İlçe ekonomisi daha çok hizmetler ve sanayi sektörlerine dayanmaktadır (Bkz. Tablo 31). Hizmetler sektöründe uzmanlaşmanın Van Gölü ve çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir. Sanayi sektöründe lokasyon hesabına göre uzmanlaşmaya bakıldığında sırasıyla merkez ilçeler, Edremit ve Erciş ilçelerinde uzmanlaşma kat sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Sanayi sektöründe uzmanlaşmanın görüldüğü ilçelerde temel faktör yukarıda da açıklandığı üzere tesislerin yer seçimi ve ulaşım akslarının güçlü olmasıdır. (AVA Raporu)

Tablo 31: Merkez ilçeler ve Van'da Alanlara Göre İstihdam Oranları

	Sanayi	Hizmet	Tarım
Merkez (Tuşba ve İpekyolu)	32,3	54,8	13,1
VAN	21,4	40,3	38,5

Bölgeye ait işyeri ve istihdam verileri aşağıda gösterilmiştir (Bkz. Tablo-32). Tabloya göre İpekyolu'nda 1-9 işçi çalıştıran işyeri sayısı ve istihdam sayısı sırasıyla 212 ve 499' dur. 10 ve üstü işçi çalıştıran işyeri sayısı ve istihdam sayısı yine sırasıyla 78 ve 2.654' dür.

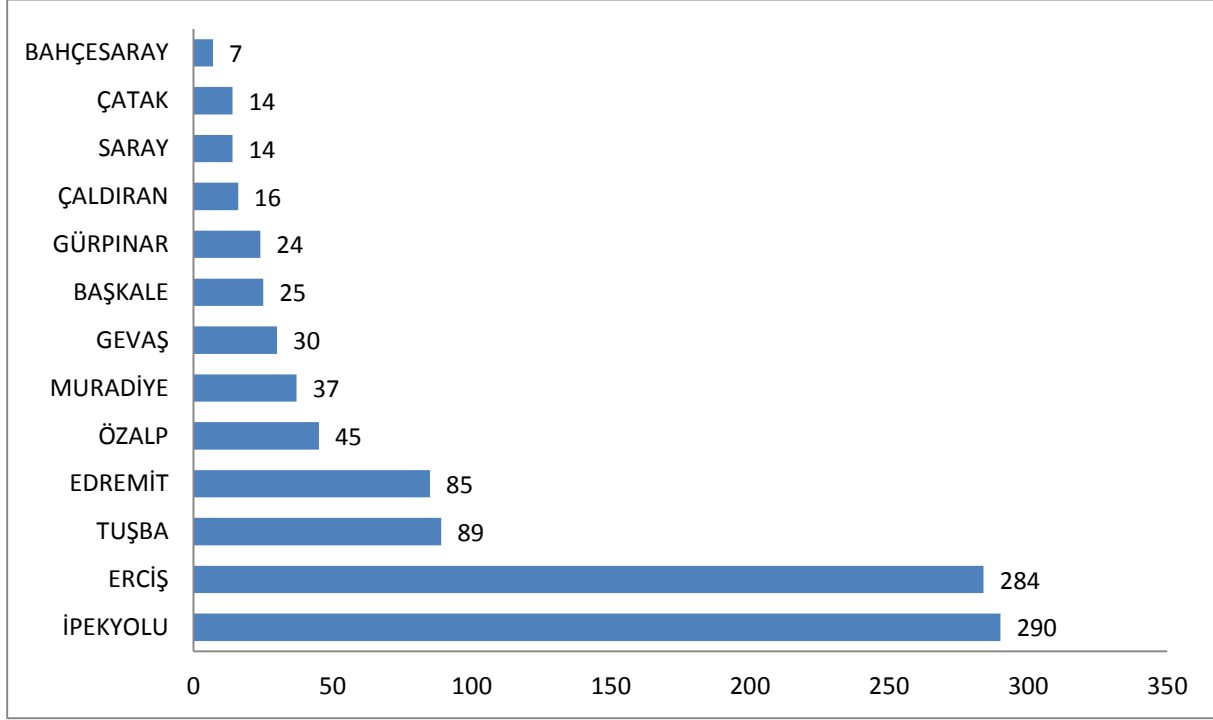
Tablo 32: Bölgede İşyeri ve İstihdam Verileri, 2015

		İpekyolu	Van
1-9 İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	212	680
	İstihdam	499	1.899
10 ve Üzeri İşçi Çalıştıran İşyeri	İşyeri Sayısı	78	273
	İstihdam	2.654	7.877
Toplam	İşyeri Sayısı	290	960
	İstihdam	3.153	9.831

Kaynak: Çalışma ve İş Kurumu Müdürlükleri

Van 'da işyerlerinin ilçelere göre dağılımı 2015 yılı için gösterilmiştir (Bkz. Grafik-9). İlçelerdeki faal işyeri sayılarından yola çıkarak Van ilinde bölgelerarası gelişmişlik düzeyleri anlaşılabilir. Buna göre en çok işyeri İpekyolu ve Erciş' te bulunmaktadır. Sıralamada önde gelen diğer ilçeler sırasıyla; Tuşba, Edremit ve Özalp' dir.

Grafik 9: İşyerlerinin İlçelere Göre Dağılımı, 2015

3.2.3.2. Sosyal Güvenlik***

Tablo 33: Bölgede Sosyal Güvenlik İstatistikleri, 2015

	SGK Kapsamında Aktif Çalışan Sayısı	Toplam Sosyal Güvenlik Kapsamı (Yeşil Kartlılar Hariç)	2022 Sayılı Kanun Kapsamında Olanlar	Yeşil Kart Sahipleri	1+ İşçi Çalıştıran İşyeri Sayısı
İpekyolu					
Van	126.307	1.081.456	42.805	500.837	14.941
TRB2					

3.3. Madencilik

3.3.1. Yeraltı zenginlikleri

Yer altı kaynakları, gerek madencilik sektörünü doğrudan ilgilendirmesi gerekse de diğer endüstrilerin hammaddesi olması nedeniyle ekonominin önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Ayrıca madencilik sektörü emek yoğun bir sektör olarak istihdama en çok katkı sağlayan sektörler arasında bulunmaktadır.

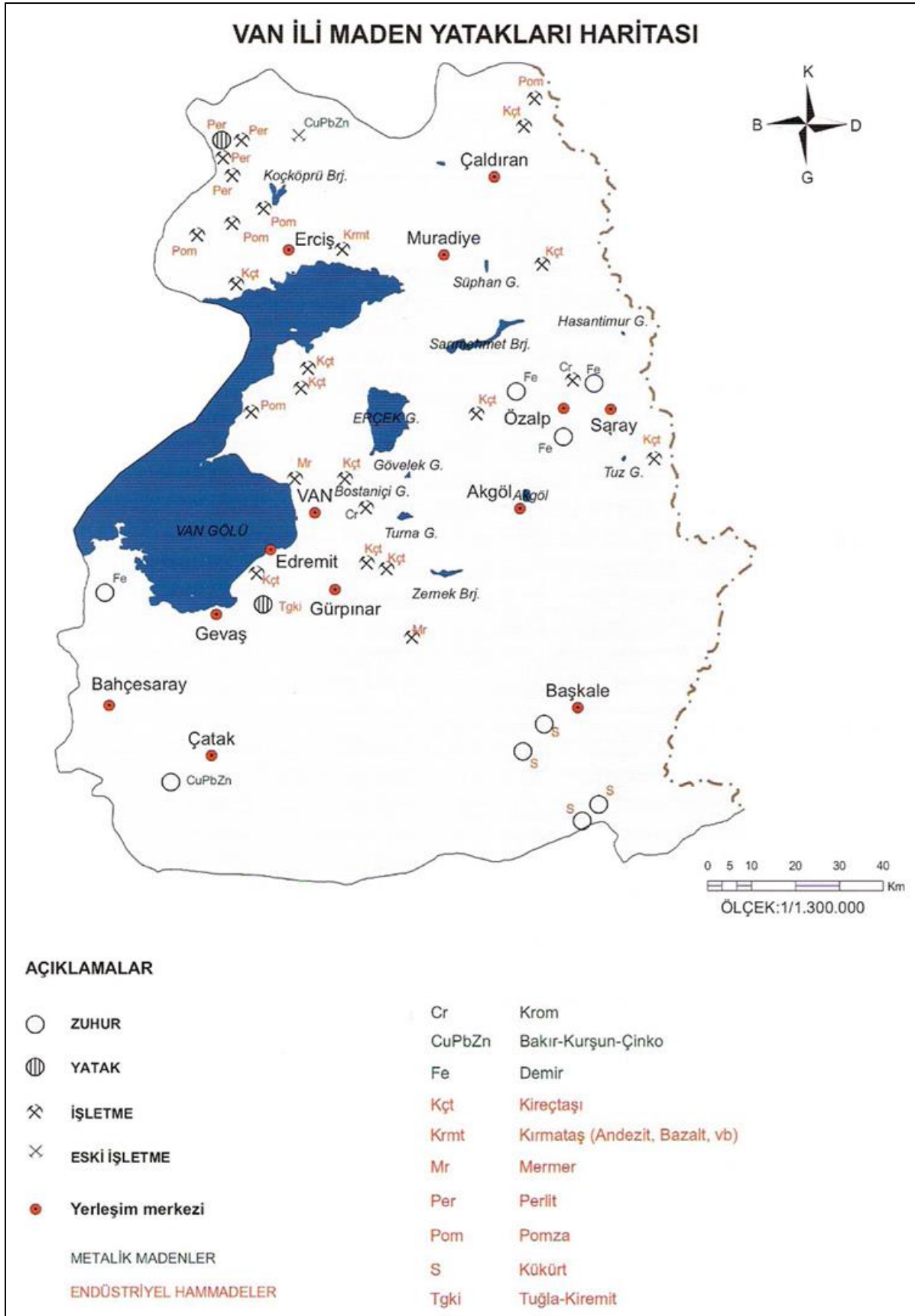
Van ilinin içinde bulunduğu Van Gölü havzasında ilk madencilik faaliyetleri M.Ö. beşinci bin yıla kadar uzanmaktadır. Nemrut ve Süphan Dağı'ndan elde edilen ham obsidiyenler burada işlenip, Mezopotamya'ya ihraç edilmekteydi. Van ili jeolojik yapısı dolayısıyla hem metalik maden hem de endüstriyel mineral ve kayaçlar açısından oldukça zengin bir bölgedir.

Özellikle 2001 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü faaliyete geçtikten sonra bölgede çok sayıda maden yatağı araştırma faaliyetleri kapsamına dahil edilmiştir. Bölge, mineralizasyon çeşitliliği açısından oldukça zengin olmasına karşın, yeterli bir üretim planlaması yapılmadığından bölgedeki madencilik faaliyetleri açısından yeterli verim alınamamaktadır.

Van ili yer altı zenginlikleri açısından özellikle endüstriyel ve jeotermal kaynaklar yönünden oldukça önemlidir. Bunun yanında Türkiye'de bulunan rekabet gücü yüksek 10 yer altı kaynağından ikisi (pomza ve perlit) Van ili sınırları içerisinde oldukça geniş bir rezerv arz etmektedir. Bu yataklar özellikle Erciş ilçesi Kocapınar ve Erbeyli sahalarında bulunmaktadır.

Pomza ve perlit dışında Van ilindeki bir diğer endüstriyel hammadde Gevaş ilçesi Aladüz köyündeki orta düzey kalitede olan tuğla-kiremit hammaddeleridir. Metalik madenler açısından ise Özalp ilçesinde krom, Bahçesaray ve Çaldıran ilçelerinde de demir oluşumlarına rastlamak mümkündür. Ayrıca Erciş-Zilan ve Şahmanis'de linyit yatakları bulunmaktadır. Kentteki kömür yatakları ise Erciş-Zilan, Hoşap ve Şahmanis bölgelerine yayılmıştır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011; DAKA, 2014).

Harita 14: Van İli Maden Haritası

Kaynak: MTA

Van ili Maden Haritasına göre İpekyolu ilçesinde kireçtaşı ve krom işletmeleri bulunmaktadır.

3.4. Kültür ve Turizm

Turizm, yerel ve ulusal ekonomilere doğrudan girdi sağlaması, istihdam yaratması, yatırımların artırılması, diğer sektörler üzerindeki pozitif çarpan etkisi ve ülke ekonomilerinde dış cari açıkların giderilmesinde etkin rol oynayan ve pazar payı sürekli artan bir sektördür.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2011 Yılı Turizm İstatistiklerine göre, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Bitlis, Muş ve Hakkari illerinden oluşan Ortadoğu Anadolu'da turizm belgeli konaklama tesis sayısı bakımından Van, sahip olduğu 11 adet turizm yatırım belgeli ve 10 adet turizm işletmesi belgeli tesis sayısı ile bölgede en çok konaklama kapasitesine sahip il konumundadır (Turizm Sektörü MDA).

3.4.1. İlçede Kültürel Göstergeler

İpekyolu ilçesindeki kültürel göstergeler incelendiğinde Van ilindeki tek müzenin İpekyolu'nda olduğu ve 43.290 eser barındırdığı görülmektedir. 1972 Yılında kurulan Van Müzesi 855.48 m² alan üzerine kurulmuştur. Binası 435.85 m² , bahçesi ise 419.63 m²'dir. Van, Hakkari, Bitlis ve Muş illeri ile çevre ilçe, köy ve hatta mezraları kapsamında müzecilik görev ve faaliyetlerini yerine getirmektedir. Van Müzesi sahip olduğu ve sergilendiği eserler bakımından da önemli bir yere sahiptir. Bölgenin Neolitik, Kalkolitik, Tunç çağları, erken demir çağı, Urartu, İskit, Roma, Bizans, Fenike, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi eserleri müzemizde korunmakta ve sergilenmektedir. Özellikle Urartu koleksiyonu açısından dünyanın en zengin müzesi durumundadır. 2011 yılında meydana gelen depremde hasar gören müze 31 Ekim 2011 tarihinden beri ziyarete kapalıdır. İnşaat çalışmaları tamamlanan Urartu Müzesi ise Van Kalesi'nin kuzeyinde, Abdurrahman Gazi Türbesi'nin karşısında, 12 bin 300 metrekare kapalı, toplam 52 bin metrekare alana yapılmış olup 2016 yılı sonunda ziyarete açılması planlanmaktadır.

Van il genelinde 2014 yılı itibarıyla 9 adet sinema salonu, 1 adet devlet tiyatrosu sahnesi ve 10 adet halk kütüphanesi bulunmaktadır.

Tablo 34: Bölgede Kültürel Göstergeler, 2015⁵

Müzeler	Müze Sayısı	1
	Eser Sayısı	43.290
	Ziyaretçi Sayısı	-
Sinemalar	Sinema Salonu sayısı	9
	Koltuk sayısı	972
	Gösteri sayısı	131
	Seyirci sayısı	213.700
Tiyatrolar	Tiyatro Salonu sayısı	3
	Koltuk sayısı	298
	Gösteri sayısı	140
	Seyirci sayısı	21.200
Kütüphaneler	Kütüphane salonu sayısı	11
	Kitap Sayısı	126.206
	Yararlanma Sayısı	101.995
	Ödünç Verilen Materyal Sayısı	54.763

*Van il genel 2014 yılı kültür verileri kullanılmıştır. (<http://www.tuik.gov.tr>)

3.4.2. Tarihi ve Turistik Mekanlar⁶

İpekyolu ilçesinde bulunan başlıca tarihi ve turistik mekanlar arasında Van Kalesi, Hüsrev Paşa Camii, İkiz Kümbetler, Yedi Kilise, Kaya Çelebi Camii, Erçek Gölü Kuş Cenneti, Erek Dağı bulunmaktadır.

HÜSREV PAŞA CAMİİ

Eski Van'ın Ortakapı Mahallesi'nde bulunmaktadır. Cami, medrese, türbe ve imaretten oluşan bir külliye içerisinde yer almaktadır. Cami giriş kapısı üzerindeki kitabesine göre, Van Beylerbeyi Köse Hüsrev

Resim 1: Hüsrev Paşa Camii

Paşa tarafından 1567 tarihinde yaptırılmıştır. Mimar Sinan'ın eserleri arasında sayılmaktadır. Cami ve çevresinde Prof. Dr. A. Uluçam kazı ve restorasyon çalışmalarını yürütmüştür. Kare planlı, üzeri kubbeye örtülü caminin kuzeyindeki beş gözlü son cemaat yeri yıkılmıştır. Harim, kalın duvarlar üzerine kubbeye örtülmüştür. Yapının duvarlarında kesme taş, tromp ve kubbe tuğla malzeme kullanılmıştır. İç mekanda

⁵ TÜİK Veritabanı; Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

⁶ Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

duvarları belli bir yüksekliğe kadar kaplayan çiniler günümüzde mevcut değildir. Kuzey cephede kemerli bir girinti içerisinde kapı açılmıştır. Kapının bulunduğu kuzey cephe ile diğer cepheler pencerelerle hareketlendirilmiştir. Minare ve dış cephelerde iki renkli kesme taş malzeme görülmektedir. Kuzey batı köşede yükselen kare kaideli silindirik gövdeli minarenin şerefe, petek ve külahı onarılmıştır. İç mekanda kible duvarının ortasına yerleştirilmiş mihrap dikkat çekmektedir. Kalker taşından düzgün bir işçilik gösteren dikdörtgen görünümlü mihrap, üç dilimli kemerle taçlandırmış, beş kenarlı ve mukarnas kavsaralı nişe sahiptir. Mihrabın yüzeylerinde çeşitli geometrik süslemeler bulunmaktadır. Ancak mihrap, 1992 yılında define arayıcıları tarafından tahrip edilmiştir. Ayrıca caminin içini süsleyen kalemşi ve çinilerden çok az kalmıştır.

İKİZ KÜMBETLER

Her ikisi de sekiz sütunla oluşturulmuş, baldeken tarzda inşa edilmiştir. Sekizgen bir kaideye oturan sütunlar sivri kemerlerle birbirine bağlanmıştır. Üzerleri sivri kemerlere oturan piramidal birer külahla örtülmüştür. Yapıların zeminleri taşa döşeli olup, sanduka yoktur. 1992 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından onarımları yapılmıştır.

Resim 2: İkiz Kümbetler

Eski Van sur duvarları dışında Kaya Çelebi Camisi'nin güneybatısında Orta Kapı Mezarlığı'nın içerisinde yer almaktadır. Kümbetlerden biri 1789 yılında ölen Van Beylerbeyi Teymur Paşa'ya, diğeri 1796 yılında ölen kardeşi Ahmet Paşa'ya aittir.

YEDİ KİLİSE

Erek Dağı'nın eteklerinde kurulmuş olan bu manastır, bugün Van Merkeze bağlı, Yukarı Bakraçlı Köyü'nde yer almaktadır. Tamamı Warak Wank Manastırı olarak adlandırılan yapı, aslında anıldığı gibi yedi adet kilise olmayıp iki grup halinde beş kilise, kiliseye eklenen bir Jamatun, bir kütüphane ve bir çan kulesinden oluşmaktadır. Manastırı teşkil eden kiliselerin en eskisi St. Sophia kilisesidir. 8. yüzyılda inşa edilmiş olup, sadece apsisi mevcuttur. İkincisi bunun kuzey duvarına bitişik inşa edilmiş ve günümüzde yıkık olan St. John Kilisesi'dir. Bu ikisi yapıların birinci grubunu teşkil etmektedir.

Günümüze kadar ulaşan ikinci grup yapıların çekirdeğini 1003-1021 tarihleri arasında inşa edilen Kutsal Meryem Ana Kilisesi oluşturmaktadır. Dıştan doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen planlı yapı, içten dörtlü yonca yaprağı planlı olarak yapılmıştır. Merkezi planlı kilisenin kubbesi yıkılmış vaziyettedir. İç mekanı dört yöne açılmış, yarım daire planlı nişlerle, köşelere yerleştirilmiş odalar oluşturmaktadır.

Resim 3: Yedi Kilise

KAYA ÇELEBİ CAMİİ

Eski Van'ın Ortakapı Mahallesi'nde surlara yakın bir yerde bulunmaktadır. Vakfiyesine göre Kaya Çelebi Zade Koçi Bey tarafından 1660 tarihinde yapımına başlanmış, ancak Koçi Bey'in idam edilmesi üzerine 1663 yılında, Cem Dedemoğlu Mehmet Bey tamamlatmıştır. 1993 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yapmış olduğu onarımlardan sonra, ibadete açılmıştır. Cami, kare planlı ve tek kubbeli harim ile kuzeyindeki beş gözlü son cemaat yerinden oluşmaktadır. Kuzey batı köşede minaresi bulunmaktadır. İki renkli kesme taşlarla inşa edilmiş olan caminin cepheleri, değişik formlarda pencerelerle hareketlendirilmiştir. Ayrıca kuzey cephenin ortasına camiye giriş sağlayan kapı yerleştirilmiştir. Bu cephedeki kapı ve pencerelerde bitkisel ve geometrik süslemeler yer almaktadır. Caminin içerisinde

kible duvarına yerleştirilmiş mihrab önemlidir. Düzgün kalker taşlarıyla gerçekleştirilmiş mihrap, mukarnaslı bir bordürle çerçevelenmiş, kareye yakın dikdörtgen görünüşlüdür. Geniş bir yüzey ortasında üç dilimli kemerle taçlandırılmış beş kenarlı ve mukarnas kavsaralı mihrap nişi bulunmaktadır. Mihrap, geometrik ve bitkisel süslemeleriyle önem taşımaktadır. Minaresi ise, kare kaideli ve silindirik gövdelidir. Şerefeden sonra kısa bir petek ve külahla son bulmaktadır. Osmanlı devrinin önemli yapılarından birini teşkil etmektedir.

ERÇEK GÖLÜ KUŞ CENNETİ

Van Denizi'nin Kardeşi Erçek Gölü Erçek Gölü Kuş Cenneti, Van Denizi'nin doğusunda oluşmuş bir set gölüdür. En derin yeri 40 metre; ortalama derinlik 18.45 metredir. Türkiye'de bulunan 453 kuş türünün yarısı, Erçek Gölü Havzasında varlığını sürdürmektedir. Erçek Gölü Bir Kuş Yuvası Erçek Gölü Kuş Cenneti; Kılıcgaga, Büyük Cılbıt, Kara Boyunlu, Batağan, Angıt, Flamingo, Yaz Ördeği, Van Denizi

Resim 4: Erçek Gölü

Martısı gibi onlarca kuş türünün barındığı zengin bir doğal ortamdır. Kuş Cenneti yalnız yerel türlerin değil Flamingolar gibi göçmen kuşların da önemli konaklama ve üreme alanlarındandır. Dünyanın en büyük flamingo konaklama alanlarından birine ev sahipliği yapmaktadır. Göl ulusal ve uluslararası sınıflandırılmalarda önemli kuş alanları arasında "B" sınıfı sulak alanlar içinde gösterilmektedir. Bu kategorideki sulak alanlar; genelde nesli tükenmekte olan kuşları barındırmaktadır. Kuş Gözlemcileri İçin Bir Cennet Türkiye'nin sahip olduğu tüm sulak alanların yaklaşık 1/3'ü Van Denizi Havzası ile Erçek Gölü'nden oluşmaktadır. Bu özellik kuş turizmi açısından son derece avantajlı bir konum sağlamaktadır. Özellikle biyoturizm ve ornitoturizm açısından Erçek Gölü Kuş Cenneti dünyanın önemli merkezlerinden biridir. Burada bulunan kuş gözlemevleri meraklılarına hizmet vermektedir.

EREK DAĞI

Erek Dağı, İpekyolu ilçesinde bulunan 3200 metre yükseklikteki bir dağdır. Bölgenin en zengin su kaynaklarına sahiptir. Van ili dağın eteğinde kurulduğundan ulaşım kolaydır. Dağın zirvesinde sadece temmuz, ağustos ve eylül aylarında kar yoktur. Dağdan eşsiz Van Gölü, Süphan Dağı, Artos dağı, Van ili ve Edremit ilçesi görünmektedir. Dağda doğuya ait Uçkun adlı bitki yetişmektedir. Trekking, doğa sporları ve kamp için uygun olan Erek Dağı'na Tırmanış için en uygun mevsim yaz mevsimidir.

Resim 5: Erek Dağı ve Van Kalesi

3.4.3. Koruma Ve Sit Alanları

Van ilinde, 56'sı arkeolojik sit alanı olmak üzere toplam 63 adet koruma alanı bulunmaktadır. Bu alanlar, toplamda 38,3 km²'lik bir alan kaplamakta olup toplam sit alanının büyük bir kısmı (35,2 km²) arkeolojik sit alanından oluşmaktadır. Ayrıca Van ilinde doğa koruma alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve sit alanları da bulunmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

Tablo 35: Sit Alanlarının ve Koruma Alanlarının Dağılımı

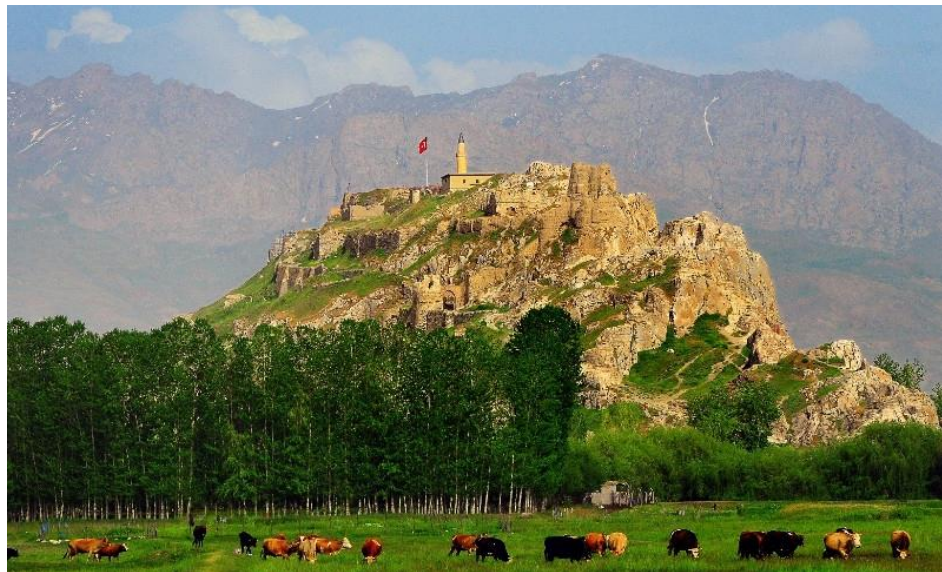
Sit Alanları	Alan (km ²)
1. Derece Arkeolojik Sit	15,72
2. Derece Arkeolojik Sit	0,67
3. Derece Arkeolojik Sit	17,71
1. Derece Arkeolojik-Doğal Sit	1,18
1. Derece Doğal Sit	2,64
Koruma Alanı	0,21
Korunması Gerekli Kültür Varlığı	0,17
Toplam	38,3

Kaynak: Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009.

Söz konusu koruma alanları Tuşba ve İpekyolu ilçelerinde yoğunlaşmakla birlikte, Gevaş, Gürpınar ilçelerinde de alansal büyüklük açısından öne çıkan 1. derece arkeolojik sit alanları yer almaktadır. Özellikle Urartu Krallığı döneminde yapılan ve bir kısmı günümüzde hala ayakta olan kültür varlıkları, il genelinde turizm açısından da ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte Van Gölü üzerinde yer alan 4 ada da doğal ve arkeolojik sit alanı ilan edilmiştir. Bunların yanı sıra Van ilinde alansal olarak oldukça küçük olan birçok kültür varlığı ve sit alanı da yer almaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009; Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

Van ili sınırları içerisinde yer alan 1. derece arkeolojik sit alanlarından biri olan **Van Kalesi**, Antik Urartu Krallığı tarafından kütle halindeki taştan yaptırılan ve Urartu başşehri Tuşba'yı kuş bakışı gören bir

Resim 6: Van Kalesi

yapıdır. Van Gölü kıyısında yer alan Van Kalesi, il merkezine 5 km uzaklıkta bulunan sarp bir kayalık üzerine inşa edilmiştir. Bunun yanında 1.800 m uzunluğunda, 120 m genişliğinde ve 80 m

yüksekliğinde olan Van Kalesi'nin güneyinde yer alan yaklaşık 500.000 m² büyüklüğündeki **Eski Van Şehri** ise Urartular döneminde inşa edilmiştir. Ancak ne şekilde kullandığına dair herhangi bir tarihi belge bulunmayan bu 1. derece arkeolojik sit alanı, şehrin doğu, güney ve batısı surlarla, kuzeyi ise Van Kalesi ile çevrelenmiştir.

Şehrin girişi surlarda açılan dört kapı ile sağlanmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

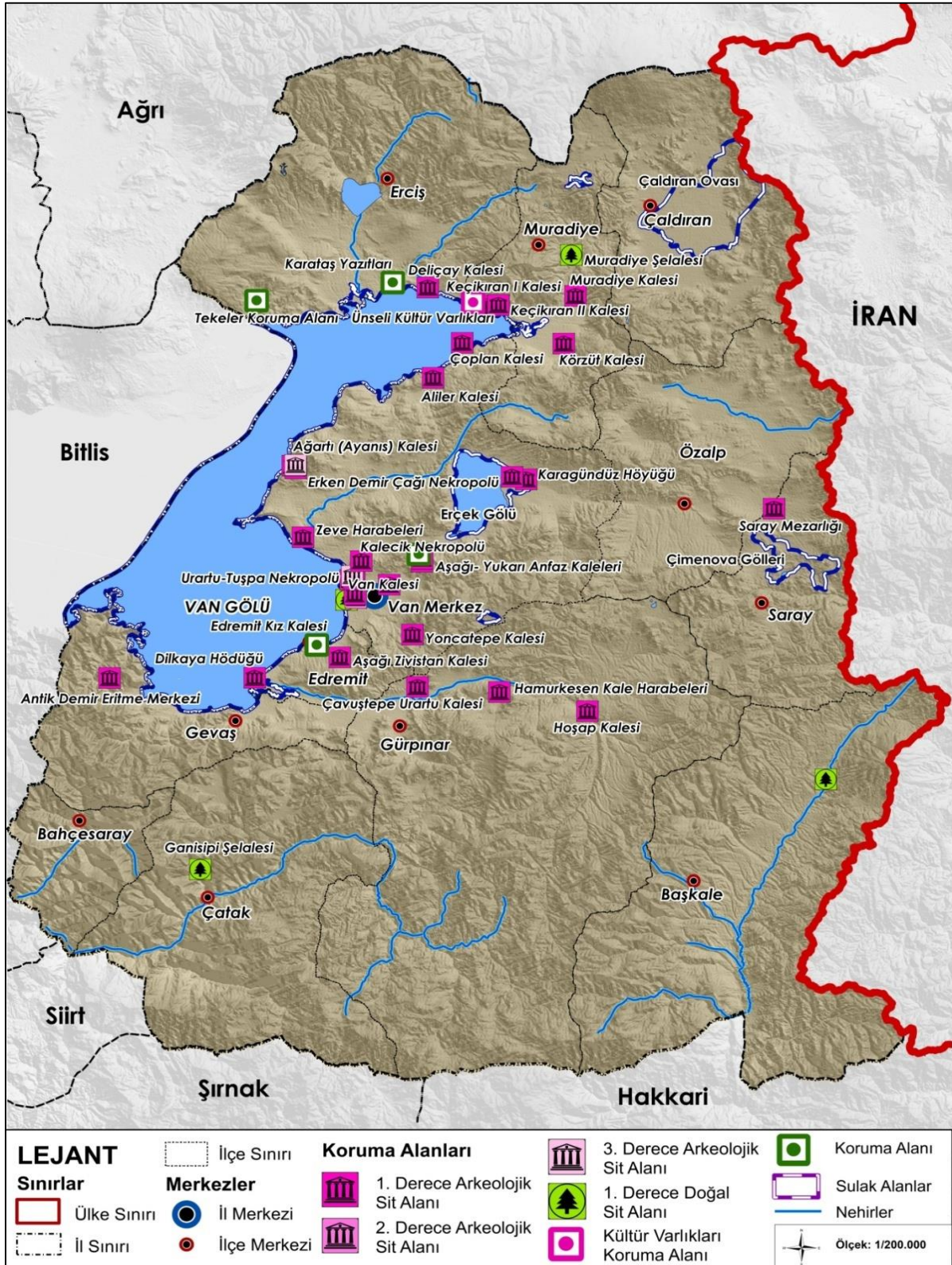
Van ilinde doğal ve kültürel özellikleri nedeniyle birçok doğal, arkeolojik, tarihi ve kentsel sit statüsü ile koruma altına alınmış birçok sit alanı bulunmaktadır. Van ilinde yer alan sit alanları ve korunması gerekli taşınmaz kültür varlıkları Tablo 36'da ve Harita 15'de belirtilmiştir.

Tablo 36: Sit Alanları ve Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıkları

Adı	İlçesi	Tipi
Van Kalesi ve Eski Van Şehri	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Tutumlu Köyü, Aliler Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Karagündüz Köyü, Erken Demir Çağı Nekropolü	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Bakraçlı Köyü, Yoncatepe Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Çolpan Köyü, Çolpan(Panz) Kalesi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Toprakkale	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Ermişler Oda Mezarı ve çevresi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Hoşap Kalesi içi	Merkez	1. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Mezarlığı ve İslam Mezarlığı	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Kalecik Köyü, Kalecik Nekropolü	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Zeve köyü, Zeve Harebeleri	Merkez	2. Derece Arkeolojik Sit
Van Şehrinin Bir Kısım	Merkez	3. Derece Arkeolojik Sit
Ağartı Köyü, Ağartı (Ayanis) Kalesi	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Yukarı Anzaf Kalesi Sit Alanı	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Mezarı	Merkez	1-2. Derece Arkeolojik Sit
Urartu Baskenti Tuspa'nın Nekropol Alanı	Merkez	1-3. Derece Arkeolojik Sit
Çarpanak Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Adır Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Akdamar Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Kuş Adası	Merkez	1. Derece Arkeolojik- Doğal Sit
Van Kalesi ve Çevresi Sit Alanları	Merkez	1-2-3. Derece Arkeolojik, 1. Derece Doğal Sit
Karagündüz Köyü, Karagündüz Höyüğü	Merkez	Arkeolojik Sit
Van Kalesi Höyüğü	Merkez	Arkeolojik Sit
Kale güneybatısındaki ağaçlık alan	Merkez	2. Derece Doğal Sit
Tuspa Nekropolü	Merkez	3. Derece Doğal Sit
Dereüstü köyü (Eski Anfaz) Ağası Anfaz Kalesi	Merkez	Koruma Alanı
Yeşilsu Köyü Amik Kalesi	Merkez	Korunması Gerekli Kültür Varlığı

Kaynak: Van Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2014.

Harita 15: Van İli Koruma Alanları

Kaynak: AVA Raporu

3.4.4. İlçede Konaklama İmkanları

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2011 Yılı Turizm İstatistiklerine göre, Malatya, Elazığ, Bingöl, Tunceli, Van, Bitlis, Muş ve Hakkari illerinden oluşan Ortadoğu Anadolu'da turizm belgeli konaklama tesis sayısı bakımından Van, sahip olduğu 11 adet turizm yatırım belgeli ve 10 adet turizm işletmesi belgeli tesis sayısı ile bölgede en çok konaklama kapasitesine sahip il konumundadır (Turizm Sektörü MDA).

Tablo 37: TRB2 Bölgesi Konaklama Tesis Kapasitesi

İl	Yıl	Sınıf	Bakanlık Ruhsatlı			Belediye Ruhsatlı			Diğer		
			Otel	Oda	Yatak	Otel	Oda	Yatak	Sayı	Oda	Yatak
Bitlis	2014	4 Yıldız	3	216	432	14	383	820	4	111	256
		3 Yıldız	7	320	658						
Hakkari											
	2014	3 Yıldız	4	169	379	7	134	273			
Muş											
	2014	3 Yıldız	3	116	236	10	270	525	1	30	52
Van											
	2014	5 Yıldız	2	324	650	22	749	1467			
		4 Yıldız	4	285	570						
		3 Yıldız	2	147	307						
		2 Yıldız	1	52	87						
TOPLAM	2014		26	1629	3319	53	1536	3085	5	141	308

Kaynak: Turizm Sektörü MDA

4. Altyapı ve Ulaşım

4.1. Altyapı

4.1.1. İçme Suyu

Van ilinin birçok içme suyu kaynağı bulunmaktadır. Bunlar arasında **Yukarı Kaymaz Kaynak Suyu**'nda şehir içme suyu şebekesinde, Gürpınar ilçesi Yukarı Kaymaz (Mejingir) ana membadan sağlanan 1.200 lt/sn debili su ana depoya ulaşmaktadır. Şehir su şebekesi üç kademeli olup 1. kademe 400 lt/sn, su almaktadır. 2. ve 3. kademeler terfi sistemi ile beslenmektedir. Bu kademeler de 400 lt/sn kapasitededirler. Her üç kademeye ait su depoları mevcut olup, ana depoda gaz klorlama sistemi ile klorlama yapılmaktadır.

Derin Kuyu Suyu’nun ise derin kuyu pompalarından halihazırda üç adedi faal durumda çalışmaktadır. **Zernebat Kaynak Suyu**, geçmiş dönemde Erek Dağı’nın doğusundan çıkıp pik boruları ile şehrin eski içme suyu şebekesine iletilmekteyken, yeni su şebekesinin kurulmasının ardından bu su kaynağı ilin bazı yerlerindeki hayratlara iletilmektedir.

Bunlar dışında **Kehriz Suları**, güçlü akarsuların olmadığı bölgelerde, yoğun yağış alan dağların yer altı sularının yüksek yerleşim yerlerinde kullanımı için eski çağlardan itibaren kullanılan bir yer altı suyu taşıma sistemidir. Doğal kot farkı ve yerçekimi kullanılarak tasarlandığı için pompa sistemine ihtiyaç duyulmamaktadır. DSİ tarafından sulama amacı ile bugüne kadar kullanılan kehriz suları, son yıllarda gerekli önem verilmediğinden, bu kehrizler batırılmış durumdadır. Bunun yanında şehrin üst kesimlerinde sulamanın yeterli yapılabilmesi ve içme suyuna rahatlama gelebilmesi için bu kehrizlerin ilgili kurumca işletilmesi gerekmektedir.

Van kent merkezi için toplam 7 adet su deposu ve 35 adet sondaj mevcuttur. İlin günlük su ihtiyacı 112.000 m³’dür. Şehrin içme suyu ihtiyacının %90’ı Mejingir (Yukarı Kaymaz) kaynağından, %10’u ise sondajlardan karşılanmaktadır. Depolara gelen su klorlama işlemi ile dezenfekte edildikten sonra şebekeye verilmektedir (AVA Raporu).

Merkez ilçesi içme suyu durumuna bakıldığında ise toplam şebekeli ünite sayısının 120 olduğu ve 93 köy ve 27 mezranın bundan yararlandığı görülmektedir. İlçede tüm köyler şebekeden beslenirken şebekesiz içme suyu yoktur (Bkz. Tablo 39).

Tablo 38: Van İli İlçelere Göre Köylerin İçme Suları Durumu

	Şebekeli İçme Suyu			Şebekesiz İçme Suyu		
	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam şebekeli ünite	Faydalanan Köy	Faydalanan Mezra	Toplam şebekesiz ünite
Merkez	93	27	120	0	1	1
Bahçesaray	18	44	62	1	4	5
Başkale	61	60	121	0	4	4
Çaldıran	64	30	94	0	2	2
Çatak	26	59	85	1	9	10
Edremit	12	0	12	0	0	0
Erciş	84	49	133	0	0	0
Gevaş	30	14	44	0	0	0
Gürpınar	71	78	149	0	4	4
Muradiye	40	19	59	0	0	0
Özalp	52	25	77	0	0	0
Saray	23	3	26	0	0	0
Toplam	574	408	982	2	24	26

Kaynak: Van İl Özel İdaresi, İçme Suları Şebekeli ve Şebekesiz Durum Cetveli, 2014.

4.1.2. Atık Su Ve Kanalizasyon

Van İlının yaklaşık 600.000 metreye varan kanalizasyon şebekesi çeşitli bölgelerde birleşen atık suların kolektör hatları yardımıyla arıtma tesisine taşınmasını sağlamaktadır. Buna ilişkin hali hazırda yapımı devam eden kanalizasyon şebeke ve kolektör hatları mevcuttur. Sistem tarafından taşınan atık sular kapasitesi 1.200 Lt/sn olan ve üç (3) üniteden oluşan arıtma tesisinde toplanmaktadır. Aktif çamur sistemi ile çalışan mekanik ve biyolojik arıtım ünitelerinde arıtma tesisinde arıtılan sular göle deşarj edilmektedir. Arıtım sonucu oluşan atıkların bir kısmı çöp alanına taşınırken, atık çamur ise kurutma yataklarına depolanmaktadır. Depolanan atık çamurun bertarafına ilişkin araştırma çalışmaları devam etmektedir.

Van Gölünün kirliliğe karşı korunması çalışmaları çerçevesinde, İlimizde **Aşkale Çimento A.Ş., Yüksek İhtisas Hastanesi, Erciş Şeker Fabrikası, MTA Bölge Müdürlüğü, E.Ü.A.Ş. Van HES Müdürlüğü, DHMİ Van Hava Limanı Müdürlüğü, Karayolları Bölge Müdürlüğü, Van Bakımevi, Van F Tipi Cezaevi Müdürlüğü, TOKİ Başkanlığı Edremit Konutları ve Merit Otel İşletmesinin** evsel nitelikli atıksularının arıtıldığı arıtma tesisleri/ sistemleri bulunmaktadır.

Ayrıca **Van Belediye Başkanlığı, Erciş Belediye Başkanlığı, Muradiye Belediye Başkanlığı, Gevaş Belediyesi Başkanlığının** arıtma tesisleri bulunmaktadır. İlimize bağlı diğer ilçelerde Kanalizasyon alt yapı ve Arıtma Tesis çalışmaları devam etmektedir. Edremit merkez ve Çaldıran ilçelerimizde kanalizasyon şebekesi bulunmamakta olup atıksu bertarafı fosseptikler vasıtasıyla yapılmaktadır. İlimiz Gürpınar İlçesinde faaliyet gösteren **Van-Et Entegre** Tesisinde karışık (evsel ve endüstriyel) atıksuların arıtıldığı bir arıtma tesisi mevcut ve çalışır durumdadır. Van Belediyesine ait Atık su Arıtma Tesisinde oluşan arıtma çamurları tesise ait filtrede koyulaştırılarak katı atık sahasına nakli gerçekleştirilmektedir (2014 Van İli ÇED Raporu).

Tablo 39: Kentsel Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	MERKEZ NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOPIAMI (km)	ATIKSU ARITMA TESİSİ	ARITMA TÜRÜ	ATIKSU ARITMA TESİSİ DURUMU	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI (km)
BAHÇESARAY	8.408	27	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	2
BAŞKALE	13.500	48	VAR	İLERİ BİYOLOJİK	İŞLETMEDE	5
ÇALDIRAN	1.100	48	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	5
ÇATAK	10.000	36	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	2
EDREMIT	90.000	310	VAR	İLERİ BİYOLOJİK	İŞLETMEDE	70
ERCİŞ MERKEZ)	110.000	350	YOK		İNŞAATI DEVAM DİYOR	5
ERCİŞ ÇELEBİBAĞ	14.982	30	VAR	İLERİ BİYOLOJİK	İŞLETMEDE	

GEVAŞ	10.500	35	VAR	İLERİ BİYOLOJİK	İŞLETMEYE ALINACAK	2
GÜRPINAR	15.000	30	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	5
İPEKYOLU	240.000	500	VAR	BİYOLOJİK	TUŞBA AAT KULLANILMAKTA	10
MURADIYE	15.000	55	VAR	STABİLİZASYON HAVUZU	PROJE İHALESİ YAPILDI (İLERİ BİYOLİK SİSTEME DÖNÜŞTÜRÜLECEK)	10
ÖZALP	15.000	60	YOK		İNŞAATI DEVAM DİYOR	2
SARAY	10.000	32	YOK		PROJE İHALESİ YAPILDI	2
TUŞBA	110.000	400	VAR	BİYOLOJİK	İŞLETMEDE	10

Kaynak: VASKİ

İlçe bazlı incelendiğinde, İpekyolu'nda bir atıksu arıtma tesisi bulunmadığı fakat Tuşba'daki tesisin kullanıldığı bilinmektedir. İlçede kentsel kanalizasyon altyapısına baktığımızda 500 km uzunluğunda kanalizasyon hattı vardır.

Tablo 40: Kırsal Kanalizasyon Altyapısı Envanteri

İLÇE	KIRSAL NÜFUS	MEVCUT KNZ. HATTI TOP.MT	İHTİYAÇ DUYULAN KNZ. HATTI TOPLAMI MT	KULLANILAN ARITMA
BAHÇESARAY	8.410	1851	100	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
BAŞKALE	37.453		250	
ÇALDIRAN	49.081		250	
ÇATAK	13.440	2.314	200	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
EDREMİT	15.506		100	
ERCİŞ (MERKEZ)	35.674	6.000	300	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
ERCİŞ ÇELEBİBAĞ				
GEVAŞ	16.878	3.340	100	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
GÜRPINAR	22.659	3.000	300	DOĞAL ARITMA
İPEKYOLU	17.433	6.690	150	DOĞAL ARITMA
MURADIYE	33.568		150	
ÖZALP	53.864	11.500	160	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK
SARAY	11.236		100	
TUŞBA	23.581	10.605	250	SIZDIRMASIZ FOSEPTİK

Kaynak: VASKİ

4.1.3. Katı Atık

Van ilinde kişi başına düşen atık miktarı 1,1 kg/kişi-gün olarak belirlenirken, Van ilinin tüm ilçelerinde katı atıklar düzensiz olarak depolanmaktadır. Van il merkezindeki katı atıklar Van-İpekyolu karayolunun 7. kilometresinde bulunan vahşi depolama sahasında bertaraf edilmektedir. Sihke Gölü'ne çok yakın mesafede bulunan vahşi depolama sahasından kaynaklanan kirleticiler Sihke Gölü'nü doğrudan kirletmektedir. Yağışların etkili olduğu dönemlerde, yağmur suları ile birlikte depolama sahasından kaynaklanan çöp süzüntü suları da Van Gölü'ne taşınmaktadır. Yapılan incelemelerde çöp sahasında tehlikeli boyutlarda gaz oluşumu gözlenmiştir. Bu çerçevede tesisin büyük bir patlama riskine sahip olduğu görülmektedir.

Bunun dışında ilçe belediyelerinden Çaldıran Belediyesi'nin Çaldıran ilçesinde, Başkale Belediyesi'nin Samandöken mevkiinde, Bahçesaray Belediyesi'nin Destanan mevkiinde, Çatak Belediyesi'nin Cencers mevkiinde, Özalp Belediyesi'nin Altınboğa yolu üzerinde, Gevaş Belediyesi'nin Keklik Bulağı mevkiinde, Saray Belediyesi'nin Beyaslan köyü mevkiinde, Edremit Belediyesi'nin çimento fabrikası kliniker ocağı mevkiinde ve Gürpınar Belediyesi'nin ilçede vahşi depolama alanları bulunmaktadır. Ancak bu depolama alanları, Van Büyükşehir Belediyesi'ne ait depolama alanına göre düşük kapasiteli kalmaktadır. Ayrıca Çelebibağı ve Uysal gibi belde belediyelerine ait vahşi depolama alanları da bulunmaktadır.

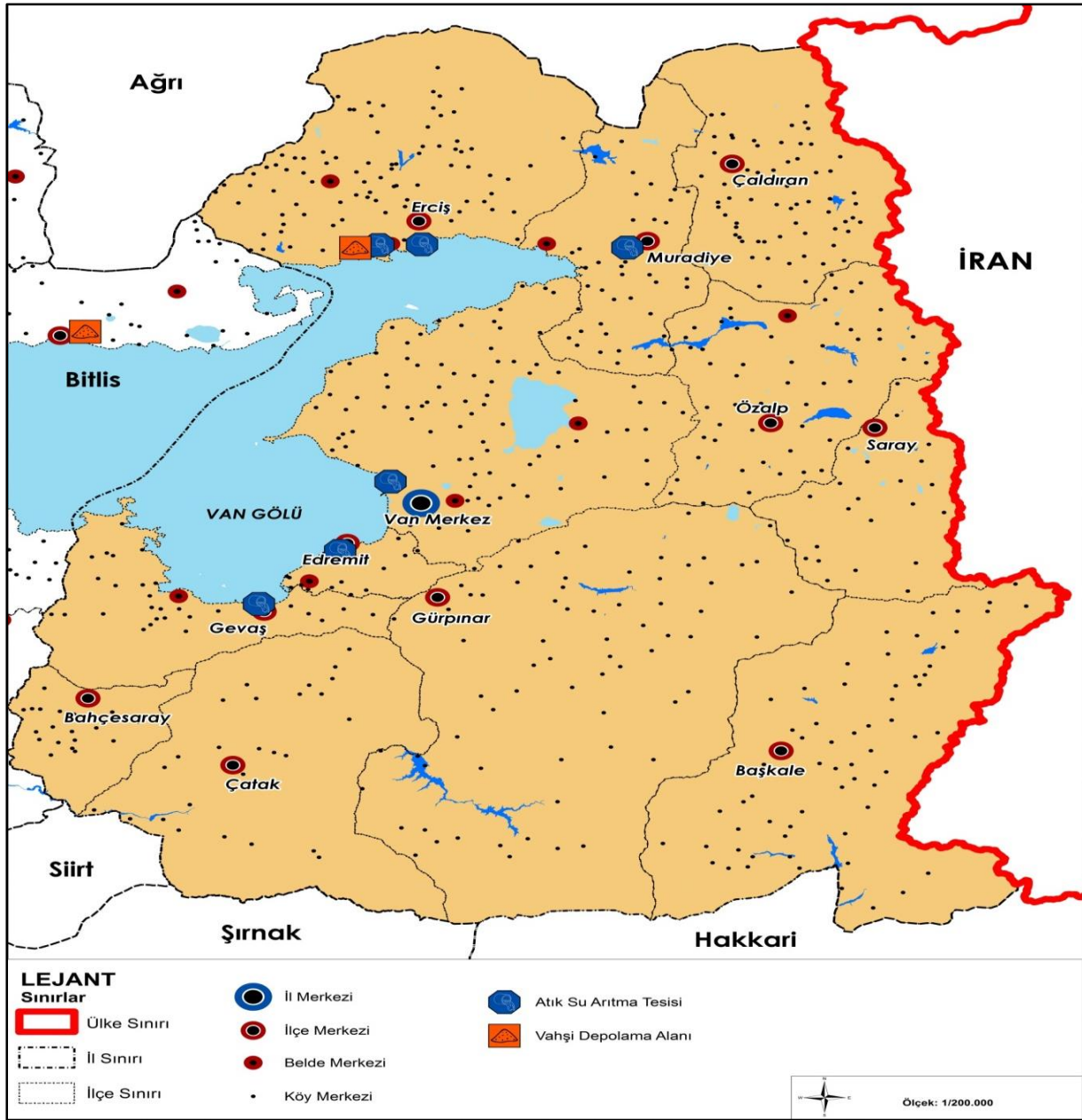
Öte yandan Van ilinde katı atıkların toplanması, taşınması ve bertaraf edilmesi işlemleri Van Büyükşehir Belediyesi'nce yüklenici firmaya yaptırılmaktadır. Van il merkezinde katı atıkların taşınması konusunda herhangi bir transfer istasyonu bulunmazken, çöp taşıma işlemlerinde kamyon ve traktör kullanılmaktadır. Tıbbi atıklar ise sağlık kuruluşlarında ayrı toplandığı halde katı atık depolarında evsel atıklarla birlikte düzensiz olarak depolanmaktadır (AVA Raporu).

Tablo 41: Van İli Vahşi Depolama Alanları

Belediye	Mevki	Alan
Van Belediyesi	İpekyolu yolu 7.km.	250.000 m ²
Çelebibağı Belediyesi	Koçağıl	15.000 m ²
Çaldıran Belediyesi	Çaldıran	10.000 m ²
Başkale Belediyesi	Samandöken	10.000 m ²
Bahçesaray Belediyesi	Yukarı mah. Destanan Mevki	6.000 m ²
Çatak Belediyesi	Cencers Mevkii	4.000 m ²
Özalp Belediyesi	Altınboğa Yolu üzeri	50.000 m ²
Gevaş ve Uysal Belediyesi	Keklik Bulağı Mevkii	2.000 m ²
Saray Belediyesi	Beyaslan Köyü Yolu	10.000 m ²
Edremit Belediyesi	Çimento Fabrikası Klinker Ocağı	50.000 m ²
Gürpınar Belediyesi	Gürpınar	30.000 m ²

Kaynak: Van İli Çevre Durum Raporu, 2011.

Harita 16: Depolama Alanları ve Atık Su Tesisleri

4.1.4.İletişim ve Haberleşme

Van ilindeki bütün ilçelere ulaşan telefon hatları mevcut olup, Van İl Telekom Müdürlüğü 2006 verilerine göre ildeki hat uzunluğu toplam 6.354.843 metredir. Bu hatların % 73'ü havai hat olup, %27'si yer altından geçmektedir. 2013 yılı verilerine göre ise Van ilinde 34.000'in üstünde ev ve işyeri telefon abonesi ile 23.000 internet abonesi bulunmakta, 50.000 hane de fiber optik altyapısı kapsamında yer almaktadır (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

4.2. İlçede Ulaşım

4.2.1. Karayolları

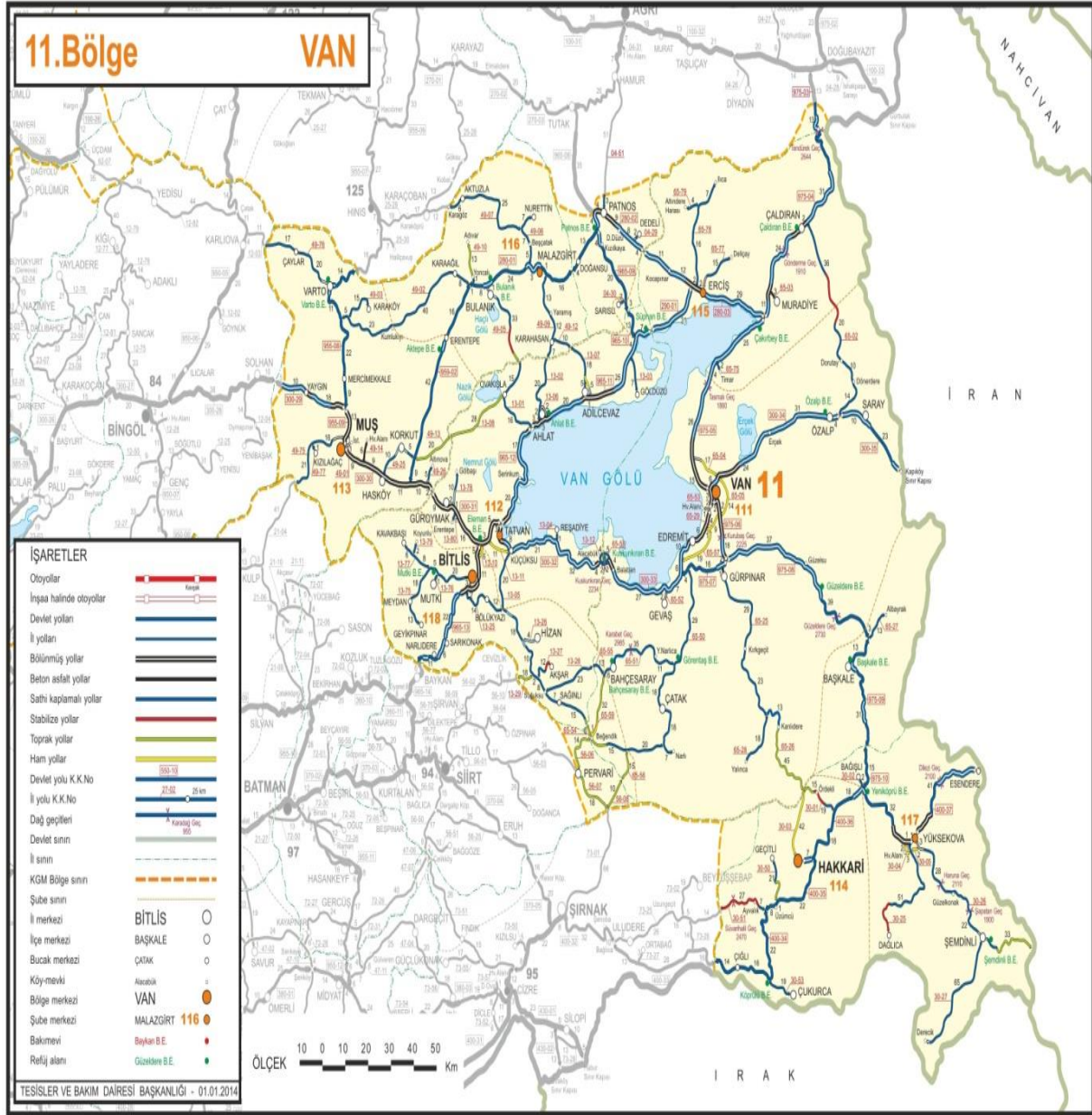
TRB2 Bölgesi içinde bulunan Van ili, bölgenin genel özelliklerini yansıtan bir coğrafyaya sahip olup yüksek eğim ve rakımlara yerleşmiş yerleşimlerden oluşmaktadır. Bu nedenle bölgenin karayolu ulaşımı diğer ulaşım türlerinde olduğu gibi coğrafi kısıtlayıcılar nedeni ile oldukça zorlayıcı bir ağ yapısı ile gelişmiştir.

Van ilinde yer alan karayolları, Karayolları Genel Müdürlüğü 11. Bölge Müdürlüğü sorumluluğundadır. Van ili sınırları içinden geçen devlet yollarının toplam uzunluğu 564 km düzeyindedir. Bahsi geçen bu yollar, soğuk iklim ve sert kış şartlarına rağmen yıl boyu ulaşımına açık bulunmaktadır. Van'a kuzeyden Erzurum ve Ağrı üzerinden D-100, D-965, D-280 ve D-975 numaralı karayolları ile ulaşım sağlanmaktadır. Van iline güney yönünden ulaşım Bingöl, Muş ve Bitlis üzerinden D-300 karayolu ile sağlanmaktadır. (AVA Raporu).

Van ili içindeki ulaşımın ana aksı; Kars-Iğdır ile Hakkari arasındaki D-975 karayolunun Van Gölü'nün doğusundaki bölümüdür.

Coğrafi yapının yarattığı sıkıntılar bölgenin ve ilin yol kalitesini doğrudan etkilemekle beraber yapım, bakım ve onarım imkanlarını kısıtlaması nedeni ile ülkenin karayolu standartlarına göre daha düşük bir seviyededir. Türkiye genelinde asfalt yolların toplam yol ağına oranı %94 iken TRB2 Bölgesi'nin ortalaması %83,5'tir. Van ilinin asfalt yol oranı ise %78 olup bölge ortalamasının da altında kalmaktadır (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011; Karayolları Genel Müdürlüğü [KGM], 2014; Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2014).

Harita 17: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü Karayolları Haritası

Kaynak: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü

Van ilinde bulunan 1.112 kilometrelik karayolu ağının 564 kilometresi (%51) Devlet Yolu, 548 kilometresi (%49) ise İl Yolu statüsündedir. Bunun yanında il genelindeki Devlet Yolları'nın tamamı Asfalt olup üst sınıf karayollarından oluşmaktadır. Bununla birlikte Van ilinde otoyol ya da çevreyolu bulunmamaktadır. İl Yolları'nın ise 304 kilometrelik bölümü (%55) asfalttır. İl Yolları'nın kalanı ise 89 kilometre (%16) stabilize yol, 96 kilometre (%18) ham yol ve 59 kilometre (%11) geçit vermeyen yol şeklinde sıralanmaktadır (KGM, 2014; TÜİK, 2014).

Tablo 42: Van İli Yol Satış Cinsleri Çizelgesi

Yollar (km)	Devlet Yolları(km)	İl Yolları(km)	İl Genel Toplamı(km)
Asfalt Yol	555	401	956
Stabilize Yol	-	1	1
Ham Yol	-	95	95
Geçit Vermeyen Yol	-	64	64
Bölünmüş yol	509,5	7	516,5
Toplam Yol	555	561	1.116

Kaynak: Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü

Van ili konumu nedeni ile ülkenin doğu kentleri ile daha güçlü bir ulaşım ilişkisine sahipken, ülkenin en büyük üç kenti olan İstanbul, Ankara ve İzmir ile 1.200 kilometreden daha uzak mesafede bulunmaktadır. Van'a en yakın iller TRB2 Bölgesi'nde bulunan Bitlis (168 km), Hakkari (202 km) ve Muş (223 km) illeridir. Kentin en yakınında bulunan liman illeri ise İskenderun (890 km) Samsun (973 km) ve Mersin'dir (991 km) (KGM, 2014).

Van ili merkez ilçelerinden biri olan Tuşba ilçesi konumuna bakıldığında Ağrı' ya 230 km, Hakkari'ye 202 km ve Bitlis'e 163 km'dir.

Tablo 43: Van İl Merkezinden Bazı İllere Karayolu Uzaklıkları

İl Merkezi	Uzaklık (Km)
İstanbul	1638 Km
Ankara	1222 Km
İzmir	1752 Km
Bitlis	163 Km
Hakkari	202 Km
Muş	218 Km
Ağrı	230 Km
Siirt	260 Km

Kaynak: KGM

4.2.2. Demiryolu

TRB2 Bölgesi (Van, Bitlis, Muş, Hakkari) merkezi Malatya ilinde bulunan TCDD 5. Bölge Müdürlüğü'ne bağlıdır. Bölge kapsamında yer alan toplam demir yolu uzunluğu 255 km olup herhangi bir elektrifikasyon alt yapısı bulunmamaktadır. En uzun demiryolu hattı 117 km ile Van ili sınırlarında bulunup ardın sırası ile Muş 85 km ve Bitlis 53km uzunluğunda demiryoluna uzunluğuna sahiptir. Van İli sınırları içinde yer alan demiryolu uzunluğu toplam 117 kilometredir. Karayolu erişim düzeyinde olmasa da, Van iline demiryolu ile de ulaşılabilir. Van iline ulaşımı sağlayan demiryolu hattı İstanbul- Eskişehir- Ankara- Kırıkkale- Kayseri- Sivas- Malatya-Elazığ- Muş- Tatvan güzergahını izlemektedir. Tatvan'a ulaşan demiryolu hattı Tatvan İskelesi'nde son bulmakta, tren katarları feribotlarla Van Gölü üzerinden Van İskelesi'ne geçmektedir. Van İskelesi'nde yeniden başlayan demiryolu hattı Erçek- Özalp- Saray- Kapıköy üzerinden İran'a devam etmektedir.

Van iline ulaşımı sağlayan demiryolu hattı İstanbul- Eskişehir- Ankara- Kırıkkale- Kayseri- Sivas- Malatya-Elazığ- Muş- Tatvan güzergahını izlemektedir. Tatvan'a ulaşan demiryolu hattı Tatvan İskelesi'nde son bulmakta, tren katarları feribotlarla Van Gölü üzerinden Van İskelesi'ne geçmektedir. Van İskelesi'nde yeniden başlayan demiryolu hattı Erçek- Özalp- Saray- Kapıköy üzerinden İran'a devam etmektedir.

İpekyolu'ndan geçen Demiryolunun Kapıköy Sınır Kapısı'ndan geçerek İran'ın Tebriz ve Tahran gibi önemli iki ticari merkezine ulaşıyor olması demiryolunun kullanılabilirliği açısından ve ilçenin ilerde ticari merkez olarak konumlandırılabilmesi açısından avantaj yaratmaktadır. Demiryolu seferleri ağırlıklı olarak yük taşımacılığı ve ticari faaliyetler için kullanılırken yolcu taşımacılığı da yapılmaktadır.

Harita 18: Ankara-Van-Tahran Demiryolu'nun Dünya Üzerindeki Konumu

Kaynak: TCDD

5. Çevre ve Enerji

5.1. Çevre

5.1.1. Endemik Flora

Ekolojik şartlar göz önüne alındığında Van ilinin güney kesimleri dışında kalan yörelerde, geçmişteki doğal bitki örtüsünün ağaçlı step olduğu söylenebilir. Step içindeki başlıca türler, çeşitli meşe türleri ve bodur ardıçlardır. Bu ormanlarda meşe ve ardıç türlerinin yanı sıra Kavak, Çınar, Dişbudak ve Karaağaç gibi ağaç ve çalı türleri de bulunmaktadır. (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Orman kalıntıları genellikle ilin güney kesimlerinde yer almakta ve bu kesimlerde bitki örtüsü genellikle meşelerden oluşmaktadır. Meşeler, bozulmuş ve birçok yerde çalık halini almıştır. Ağaçlık sahalara Gevaş ilçesinin güneyinde de rastlanmaktadır. Bu alanlarda meşelerin yanı sıra seyrek de olsa sakız, bodur ardıç, kızılçık, doğu çınarı, ceviz, titrek kavak ve yabani meyve ağaçları da görülmektedir. Van ilinin güneyinde steplere de rastlanmakla birlikte bunların en önemli elemanı geven otudur (Muş-Bitlis-Van Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Araştırma ve Sentez Raporu, 2009). Van ilinin güneyi dışında ormanlara rastlanmamakta; sadece Erciş ilçesinin kuzeyinde, Ilıca suyu vadisinde seyrek meşe toplulukları bulunmaktadır. Tarımsal türler ise Edremit ilçesine has Avis elması, Van Kirazı, Erciş Kavunu, Erciş Lahanası ve özellikle Merkeze bağlı Alaköy civarında yaygın aroması diğerlerinden farklılaşan Yerli Üzüm'dür.

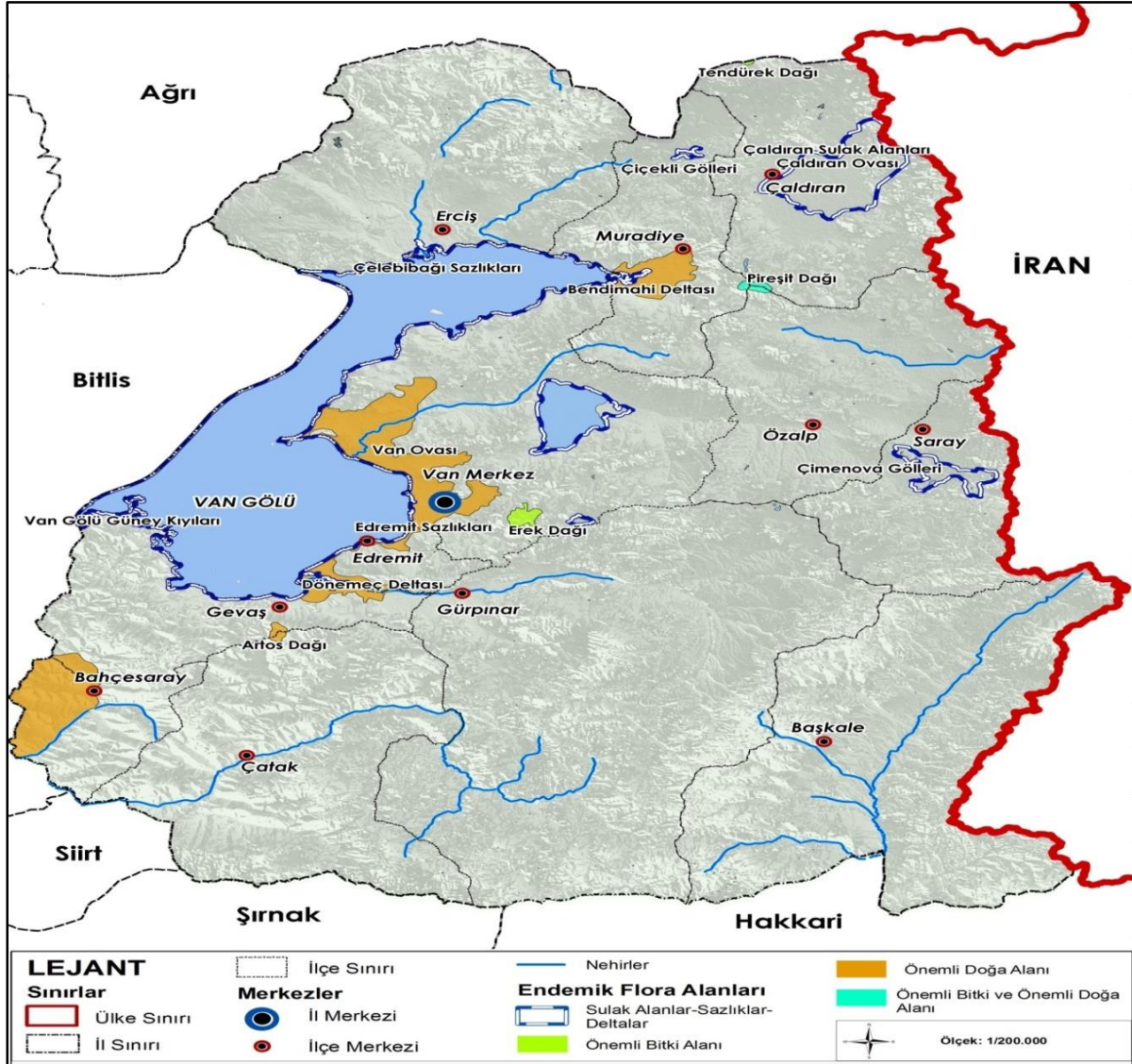
Van ili genelindeki önemli doğa ve bitki alanları incelendiğinde, Pirreşit Dağı'nda floraya yönelik yapılan bir çalışmada 767 tür, 309 cins ve 65 familyaya ait toplam 820 takson tespit edilmiş, bu taksonlardan 69'unun endemik olduğu sonucuna varılmıştır (Ünal ve Behçet, 2007). Alan açısından oldukça büyük, önemli doğa alanlarını barındıran Bahçesaray ilçesi ve civarının florasına ilişkin yapılan bir çalışmada, 844 tür, 302 cins ve 66 familyaya ait 912 takson tespit edilmiş, bu taksonlardan 131'inin (%14'ünün) endemik olduğu belirtilmiştir (Fırat, 2002).

Bunun yanında Erciş ilçesinde yer alan Zilan Vadisi'nde yapılan bir çalışmada ise 951 tür, 385 cinse ve 83 familyaya ait toplam 1156 bitki taksonu bulunmuş, bu taksonlar arasından 92'sinin endemik olduğu belirtilmiştir (Karabacak. 2008). Akçadağ'da yapılan bir floristik çalışmada ise 738 tür, 328 cins ve 70 familyaya ait 891 takson toplanmış, bunlar arasından 67'sinin endemik olduğu belirlenmiştir (Karabacak ve Behçet, 2007). Bununla birlikte Van ili sınırları içerisinde yapılan bir çalışmada bazıları ekonomik ve farmakolojik açıdan önemli olan toplam 50 makrofungus taksonu tespit edilmiştir (Demirel, 1996).

Endemik bitki taksonları, Van ili sınırları içerisinde dağlık kesimlerde ve yüksek dağların arasında devam eden vadilerde yoğunlaşmaktadır. Özellikle Artos Dağı, Erek Dağı, Pireşit Dağı, Tendürek Dağı, Çatak Vadisi ve Zap Suyu Vadisi, endemik ve nesli tehlike altında çok sayıda bitki türü içermeleri nedeni ile biyolojik çeşitlilik açısından önemli alanlardır. Bunun yanı sıra, Mukus Vadisi de çok sayıda

endemik bitki taksonunu barındırmaktadır. Bu dağ ve vadilerden ayrı olarak, Çaldıran Ovası'nda da endemik ve tehlike altında bulunan bitki türleri bulunmaktadır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Harita 19: Van İli Endemik Flora Alanları

Kaynak: AVA Raporu

5.1.2. Endemik Fauna

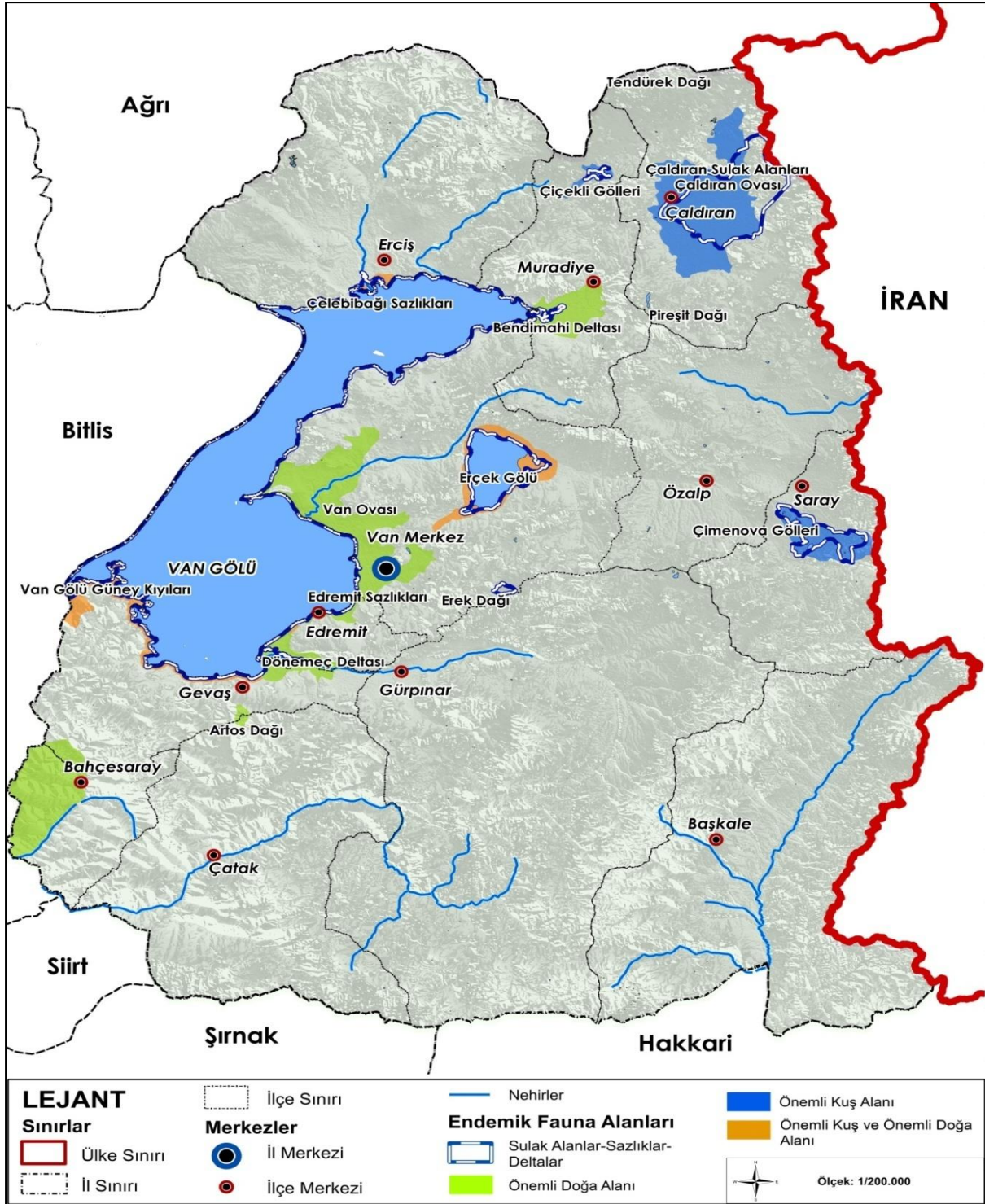
Van ili genelinde fauna açısından birçok önemli tür ve alan bulunmaktadır. Öncelikli olarak bölgede yaşayan türler incelendiğinde, Van ili sınırları içinde bulunan göl ve akarsularda inci kefal ve sazan balıklarının yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca ilde yaşadığı tespit edilen çok sayıda kuş türü bulunmaktadır. Bunlar; Dikkuyruk, Kılıçgaga, Büyük cılibit, Gece balıkcılı, Küçük karabatak, Yaz ördeği, Pasbaş pakta, Turna, Uzunbacak, Toy, Kırmızı gagalı dağ kargası, Kaya kartalı, Küçük kerkenez, Uludoğan ve Van Gölü Martısı'dır (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Karadeniz köstebeği, Acem köstebeği, Anadolu yer sincabı, Sivriburunlu bataklık faresi ve Fare benzeri yediuyur gibi çok sayıda küçük memeli türünün de Van ili sınırları içerisinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında bir sürüngen türü olan Bendimahî kertenkelesi ve bir yılan türü olan Eirenis thospitis'in de il sınırları içerisinde bulunmaktadır. Ayrıca, Van Gölü civarında bir kısmının neslinin tehlike altında olduğu çok sayıda kelebek türü yer almaktadır (Kemal, 2008). Bu türlerin dışında il genelinde rastlanabilen bir diğer endemik tür ise son yıllarda gerek dünyada gerekse Türkiye'de büyük ilgi gören evcil kedilerden biri olan Van kedisidir. Avcılık özelliği ile öne çıkan Van kedisi de nesli tükenmekte olan ve hızla melezleşen türlerdendir (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011).

Van ili içerisinde yer alan birçok doğal alan, fauna için barınma, beslenme, üreme merkezi olarak hizmet vermektedir. Çok sayıda kuş türünün il sınırları dâhilinde üreme bölgesi olarak kullandığı alanlar başta Çimenova Gölleri ve Çaldıran Ovası olmak üzere Van Gölü'nün güney kıyıları, Dönemeç Deltası ve Edremit Sazlıkları, Erçek Gölü, Van Ovası, Çelebibağı sazlıkları, Bendimahî deltası, Tendürek Dağı ve Çatak Vadisi'dir. Bunun yanında, Van Doğusu Dağları'nda (Piraşit Dağı, Mengene Dağı, Koçkırın Dağı ve İspiriz Dağı) yer alan göller, dikkuş türü için, Çiçekli Gölü ise turna türü için üreme alanıdır. Özellikle yırtıcı kuşlar için üreme merkezi konumundaki Alacabük Dağı, Van Doğusu Dağları (Piraşit Dağı, Mengene Dağı, Koçkırın Dağı ve İspiriz Dağı) ve Zap Suyu Vadisi oldukça önemlidir. Kuş türlerinin göç döneminde konaklama amaçlı kullandığı alanlar ise önemli kuş ve doğa alanlarına sahip olan Erçek Gölü, Çaldıran Ovası ve yırtıcı kuşlar için Zap Suyu Vadisi'dir.

Alacabük Dağı, memeli ve iki yaşamlı türlerin popülasyonları için bir gen merkezidir. Ayrıca, bu alanda bulunan dereler inci kefalî için yaşama alanı oluşturmaktadır. Endemik balık türleri açısından diğer önemli alanlar ise, Dönemeç Deltası, Çelebibağ Sazlıkları, Bendimahî Deltası, Van Ovası ve Çatak Vadisi'dir. İki yaşamlı ve sürüngen türleri açısından önemli alanlar olarak Bendimahî Deltası, Van Ovası, Çatak Vadisi ve Zap Suyu Vadisi ön plana çıkmaktadır. Nesli tehlike altında olan endemik kelebek türleri için önemli alanlar ise Van Ovası ve Atros Dağı'dır. Atros Dağı, Van Ovası ve Erçek Gölü civarı, bir küçük memeli türü olan Anadolu gelengisinin kopuk popülasyonlarını barındırdığından, bu alanlar türün genetik çeşitliliğinin sürdürülmesi bakımından önemlidir (Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009).

Harita 20: Van İli Endemik Fauna Alanları

Kaynak : AVA Raporu

5.2. Enerji

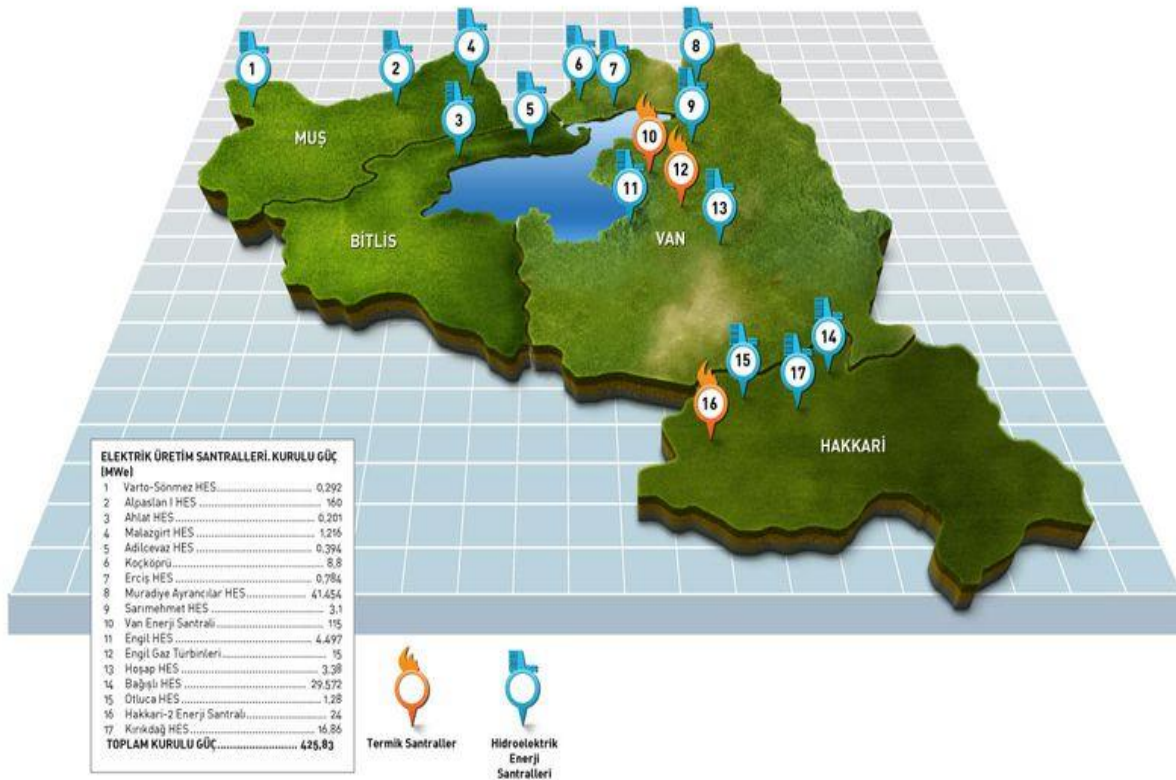
5.2.1. Doğalgaz

İlde doğalgaz kullanımı amacıyla son yıllarda gerçekleştirilen çalışmalar devam etmekte olup şehir merkezinde doğalgaz hatları döşenmektedir. BOTAŞ'a ait Van doğalgaz iletim hattı mevcut olup Van Doğalgaz İşletmesi (VANDAS) tarafından dağıtım işlemleri yürütülmektedir. 2008 yılı boyunca 50 km'lik doğalgaz hattı döşenmiş olup yaklaşık 6 yıldır kentte doğalgaz kullanılmaktadır. Kentte doğalgaz abonesi olan konut sayısı ise 2009 yılında 1.064'tür (Van İli Çevre Durum Raporu, 2011)

5.2.2. Elektrik

Van ilinde bütün yerleşim merkezlerinin elektrik altyapısı bulunmaktadır. Van ilinde 7 adet hidro elektrik santrali (HES) bulunmaktadır. İlde ayrıca elektrik üretimi yapan bir de termik santral bulunmaktadır. Engil Gaz Türbinleri termik santralinin kurulu gücü 15 MW'dir.

Harita 21: TRB2 Bölgesi Elektrik Üretim Santralleri

Kaynak: Madencilik ve Enerji MDA

5.2.3. Yenilenebilir Enerji

5.2.3.1. Jeotermal Kaynaklar

Van Gölü çevresi kaplıca kaynaklarının oluşumuna etken faktörler açısından Van-Tatvan fay hattının kuzey ve güney bölümleri iki ayrı özellik göstermektedir. Fay hattının kuzeyinde kalan bölgelerde yakın zamandaki volkanik faaliyetlerin yoğun olmasına bağlı olarak çok sayıda sıcak su kaynağı bulunmaktadır. Fay hattının güneyi ise genel olarak yaşlı jeolojik oluşumlara sahip olmakla birlikte sıcak su kaynağı bakımından fazla zengin değildir. Bunun yanında Van ilinin hemen hemen her bölgesinde maden suları ve kaplıcalar yer alırken, bu kaynakların birçoğunda tesis yer almamaktadır. Ayrıca ulaşım imkânı olmadığından bahsi geçen bu kaynaklar sadece bölge halkı tarafından kullanılmaktadır.

Harita 22: TRB2 Bölgesi Jeotermal Kaynaklar Haritası

Kaynak: AVA Raporu

Jeotermal kaynaklardan elektrik üretilebilmesi için hazne sıcaklığının 200°C ve daha fazla olması gerekmektedir. Günümüzde yeni teknolojilerle birlikte 150°C'ye kadar düşük hazne çıkışlı akışkandan da elektrik üretilebilmektedir. İkili (binary) çevrim santrallerinde çok daha düşük sıcaklıklarda (80-170) elektrik üretmek mümkündür. Bu sistemlerde kaynama noktaları düşük olan iki akışkan (freon vb.) kullanılarak verim artırılabilir, fakat bu akışkanların maliyetleri yüksektir. Dolayısıyla, Van'da bulunan Zilan jeotermal sahasında elektrik üretim santrali kurulması mümkündür (MDA).

Tablo 44: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan Jeotermal Sahalar

	JEOTERMAL ALAN ADI	SICAK SU DOĞAL ÇIKIŞ ADI	DOĞAL ÇIKIŞ		SONDAJ		
			Sıcaklık	Debi (l/s)	Sıcaklık	Debi (l/s)	Potansiyeli
Van	Erciş-Zilan	Zilan	34-80	27	80-105	68	13,56
	Çaldıran	Ayrancı	14-60,8	10,5			
	Özalp	Buğulu	37	5			
	Gürpınar	Çaybağı	61	0,1	87	30	6,53
	Başkale	Yurtbaşı	25	1,5			
		Çamlık	31-37	1,5			
Muş	Varto		25-32	75			
	Derik	Abdurrahmanpaşa	25	0,02			
	Kaynarca		32	0,2			
Bitlis	Nemrut	Nemrut	46-59,5	Ölçülemedi			
	Güroymak	Çukur	32-39	22			
	Germar		40	0,1			
Hakkâri	Sarıtaş-Gölebakan		39,2-53,7	0,07			

Kaynak: MDA

5.2.3.2. Hidrolik

TRB2 Bölgesi, hidrolik enerjiden elektrik üretme potansiyeli yüksek bir bölgedir. Önemli su kaynakları ise Zap Suyu, Murat Nehri, Engil Çayı, Zilan Deresi ve Karasu Irmağı'dır. Bölgenin toplam enerji potansiyeli 3 654,24 MW yıllık üretim potansiyeli ise 11 968,42 GWh/yıl değerlerindedir. İşletmede olan tesislerimizin yıllık gücü 19,8 MW ve yıllık üretimi 58,7 MWh/yıldır. İşletmede olan enerji amaçlı baraj sayımız henüz 2 tanedir. Bunlar Koçköprü, Zernek barajlarıdır (DSİ).

Tablo 45: Van İli Su Kaynakları Potansiyeli

VAN İLİ SU KAYNAKLARI POTANSİYELİ	İL ÇIKIŞI TOPLAM ORTALAMA AKIM (hm^3 /yıl)
Karasu Çayı	150,77
Gevaş Suyu	30,07
Deliçay	104,48
Memedik Deresi	20,81
Güzelsu Deresi	138,6

Zilan Çayı	327,97
Çatak Çayı	1.367,30
Müküs Çayı	480,77
Bendimahi Çayı	301,2
Toplam Yerüstü Su Potansiyeli	2.921,97
Yeraltı Su Potansiyeli	138,69
TOPLAM POTANSİYEL	3.060,66

(DSİ 17. Bölge Müdürlüğü , 2010)

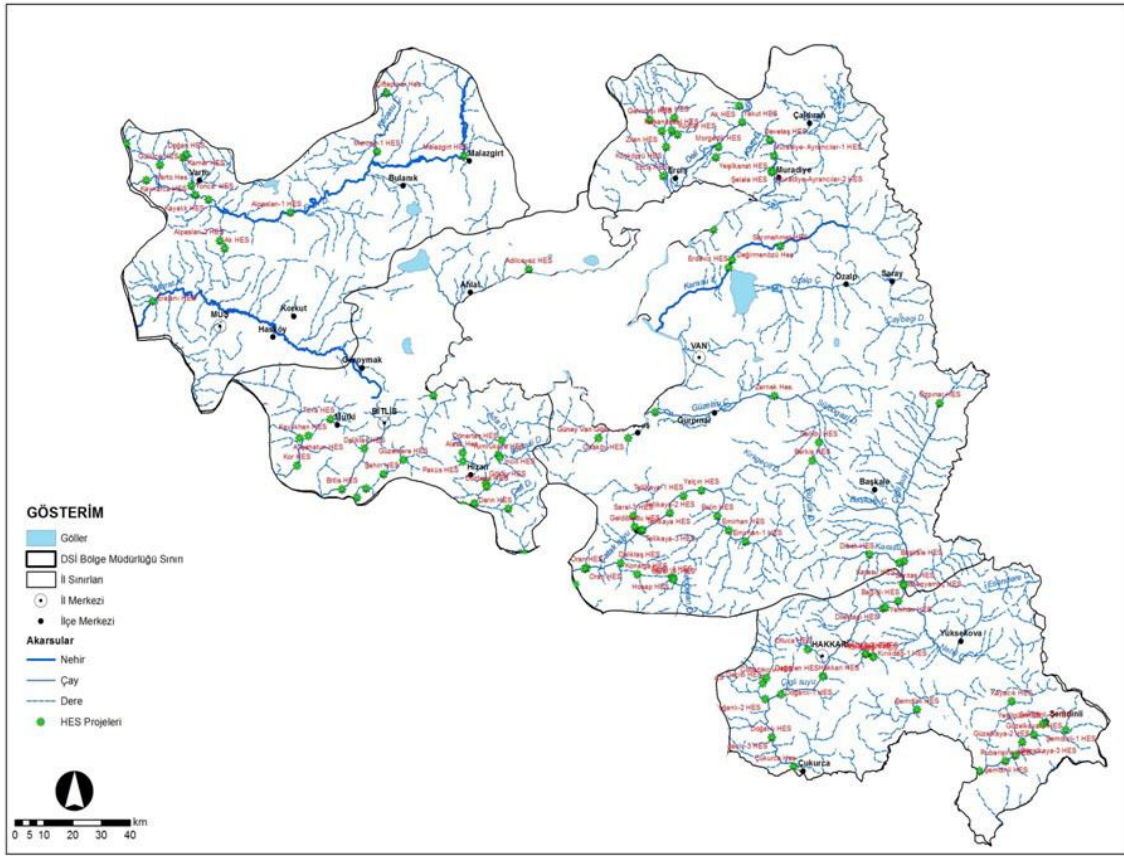
Van ilinde yürürlükte, uygun bulunan ve lisansı iade edilen elektrik piyasası üretim lisansları listesi tabloda verilmiştir.

Tablo 46: TRB2 Bölgesi Hidroelektrik Santralleri

TESİSİN BULUNDUĞU İL	İşletmedeki Kapasite (MWe)
VAN	
Sarımehmet HES	3,100
Koçköprü	8,800
Muradiye Ayrancılar HES	41,454
Erciş HES	0,784
Engil HES	1,499
Hoşap HES	3,380

(EPDK , 28.03.2013)

Harita 23: TRB2 Bölgesi'nde Bulunan HES Projeleri

Kaynak: MDA

5.2.3.3. Güneş

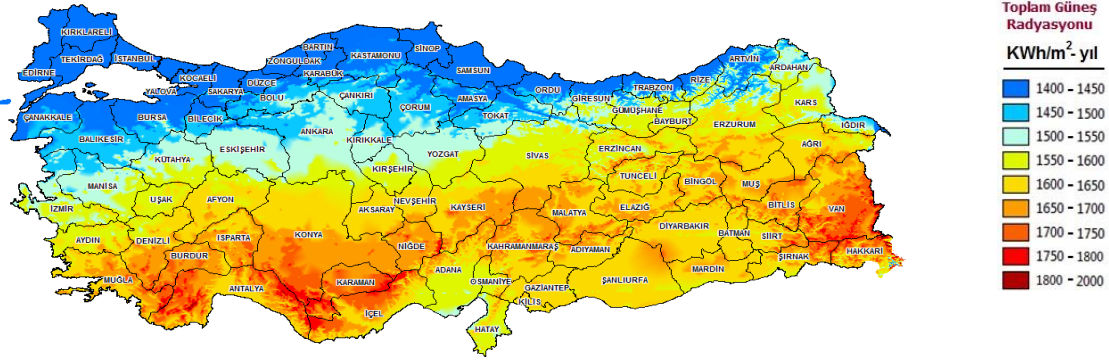
TRB2 Bölgesi güneş enerjisinden elektrik üretme potansiyeli yüksek olan bir bölgedir. Aşağıdaki tabloda Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde bulunan iller için günlük ve yıllık olmak üzere ortalama güneşlenme süreleri ve radyasyon değerleri verilmiştir. Tablodan da görüldüğü üzere TRB2 Bölgesi'nde bulunan dört ilin de günlük ortalama radyasyon değerleri Türkiye ortalamasının üzerindedir. Hakkâri, Türkiye'nin en yüksek güneşlenme süresine sahip olan ilidir. Van ili ise Karaman ve Antalya illerinden sonra en yüksek radyasyon değerine ve Hakkâri ilinden sonra en yüksek güneşlenme süresine sahip ilidir.

Tablo 47: Türkiye ve TRB2 Bölgesi'nde Bulunan İller için Günlük ve Yıllık Olmak üzere Ortalama Güneşlenme Süreleri ve Radyasyon Değerleri

	TÜRKİYE	VAN	MUŞ	BİTLİS	HAKKARİ
Günlük ortalama güneşlenme süresi (saat)	7,50	8,41	7,36	7,37	9,62
Yıllık ortalama güneşlenme süresi (saat)	2.736,89	3.068,74	2.687,31	2.690,96	3.510,08
Günlük ortalama radyasyon değeri (kWh/m²)	4,18	4,48	4,36	4,40	4,41
Yıllık ortalama radyasyon değeri (kWh/m²)	1.524,18	1.635,81	1.591,70	1.604,78	1.610,87

Güneş enerjisi santrallerinde elektrik üretimini etkileyen faktörler sadece güneşlenme süresi ve radyasyon değerleri değildir. Santralin kurulum yerinin seçimi, maliyet ve güç üretim verimliliği açısından çok önemlidir. Kurulum yeri seçilirken radyasyon değerleri ve güneşlenme süresine ek olarak iklim, rüzgâr hızı, bulutlanma miktarı, gölgelendirme etkisi (etrafta ağaç, bina vb. bulunmaması), arazinin eğimi (eğim olmaması ve güneşe eğimli olması), trafo merkezine yakın olması, ulaşılabilir olması vb. gibi faktörler de göz önünde bulundurulmalıdır. Rakım arttıkça sisteme gelen radyasyon miktarı artmakta, dolayısıyla sistemin verimi artmaktadır. Ayrıca, su kaynaklarına yakın yerlerde de (deniz, göl vb.) (suyun yansıtma özelliğinden dolayı) sisteme gelen radyasyon miktarı artmaktadır (küresel radyasyon). Tüm bu teknik veriler göz önünde bulundurulduğunda, TRB2 Bölge illeri ve özelde Van ili, GES yatırımları açısından Türkiye'de bir mükemmeliyet merkezidir (MDA).

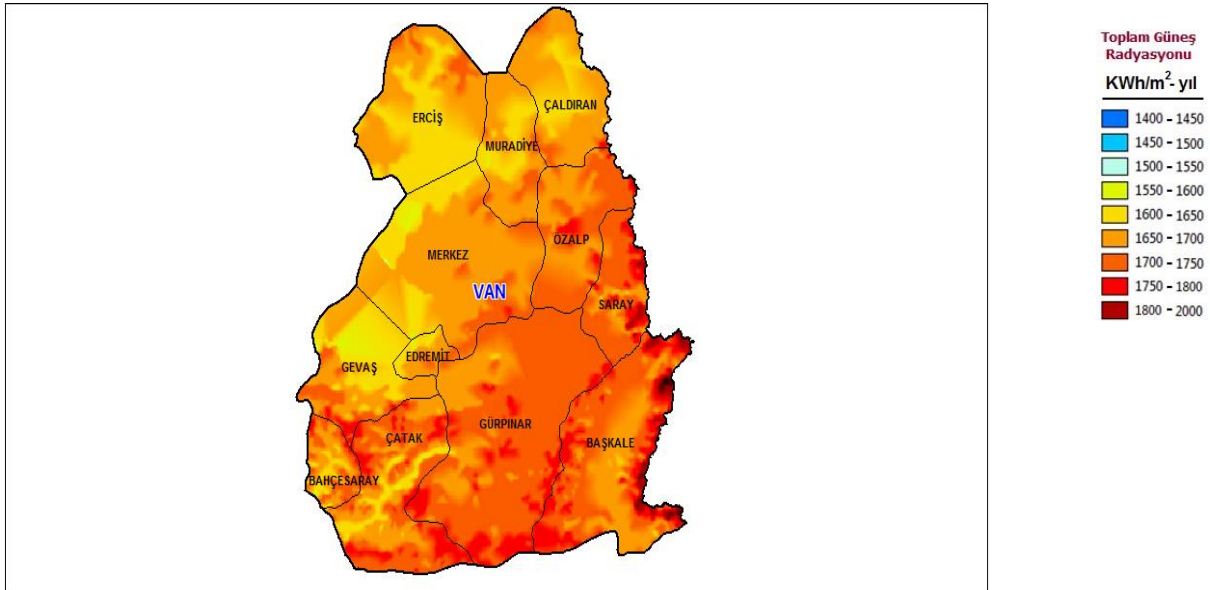
Harita 24: Güneş Enerjisi Potansiyeli Atlası

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

İlçe düzeyinde bakıldığında ise İpekyolu ilçesinin güneş radyasyon değerinin Van Gölü'ne kıyısı olmayan ilçelere nazaran daha düşük değerde olduğu görülmektedir. Özellikle ilin güney kesimlerinde bu değer en yüksek seviyelere ulaşır.

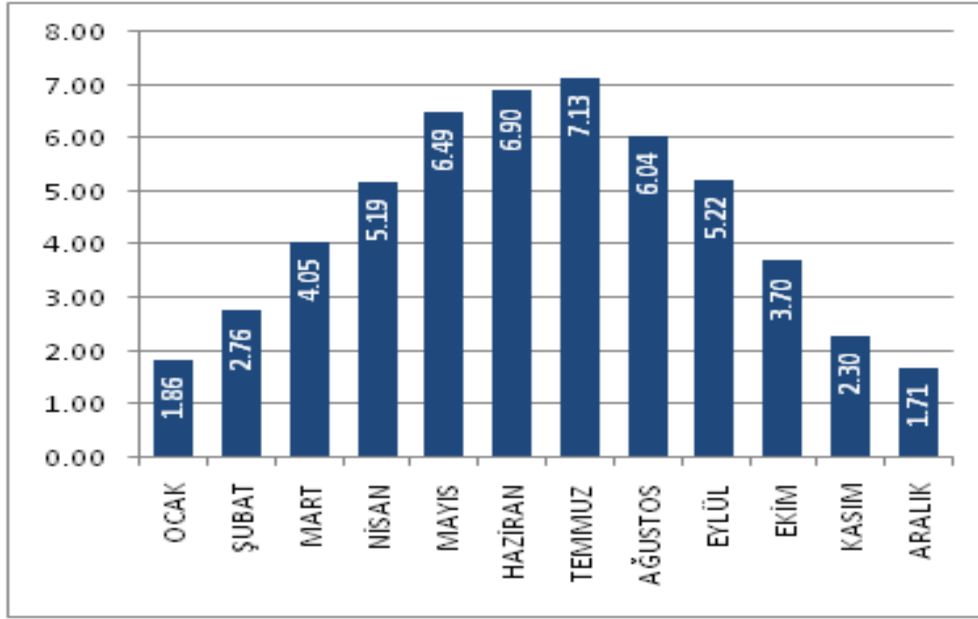
Harita 25: Van İli Güneş Radyasyonu

Kaynak: Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

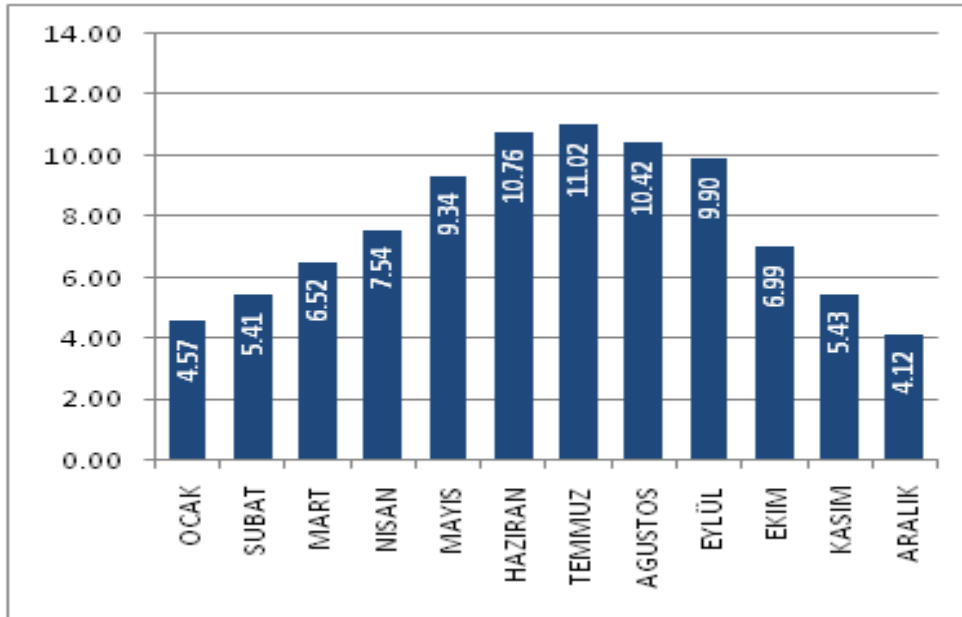
Yukarıdaki haritada Van İli'ne ait koyu ve açık kırmızı alanların yaygın olduğu görülmektedir. Bu tonlarla boyanmış bölgelerde güneş enerjisi global radyasyon değerleri yüksektir. Van ilinin güney bölgesine doğru inildikçe güneş radyasyon değeri artmaktadır.

Grafik 10: İpekyolu Global Radyasyon Değeri (KWh/m²-gün)

Grafik 10'da gösterilen veriler İpekyolu ilçesinin aylık bazda ortalama günlük global radyasyon değerlerini göstermektedir. Global radyasyon değerinin en yüksek olduğu yıl içi süre Temmuz ayına aittir. İpekyolu ilçesinin aylık bazda ortalama günlük ısıtım şiddetinin 4,44 kWh/m²-gün, yıllık ortalama toplam global radyasyon değerinin ise 1620,06 kWh/m²-yıl (4,44x365) olduğu görülmektedir. Bu değerler Van ilinin, Türkiye'de güneş enerjisi global radyasyon değerinin en yüksek olduğu bölge olduğunu göstermektedir.

Grafik 11: İpekyolu Güneşlenme Süreleri (saat)

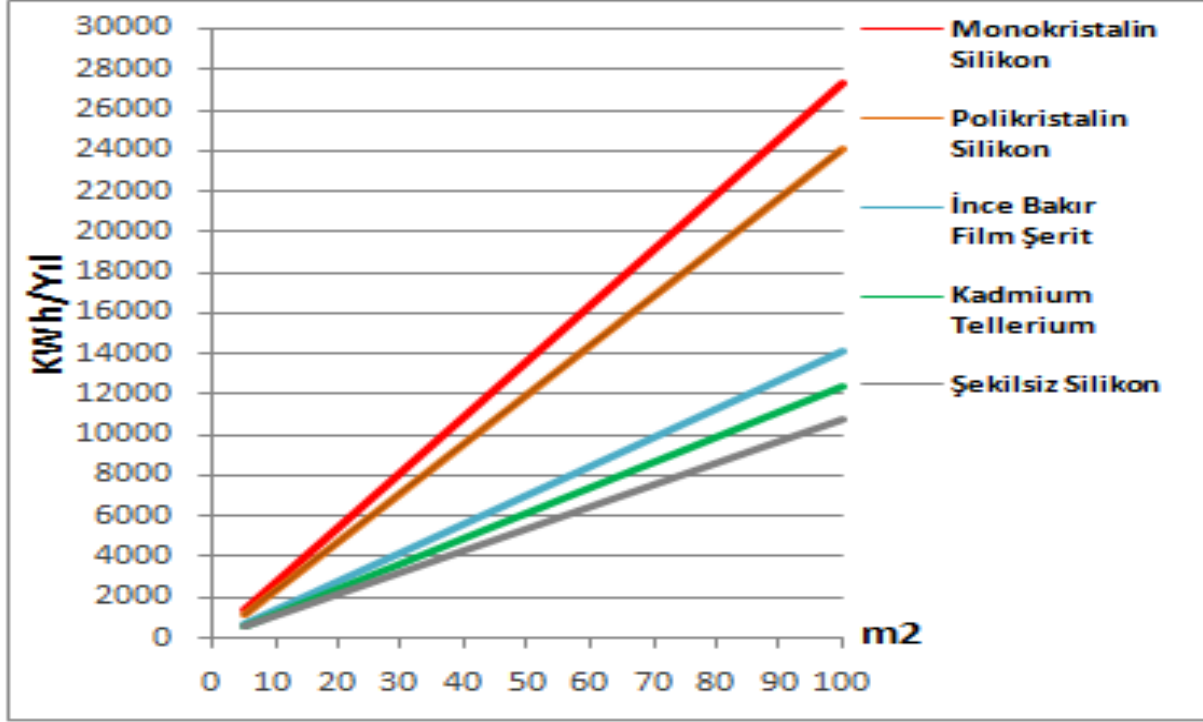

Yukarıdaki grafikte İpekyolu ilçesinin aylık bazda ortalama güneşlenme süreleri saat süre olarak gösterilmiştir. Güneşlenme süresinin en yüksek olduğu yıl içi süre Temmuz ayına aittir. İpekyolu

İPEKYOLU İLÇE ANALİZİ

İlçesinin aylık bazda ortalama günlük güneşlenme süresinin 7,66 saat-gün, yıllık ortalama toplam güneşlenme süresinin ise 2.795,9 saat-yıl ($7,66 \times 365$) olduğu görülmektedir. Bu değerler İpekyolu'nun güneşlenme süresi bakımından Türkiye ortalamasının çok üzerinde bir değere sahip olduğunu göstermektedir.

Grafik 12: Merkez PV Tipi-Alan-Üretilebilecek Enerji (Kwh-Yıl)

Güneş enerjisi yatırımlarında elde edilecek fayda, kullanılacak teknolojiye göre değişkenlik göstermekle birlikte, ülkemiz koşullarında fotovoltaik teknolojinin halen yaygın olarak kullanıldığı ve gelecek dönemde santral projelerinde de yaygın olarak kullanılacağı öngörülmektedir. Grafik 12’de farklı fotovoltaik teknolojilerine göre elde edilecek yıllık enerji miktarlarının ilçe ortalamaları gösterilmiştir. Grafikte görüldüğü gibi Tuşba’da en etkin fotovoltaik teknolojisi “Monokristalin Silikon” teknolojisidir ve bu teknoloji ile elde edilebilecek enerji miktarı 28.000 kWh/yıl’a yaklaşmaktadır.

6. Sonuç ve Değerlendirme

Merkez ilçeler Van ilinin yerleşim kademesinde kent merkezi konumundadır. Özellikle hizmetler sektörü (ticaret, turizm, lojistik, finans (vb.) ve sanayi sektörü göz önüne alındığında Merkez İlçeler mevcut durumda lider olduğu gibi gelecek açısından da hizmetler sektörü ve sanayi sektörünün en yoğun gelişim bölgesi olarak öngörülmektedir.

Sulanan arazinin yüksek olması ve mikro iklimatik özellikleri, özellikle sebze ve meyve yetiştiriciliği bakımından avantajlı konumdaki Merkez İlçelerimiz 11.601 dekarlık alanı ile en yaygın alanda meyvecilik yapılan ilçeler konumundadır.

Diğer tarımsal ürünlerden baklagillerin yanı sıra sebzeçilik başta olmak üzere başta büyükbaş hayvancılık olmak üzere bitkisel ve hayvansal üretim faaliyetleri bakımından da önemli bir potansiyele sahiptir.

Van ilinin önemli sanayi faaliyetleri merkez ilçe sınırlarımızda gerçekleşmektedir. Van OSB, Van KSS, Mobilyacılar Sitesi, Mermirciler Sitesi, Toptancılar Sitesi, Yüzüncü Yıl Teknokent, İŞGEM, bu ilçe sınırlarımız içinde yer almaktadır.

Türkiye'nin en doğusunda yer alan ve İran'a komşu olan Van ili, her ne kadar İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük iç pazarlara uzak konumda olsa da özellikle dış pazarlar açısından en avantajlı kentler arasında yer almaktadır. Van iline 2 saatlik uçuş mesafesinde İran, Irak, Azerbaycan, Rusya, Gürcistan, Suriye, Lübnan gibi Ortadoğu ve Yakındoğu ülkeleri bulunmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde 2023 hedefleri doğrultusunda Van ilinde önerilen ticaret gelişim koridoru ve ticaret ile lojistik sektörlerine bağlı olarak gelişmesi beklenen sanayi sektörü merkez ilçe sınırlarımızda yer almaktadır.

Van ili özellikle Urartu Medeniyeti'nden birçok kalıntı ve tarihi varlığın yoğunlaştığı, aynı zamanda diğer medeniyetler döneminden de bir çok kültürel ve tarihi varlığın ve kalıntıların yer aldığı bölge konumundadır. Bu kapsamda Van İli Urartu Medeniyeti odağında bir kültür ve tarih turizmi gelişim bölgesidir. MÖ IX-VI yüzyıllar arasında tarih sahnesinde yer alan Urartular Van Kalesi, Çavuştepe Kalesi, Ayanis Kalesi ve Şamran Kanalı gibi birçok kültürel ve tarihi varlığı Van iline armağan etmiştir. Urartuların dışında Van ili, Vaspurakanlılar, İlhanlılar, Selçuklular, Osmanlılar gibi tarih sahnesinde önemli yerlerde bulunan medeniyetlere de ev sahipliği yapmıştır ve Hoşap Kalesi, Akdamar Kilisesi, Çarpanak Kilisesi, Yedi Kilise gibi tarihi ve kültürel yapıları bünyesinde bulundurmaktadır.

Bunların yanı sıra gastronomi turizmi açısından önemli bir yere sahip olan ve bünyesinde 63 farklı ürünü kapsayan, tescilli bir ürün olan ve Guinness Rekorlar Kitabına girerek dünya çapında reklam konusu olan Van Kahvaltısı da Van'ın önemli tanıtım unsurlarındandır.

Halk arasında Van Denizi olarak da adlandırılan Van Gölü kıyısı kıyı turizmi ve geleneksel turizm yönünden özellikle yaz aylarında denize kıyısı olmayan çevre iller ile Irak ve İran gibi çevre ülkelere hitap etme potansiyeli taşımaktadır.

İran'a komşu olan Van ili, aynı zamanda Gürcistan, Azerbaycan (Nahçıvan), Irak gibi ülkeler ile de ilişkiye geçebilecek özellikler taşımaktadır. Alışveriş turizminin başta komşu ülkeler olmak üzere çevre ülkeler ile yapıldığı göz önüne alındığında Van ilinin alışveriş turizmi potansiyeli öne çıkmaktadır.

Merkez İlçelerde Öne çıkan Sektörler

Merkez ilçelerimiz Turizm, Sanayi, Ticaret ve Lojistik ile Tarım ve Hayvancılık sektörlerinde öne çıkmaktadır.

Merkez İlçeler 2023 Vizyonu:

"Van İli Sanayi, Kültür Tarih Turizmi, Alışveriş Turizmi, Gelişim Koridoru Olmak"

Merkez İlçeler için Hedefler

- Tarımsal üretimdeki rekabet gücünün artırılması
- Tarımda Kaynakların Etkin Kullanılması
- İmalat Sanayinde Rekabetçiliğin Artırılması
- Bölgenin Lojistik Merkezi Haline dönüştürülmesi
- Dış Ticaretin Geliştirilmesi
- Turizm Gelirlerinin Sürdürülebilir bir şekilde artırılması
- Ar-Ge, Markalaşma, Üniversite Sanayi İşbirliğinin geliştirilmesi
- İnsan Kaynaklarının geliştirilmesi

Merkez İlçelerin Önemli Projeleri

- Van OSB'nin demiryolu bağlantısı kurulması,
- Kurubaş mevkiinde Tekstil Kent İhtisas OSB kurulması,
- Van Yeni KSS'de eksik kalan 215 işyeri tamamlanması
- Alaköy'deki Et Kombinası tamamlanması,
- Tuşba ilçesinde Ruhsatlı canlı hayvan pazarı ve borsası kurulması
- Nitelikli Ara Eleman Yetiştirmek Üzere Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi (MESGEM) Kurulması,
- Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kültür Merkezi kurulması,
- Merkez ilçelerde bitkisel üretim deseni içinde sebze ve meyveciliğin desteklenmesi,
- Tarım alanlarını tehdit edecek yapılaşmaların önüne geçilmesi,
- Küçük ve çok hisseli tarım arazilerine yönelik arazi toplulaştırma çalışmaları yapılması,

- Sulama kanalları ve altyapısının geliştirilmesi,
- Basınçlı-damla sulama gibi teknolojilerinin kullanılması,
- Bilinçli ve planlı üretime yönelik çiftçiler bilinçlendirilmesi,
- Örgütlenme ve işbirliği düzeyi artırılması,
- Kaliteli ve sertifikalı tohum-fidan ekimi yaygınlaştırılması,
- Makine ve ekipman kullanımının artırılması,
- Tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine önem verilmesi,
- Ambalajlama ve paketlenme tesisleri başta olmak üzere işleme, depolama gibi altyapı ve hizmetler geliştirilmesi,
- Özellikle elma ve baklagil üretimine yönelik meyve suyu, sirke, konserve gibi işleme tesislerinin yapılması teşvik edilmesi,
- Sektörel uzmanlaşmanın sağlanması,
- Ortak AR-GE vb. alanlar ile gerek işbirliği gerekse de bilgi ve teknolojiye yararlanma düzeyi yükseltilmesi,
- Van YYÜ Teknokentte Kimya, enerji ve medikal sanayiinin geliştirilmesi,
- Üniversite ve sanayi işbirliği ile bölgenin AR-GE ve inovasyon kapasitesinin artırılması,
- Gıda sanayi tesislerinin kurulması,
- Lojistik merkezinin kurulması,
- Van OSB içinde Lojistik Kent Projesi tamamlanarak faaliyete geçmesi sağlanacak,
- Van OSB içinde Serbest Bölgenin kurulması,
- Ferit Melen Havaalanı'nın yolcu ve yük kapasitesinin arttırılarak yurtdışı uçuşlara uygun hale getirilmesi,
- Tarihi ve Turistik mekanlarda Restütisyon ve Restorasyon çalışmalarının yapılması,
- Tarihsel süreç içerisinde gelişen Van Evi mimarisinin korunması,
- Alışveriş turizminin gelişmesi için başta kent merkezi olmak üzere alışveriş merkezleri ve mağazaların açılması ve hediyelik eşya sektörünün geliştirilmesi için gerekli desteklerin sağlanması,
- Aquapark, deniz kamping gibi alanların yapılması,
- Su sporları altyapısının geliştirilmesi,
- Başta bisiklet yolu ve yaya yolu olmak üzere gerekli çevre düzeni ve altyapıların yapılması,
- Kanalizasyon, sanayi artıkları vb. Van Gölü'nü kirletici etkenlerin ortadan kaldırılması ve buna yönelik gerekli tedbirlerin alınması ve altyapıların tamamlanması

Kaynakça

1. DAKA Alansal Varlık Araştırması (AVA) Raporu, 2014
2. Van İli Çevre Durum Raporu, 2011
3. Van Kültür ve Turizm Envanteri II Doğal Değerler
4. DAKA Mevcut Durum Analizi, 2014
5. DAKA Vizyon 2023, 2014
6. Muş Bitlis Van Çevre Düzeni Planı, 2009

İnternet Kaynakları

1. Van İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü web sitesi (<http://www.vankulturturizm.gov.tr>)
2. Harita Genel Komutanlığı web sitesi (<http://www.hgk.msb.gov.tr>)
3. Karayolları 11. Bölge Müdürlüğü web sitesi <http://www.kgm.gov.tr/>
4. İçişleri Bakanlığı Mülki İdari Bölümleri <https://www.e-icisleri.gov.tr>
5. SGK İstatistikleri, 2016 <http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/tr/kurumsal/istatistikler>
6. TÜİK web sitesi www.tuik.gov.tr
7. Yüzüncü Yıl Üniversitesi web sitesi www.yyu.edu.tr
8. TOBB web sitesi <http://sanayi.tobb.org.tr/>
9. Enerji Atlası <http://www.enerjiatlası.com/sehir/van/>
10. Dernekler Dairesi Başkanlığı web sitesi <https://www.dernekler.gov.tr/>
11. Vakıflar Genel Müdürlüğü web sitesi <http://www.vgm.gov.tr/>
12. MTA Genel Müdürlüğü web sitesi <http://www.mta.gov.tr/v2.0/bolgeler/van/index.php?id=van>
13. DSİ 17. Bölge Müdürlüğü web sitesi <http://bolge17.dsi.gov.tr/isletmedekitesisler/baraj-golet>
14. DSİ Genel Müdürlüğü web sitesi <http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi17/van.htm>
15. İller Arası Mesafe <http://www.illerarasimesafe.com/>